

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย นายกิตติศักดิ์ ปวนปันคำ

มิถุนายน 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย นายกิตติศักดิ์ ปวนปันคำ

มิถุนายน 2551

คำนำ

โครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีจุดเริ่มต้นจากความต้องการเรียนรู้เรื่องปัญหาของการทำงานที่มีต้นทุนสูงขึ้นทุกๆ ปีและความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นนี้เองเป็นจุดกำเนิดของการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงานของผู้ใหญ่ที่เข้ามาร่วมกันพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จากนั้นทางทีมวิจัยก็ได้มีความต้องการที่จะให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามาร่วมในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านทุนการผลิตข้าว จึงได้มีความคิดร่วมกันในการให้เยาวชนเข้ามาจัดการในเรื่องของข้อมูลที่ได้เก็บมาจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้เก็บมานำมาสร้างเป็นฐานข้อมูลการทำงาน โดยใช้โปรแกรมท้องทุ่งไทยมาเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานข้อมูลการทำงาน และการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานเยาวชนได้เข้ามาร่วมในการวางแผนการพัฒนาฐานข้อมูลและการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดไป อีกทั้งเยาวชนได้เข้ามาร่วมในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ในตัวของฐานข้อมูลที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลพร้อมๆ ไปด้วยกับการได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานของเยาวชนในพื้นที่ในระหว่างการทำงานในโครงการและเยาวชนได้มีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เยาวชนได้มีพื้นที่ในการแสดงออกในทางที่ถูกต้องและมีประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก เยาวชนในตำบลป่าสักและผู้ปกครอง ตลอดจนเกษตรกรผู้ทำงานในตำบลป่าสักและอีกหลายส่วนที่มีได้กล่าวถึง ที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ เพื่อให้เป็นตามวัตถุประสงค์ จึงขอขอบคุณอย่างมากมา ณ โอกาสนี้

กิตติศักดิ์ ปวนปันคำ

หัวหน้าโครงการ

มิถุนายน 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๘
สารบัญแผนภูมิ	๘
สารบัญรูปภาพ	๘
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
คำถามวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย	4
กรอบความคิดของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับฐานข้อมูล	8
แนวคิดเกี่ยวกับการทำนา	10
แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมท้องถิ่นไทย	11
แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน	12
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	15
แนวคิดและทฤษฎีการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	33
แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อค้นพบ	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	41
บริบทของชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	41
การพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจกับบุคคลเป้าหมายในการทำงานวิจัย	55
แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก	70
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก	87
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน	
แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก	92
องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก	99
การเรียนรู้ของเยาวชน	104
การเรียนรู้ของผู้วิจัย	108
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผลการวิจัย	113
ข้อเสนอแนะ	131
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม โครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของ	138
เกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม โปรแกรมท้องถิ่นทุ่งไทย	147
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ข้อมูลจำนวนทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน ของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	34
2. ข้อมูลประชากรและครัวเรือนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	44
3. การเลี้ยงปลุสสัตว์ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	47
4. ปฏิทินกิจกรรมในการดูแลปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์	49
5. ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี/ไร่	49
6. ข้อมูลพื้นที่ถือครองทำการเกษตร	53
7. จำนวนทีมวิจัยเยาวชนและจำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล	74
8. แผนการเก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาดำปลัก	78
9. ปัญหา อุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาของเยาวชน	81
10. จำนวนแบบสอบถามที่เยาวชนเก็บข้อมูลได้	83
11. ข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก	101
12. สรุปต้นทุนในการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก	102
13. ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชนในการร่วมกิจกรรม	106

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก	87
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน	92
4. แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก	99

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
1 แผนที่แสดงอาณาเขตของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	43
2 โปรแกรมท่องเที่ยวทุ่งไทย หน้าแรก	100
3 โปรแกรมท่องเที่ยวทุ่งไทยแสดงฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก	100
4 ประชุมทำความเข้าใจกับทีมวิจัยท้องถิ่น โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูล การทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	149
5 ลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย	149
6 ลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย	150
7 ลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย	150
8 เวทีการประชุมเตรียมทีมวิจัยเยาวชน เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา	151
9 เวทีการประชุมเตรียมทีมวิจัยเยาวชน เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา	151
10 เวทีการประชุม เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา	152
11 เวทีการประชุม เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา	152
12 ทีมวิจัยเยาวชนเก็บข้อมูลการทำนา	153
13 ทีมวิจัยเยาวชนเก็บข้อมูลการทำนา	153
14 เยาวชนแต่ละทีมสรุปปัญหา อุปสรรคในการเก็บข้อมูล	154
15 กิจกรรมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท่องเที่ยวทุ่งไทย	154
16 ทีมเยาวชนร่วมเวทีสังเคราะห์โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของ เกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	155
17 กิจกรรมการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท่องเที่ยวทุ่งไทยเพื่อการพัฒนาฐาน ข้อมูลการทำนา	155
18 กิจกรรมการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท่องเที่ยวทุ่งไทยเพื่อการพัฒนาฐาน ข้อมูลการทำนา	156
19 กิจกรรมประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาโดยใช้สื่อวิทยุคลื่น FM 90.25 MHz วิทยุชุมชนคนเมืองหละปุ่น	156

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นธัญพืชที่สำคัญของคนไทยเนื่องจากคนไทยทานข้าวเป็นอาหารหลักส่งผลให้การทำนาเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ และข้าวยังเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยอีกด้วย นอกจากนี้การทำนายังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม เพราะมีพิธีกรรมต่างๆ อาทิเช่น การแห่นางแมว บุญบั้งไฟ การลงแขกในการทำนา การสวดัญข้าว พิธีไหว้พระแม่โพสพ การทานข้าวใหม่ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเกี่ยวพันกับการทำนาทั้งสิ้น ดังนั้นข้าวจึงถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งวิถีชีวิตและความอุดมสมบูรณ์ของคนไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันชาวนาไทยเริ่มเกิดปัญหาในเรื่องผลผลิตของข้าวตกต่ำ และต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ทั้งค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ค่ายากำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูข้าว ค่ายาฆ่าหญ้า ค่าปุ๋ย ค่าแรงงาน ส่งผลให้การขายข้าวแต่ละครั้งเหลือกำไรน้อยทำให้ชาวนามีฐานะยากจน การที่จะเข้าไปช่วยเหลือชาวนาในเรื่องผลผลิตของข้าวตกต่ำ และต้นทุนในการผลิตสูงจำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานในเรื่องของข้าวที่ดีเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ชาวนาให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นการที่มีฐานข้อมูลในการทำนาที่ดีนั้นจะส่งผลดีต่อการพัฒนาในอนาคตต่อไป

ปัญหาของชาวนาที่ได้กล่าวในข้างต้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวนาเกือบทุกภูมิภาค รวมทั้งชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ถึงแม้ว่าในพื้นที่ตำบลป่าสักจะมีการทำการเกษตรอยู่หลากหลายอาทิเช่นการทำสวนลำไย แปลงปลูกหญ้าอาหารสัตว์ การเลี้ยงสุกร เลี้ยงโค เป็นต้น แต่การทำนาก็ยังเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดและจากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดเวทีชาวบ้านใน “โครงการกระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม” ในตำบลป่าสักและได้ทราบถึงปัญหาดังกล่าวชาวนาส่วนใหญ่ในพื้นที่กำลังประสบปัญหาผลผลิตข้าวลดลง ปัญหาต้นทุนในการผลิตข้าวได้แก่ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย สารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูข้าว แรงงาน และน้ำมันเชื้อเพลิง มีราคาสูงขึ้นอย่างมาก นอกจากนี้ในปัจจุบันพื้นที่ในการทำนาของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสักเริ่มลดน้อยลงเนื่องมาจากชาวนาส่วนหนึ่งได้ขายพื้นที่นาให้แก่เกษตรกรเพื่อนำไปสร้างหมู่บ้านจัดสรรอันเนื่องมาจากการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมลำพูนทำให้ชาวนาในบางหมู่บ้านเลิกทำนา หรือต้องเช่านาในพื้นที่อื่นในการทำนา

อย่างไรก็ตาม ได้เริ่มมีการแก้ไขปัญหาการทำนาและมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกรอย่างเหมาะสม โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก ได้สนับสนุนให้เกษตรกรหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำโดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีพ่อหลวงอุทิศย์ พิงคะสันเป็นประธาน ภายใต้โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวของชุมชนบ้านสันคะยอม เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ดี จำหน่ายให้แก่เกษตรกรในตำบลป่าสักและในพื้นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มนี้เริ่มตั้งแต่ปี 2546 ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนมีชื่อเสียง เป็นกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาคมาแล้ว ขณะเดียวกัน ผศ. ทรงเชาว์ อินทสมพันธ์และคุณวิระชัย ศรีวัฒนพงษ์ รวมทั้งนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก เมื่อปีพ.ศ.2548 ด้วย

นอกจากนี้ยังมีงานอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เป็นงานเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลการทำนาเพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นและหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยมีกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักรวมตัวกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำนา รวมทั้งสร้างให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกในคุณค่าของดิน น้ำ ป่าไม้และข้าว และได้พัฒนา “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” โดยเกษตรกรเป็นนักวิจัยเองจึงเกิดกลุ่มนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 18 คนและนักวิจัยท้องถิ่นได้พยายามค้นหาวิธีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสิ่งทีคาดว่าจะได้รับจากโครงการดังกล่าวคือ ข้อมูลพัฒนาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสัก ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลป่าสัก

ประกอบกับการที่ผู้วิจัยได้ร่วมไปปฏิบัติงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทยในการจัดการเกี่ยวกับฐานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ณ บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านทำให้ในหมู่บ้านร่มโพธิ์ทองมีฐานข้อมูลหมู่บ้านซึ่งมีข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับสมาชิกในหมู่บ้านทั้งหมดอยู่และสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการจัดสรรงบประมาณและโครงการต่างๆ ได้ง่าย โดยดึงข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลจากโปรแกรมท้องถิ่นไทยมาใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งการที่โปรแกรมท้องถิ่นไทยเป็นโปรแกรมที่ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อ จึงสะดวกสำหรับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและใช้ข้อมูลได้ทุกที่มีอินเทอร์เน็ตใช้ ซึ่งทำให้เกิดคำถามวิจัยว่า จะสามารถพัฒนาข้อมูลการทำนาของกลุ่มเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง

จังหวัดลำพูน ในโครงการ “แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก” เพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูลการทำนาโดยใช้โปรแกรมท้องทุ่งไทยโดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมได้หรือไม่

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการหาวิธีการที่จะนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ถูกเก็บมาในโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักเข้าไปจัดเก็บในโปรแกรมท้องทุ่งไทยเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกเก็บมาได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์จริง และการที่ข้อมูลถูกเก็บในโปรแกรมท้องทุ่งไทยสามารถที่จะศึกษาข้อมูลและใช้ข้อมูลงานโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ อีกทั้งการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องทุ่งไทย ผู้วิจัยต้องการให้ผู้บันทึกเป็นเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่เป็นผู้บันทึกข้อมูล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเพื่อเป็นการสร้างให้เยาวชนเหล่านี้ให้เกิดความรักในการทำนา และมีความภาคภูมิใจในอาชีพการทำซึ่งเป็นอาชีพของบรรพบุรุษของเขาเอง ข้อมูลเมื่อถูกเก็บเข้าไปในโปรแกรมท้องทุ่งไทยนอกจากเป็นการง่ายในการสืบค้นเมื่อต้องการใช้งานแล้ว ยังทำให้เกิดฐานข้อมูลที่สามารถปรับได้เพื่อให้ทันต่อยุคสมัย เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้ถูกต้องและตรงกับความต้องการของเกษตรกรมากที่สุด เพราะข้อมูลสามารถเพิ่มเข้าไปได้โดยเยาวชนในหมู่บ้านซึ่งจะเป็นผู้เก็บและบันทึกข้อมูลใหม่ๆ ลงในโปรแกรมตลอด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนควรเป็นอย่างไร และปัจจัยที่ทำให้ในการพัฒนาฐานข้อมูลประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง ด้วยคาดว่าจะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาให้เกษตรกรโดยเยาวชนในพื้นที่ นอกจากนั้นยังจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักด้วย

โจทย์ของการวิจัย

แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน อย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
2. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
3. เพื่อหาแนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่เยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัย โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนแต่ละคนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ การที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องานอาชีพ ต่อกลุ่มและต่อสังคม เป็นการเพิ่มความสามารถและความชำนาญมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความหลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ

ฐานข้อมูล หมายถึง แฟ้มข้อมูลหลายๆ แฟ้มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน แต่มีลักษณะของระเบียบที่อยู่ในแฟ้มข้อมูลนั้นๆ แตกต่างกันมารวมอยู่ด้วยกัน แล้วมีการจัดให้แฟ้มข้อมูลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้โปรแกรมที่เขียนขึ้นสามารถเรียกใช้ข้อมูลที่อยู่ในแต่ละแฟ้มข้อมูลที่แตกต่างกันเหล่านั้นได้สะดวก

ฐานข้อมูลการทำนา หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านกระบวนการรวบรวมและได้รับการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือโดยในการวิจัยครั้งนี้เน้นในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้าวและการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยครอบคลุมถึงเรื่อง วิธีการทำนาค้นทุนและการผลิตทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ทีมวิจัยท้องถิ่น หมายถึง ทีมวิจัยในโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ทีมวิจัยเยาวชน หมายถึง ทีมวิจัยในงานวิจัยแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

แนวทางการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

โปรแกรมท้องถิ่นไทย หมายถึง ซอฟต์แวร์ที่มีข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจผลิตพืชระดับท้องถิ่น ซึ่งในการทำการเกษตรกรรม เกษตรกรแต่ละครัวเรือนมีการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องเพื่อการผลิตพืช เป็นกระบวนการที่ดำเนินการตามประสบการณ์และประสบการณ์จากคนรุ่นต่างๆ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มิตินิวิจัย

- 1.1 เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

1.2 เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน

1.3 เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่

2. มิติพัฒนา: เกิดกลไกการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน ได้แก่

2.1 เกิดกลุ่มเยาวชนใน 7 หมู่บ้านที่เข้ามาจัดการในเรื่องของฐานข้อมูลการทำงาน
ของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2.2 เกิดฐานข้อมูลการทำงาน โดยกลุ่มเยาวชนจะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและการวางแผนการทำงาน

กระบวนการวิจัย

ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างนักศึกษา เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก นักวิจัยท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พี่เลี้ยงในพื้นที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนฯ ในการหาแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. ลงพื้นที่ตำบลป่าสัก เพื่อจัดทำโครงร่างการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อหาประเด็นปัญหาที่นำมาสู่ประเด็นการวิจัย และกำหนดโจทย์วิจัยซึ่งมาจากประเด็นปัญหาในชุมชน
2. กำหนดพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. กำหนดแหล่งข้อมูลของการศึกษา
4. ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน โดยการเข้าร่วมประชุมในการประชุมของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิจัยให้แก่ทีมนักวิจัยท้องถิ่น
5. ค้นหาเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน โดยใช้วิธีการดังนี้
 - 5.1 นัดเยาวชนแต่ละหมู่บ้านผ่านทางผู้นำชุมชน
 - 5.2 เข้าไปร่วมในการประชุมสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก และขอให้แกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ชักชวนเพื่อนๆ ในหมู่บ้านให้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน
 - 5.3 ให้เยาวชนกลุ่มที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและมีเพื่อนอยู่ต่างหมู่บ้านเป็นผู้นำหมายเพื่อนเยาวชนต่างหมู่บ้านให้เพื่อประชุมทำความเข้าใจ

6. ทีมวิจัยเยาวชนลงพื้นที่เพื่อการเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป ข้อมูลด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคม กับวิถีการทำนา วัฒนธรรมข้าวในวิถีชีวิตของชาวนา โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากทีมวิจัยเยาวชนและมื่อนักวิจัยท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยงในการเก็บข้อมูล
7. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและสรุปประสพการณ์ที่ได้มาจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการจัดการประชุมประจำเดือน
8. รวบรวมข้อมูลทั้งหมด จัดหมวดหมู่ข้อมูล และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา
9. วางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้น โดยการจัดการประชุมประจำเดือน
10. ประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัยเยาวชนโดยการจัดเวทีสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านได้รับทราบ
11. สร้างงานวิจัยและทบทวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
12. การวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการประชุมแสดงความคิดเห็นจากทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นพี่เลี้ยง
13. การประเมินผลการดำเนินงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้น 12 เดือน โดยได้แบ่งเนื่องานออกเป็น 2 ระยะ

แผนการดำเนินงาน

1. กำหนดพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้คือ 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าไก่อ หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ

2. กำหนดแหล่งข้อมูลของการศึกษารังนี้มีดังนี้

2.1 กลุ่มบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลได้แก่เกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนการเก็บข้อมูลมีทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2.2 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร เช่น สมุครายชื่อสมาชิกกลุ่มนักวิจัยท้องถิ่น แบบสอบถาม ข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รายงานการประชุมนักวิจัยท้องถิ่น ข้อมูล จปฐ. การเก็บข้อมูลเป็นการประสานงานกับนักวิจัยท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ทีมวิจัย

เยาวชน โดยการเข้าร่วมประชุมในการประชุมของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิจัยให้แก่ทีมนักวิจัยท้องถิ่น

4. ค้นหาเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน โดยวิธีการดังนี้

4.1 ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้นำชุมชน โดยการประกาศเสียงตามสาย การประชุมหมู่บ้าน และวิทยุชุมชน

4.2 ขอความร่วมมือและชักชวนแกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกในสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก ให้เข้าร่วมเป็นแกนนำในทีมวิจัยเยาวชน โดยการเข้าร่วมประชุมของสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก

4.3 เข้าไปพบกับเยาวชนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนวัดสันป่าสักและโรงเรียนบ้านน้ำพุ

4.4 รวมกลุ่มเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านโดยการเวทีการประชุมและเตรียมทีมวิจัยเยาวชน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับทีมวิจัยเยาวชนในเรื่องบทบาท หน้าที่ในการทำงานวิจัยและฝึกทักษะการเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำนา

5. ทีมวิจัยเยาวชนลงพื้นที่เพื่อการเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป ข้อมูลด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคมกับวิถีการทำนา วัฒนธรรมข้าวในวิถีชีวิตของชาวนา โดยใช้แบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนและแบบสอบถามจากโปรแกรมท้องถิ่นไทย โดยมีนักวิจัยท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยงในการเก็บข้อมูล

6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและสรุปประสบการณ์ที่ได้มาจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นไทยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการจัดการประชุมประจำเดือนและประชุมสรุปบทเรียนเพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้า
7. กิจกรรมการฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน
8. รวบรวมข้อมูลทั้งหมด จัดหมวดหมู่ข้อมูล และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นไทยเพื่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน
9. วางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานที่ได้พัฒนาขึ้น โดยการจัดการประชุมประจำเดือน
10. ประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานที่ได้พัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัยเยาวชนโดยการจัด เวทีสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านได้รับทราบ
11. สรุปงานวิจัยและบททวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
12. การวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการประชุมแสดงความคิดเห็นจากทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นพี่เลี้ยง
13. จัดเวทีสรุปการทำโครงการวิจัยซึ่งมีเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ของทั้ง 3 โครงการ เพื่อเป็นการสรุปการทำงานของทั้ง 3 โครงการ ประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยของเยาวชนในพื้นที่ และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนและคนในพื้นที่เห็นประโยชน์ของการทำงานวิจัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นักวิจัยหลัก

นายกิตติศักดิ์ ปวนปันคำ

รศ.ดร.สุรพล เสรฐบุญตร

ทีมวิจัย

เยาวชนจาก 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ

2. ผู้สนับสนุน

ที่ปรึกษา

- นายกองค้การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
- ปลัดพันธุ์ทวี ปานแก้ว
- คุณพิพัฒน์ อินกองงาม รักษาการเกษตรอำเภอ กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
- พ่อหลวงอุทิศย์ พิงคะสัน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
- นักวิจัยท้องถิ่นโครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- พระมหานิเวศน์ วัดแม่สารป่าขาม หัวหน้าโครงการกระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม
- ผศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ
- ผศ.ดร.นงเยาว์ เนาวรัตน์
- พี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้สนับสนุนกิจกรรม

- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นักวิจัยท้องถิ่นโครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

งบประมาณ

ขอรับทุนสนับสนุนจาก สกว. สำนักงานภาค	165,950	บาท
งบประมาณรวมทั้งโครงการ	165,950	บาท

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาโครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน เพื่อให้เกษตรกรผู้ทำน่านำข้อมูลที่ได้ไปแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยการให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย งานเขียนที่ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายได้คิดค้นและเรียบเรียงไว้และเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการดำเนินงานวิจัยและการตอบคำถาม เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยได้ชัดเจนและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงได้นำแนวความคิด ทฤษฎีและงานเขียนต่างๆ มารวบรวมไว้ โดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับฐานข้อมูล
- แนวคิดเกี่ยวกับการทำงาน
- แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมท้องถิ่น
- แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
- แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับฐานข้อมูล

ปัจจุบันนี้ ข้อมูล ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากในระบบงานต่างๆ เนื่องจากข้อมูลมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆก็ตาม บางครั้งอาจจะส่งผลให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลต่อหน่วยงานนั้นๆ หรืออาจทำให้หน่วยงานนั้นพบกับจุดวิกฤตหากมีการบริหารข้อมูลไม่ดี ดังนั้นเมื่อมีการบริหารจัดการกับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพก็จะส่งผลดีต่อหน่วยงานนั้นๆ ด้วย และข้อมูลที่มีประโยชน์นั้นมีอยู่มากมายในการทำงานต่างๆ ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์งานแต่ละครั้งต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก และเมื่อข้อมูลมีจำนวนมากเพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ข้อมูลและทำให้เกิดความเป็นระเบียบจึงต้องมีการจัดการกับฐานข้อมูลขึ้น หรือเรียกว่า ฐานข้อมูล(Database) ซึ่งในส่วนของความหมายของฐานข้อมูลนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

สุชาติ (2532) ได้กล่าวว่า งานฐานข้อมูล เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการสร้างฐานข้อมูล เช่น การจัดระเบียบ (Record) ทำเนียบ (Directory) เป็นต้น โดยที่ผู้ใช้สามารถเรียกข้อมูลที่สนใจออกมาดูได้อย่างมีระบบเป็นหมวดหมู่ หรือเรียงลำดับคำหลัก (Key Word) ของข้อมูล

ได้ตามที่ต้องการ โปรแกรมที่นิยมกันมากคือ dBASE ซึ่งพัฒนาให้ใช้งานได้เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่หนึ่งเป็นคำสั่งบนจอภาพ (Menu) ให้ผู้ใช้เลือกใช้คำสั่งบนจอภาพได้เลย และส่วนที่สองทำงานฐานข้อมูลนั้นมีความสลับซับซ้อนมาก ผู้ใช้ก็สามารถเขียนโปรแกรมคำสั่ง (Programming) เพื่อให้โปรแกรมทำงานตามที่ต้องการได้

ทักษิณา (2530) ได้กล่าวถึงระบบฐานข้อมูลไว้ว่า หมายถึง การนำแฟ้มข้อมูลหลายๆ แฟ้มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน แต่มีลักษณะของระเบียบที่อยู่ในแฟ้มข้อมูลนั้นๆ แตกต่างกันมารวมอยู่ด้วยกัน แล้วมีการจัดให้แฟ้มข้อมูลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้โปรแกรมที่เขียนขึ้นสามารถเรียกใช้ข้อมูลที่อยู่ในแต่ละแฟ้มข้อมูลที่แตกต่างกันเหล่านั้นได้สะดวก การทำเช่นนี้จะช่วยทำให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้รวดเร็ว และลดการซ้ำซ้อนของข้อมูลลงได้มาก

ปรีชา และ เสาวรส (2531) ได้กล่าวถึงฐานข้อมูล ว่า เป็นหัวใจสำคัญของการประมวลผลข้อมูลในองค์กร ข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ในองค์กรต้องการใช้จะถูกเก็บไว้ในที่เดียวกัน ข้อมูลเหล่านี้จะสัมพันธ์กัน แต่จะไม่มีข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ โดยใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) หรือที่เรียกว่า DBMS ช่วยในการจัดเก็บข้อมูล แก้ไขข้อมูล เพิ่มเติมข้อมูล และค้นหาข้อมูล ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการทำงาน

กิตติ และจำลอง อ้างโดย สุริย์พร (2544) กล่าวว่า ระบบฐานข้อมูลประกอบด้วยข้อมูล (Data) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ซึ่งใช้เป็นตัวกลางระหว่างผู้ใช้ข้อมูลและข้อมูลในระบบ โดยอาศัยระบบที่เรียกว่า Database Management System (DBMS) เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความเป็นอิสระต่อกัน (Data dependence) ในระบบแฟ้มข้อมูล ดังนั้น DBMS จะทำงานอย่างเป็นอิสระจากฮาร์ดแวร์และตัวข้อมูลภายในฐานข้อมูล รูปแบบการอ้างถึงข้อมูลจะไม่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางกายภาพของข้อมูล แต่ใช้ภาษา Query Language เพื่อติดต่อกับข้อมูล ทำให้ผู้ใช้สามารถเรียกใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลได้ง่ายขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องทราบรายละเอียดของข้อมูล

ส่วน วิชัย และสมชัย (2543) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของฐานข้อมูล ว่าฐานข้อมูลจะช่วยสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลขององค์กรให้เป็นระเบียบ แยกแยะข้อมูลตามประเภท ทำให้ข้อมูลประเภทเดียวกันจัดเก็บอยู่ด้วยกัน สามารถค้นหาและเรียกใช้ได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นมาพิมพ์รายงาน นำมาคำนวณ หรือนำมาวิเคราะห์ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ

นอกจากนั้น สิทธิชัย (2543) ได้กล่าวถึงชนิดของฐานข้อมูลว่า ระบบฐานข้อมูลได้ถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บและเรียกใช้ โดยจะมีโครงสร้างของการออกแบบฐานข้อมูลแบ่งได้เป็น 3 แบบด้วยกัน ดังนี้

1. **ฐานข้อมูลแบบเชิงชั้น (Hierarchical Database)** เป็นฐานข้อมูลที่มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญระหว่างแฟ้มข้อมูล
2. **ฐานข้อมูลแบบเครือข่าย (Network Database)** เป็นฐานข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างแฟ้มข้อมูลเชื่อมโยงกันทั้งหมด
3. **ฐานข้อมูลแบบสัมพันธ์ (Relational Database)** เป็นฐานข้อมูลที่จัดเก็บในรูปของตารางข้อมูล โดยข้อมูลแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นหมายความว่า เมื่อเราทราบข้อมูลส่วนหนึ่งจะมีผลให้เราสามารถทราบข้อมูลส่วนอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการทำนา

การทำนา ตามความหมายของมูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2549) หมายถึง การปลูกข้าวและการดูแลรักษาต้นข้าวในนา ตั้งแต่ปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยว การปลูกข้าวในแต่ละท้องถื่นจะแตกต่างกันไปตามสภาพของดินฟ้าอากาศ และสังคมของท้องถื่นนั้น ๆ ในแหล่งที่ต้องอาศัยน้ำจากฝนเพียงอย่างเดียว ก็ต้องกะระยะเวลาการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับช่วงที่มีฝนตกสม่ำเสมอ และเก็บเกี่ยวในช่วงที่ฤดูฝนหมดพอดี เนื่องจากแต่ละท้องถื่นมีสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ มูลนิธิข้าวขวัญ (2549) ได้กล่าวว่า การทำนาคนไทยรู้จักการปลูกข้าวมาหลายพันปี ภูมิปัญญาด้านการทำนาจึงพัฒนาโดยลำดับ สามารถใช้พันธุ์ข้าวได้เหมาะสมกับพื้นที่ ลักษณะดินและปริมาณน้ำ ถ้าเป็นนาลุ่ม หรือนาหนอง มักใช้พันธุ์ข้าวหนัก ปลูกโดยวิธีปักดำ แต่ถ้าเป็นนาโคก นาเงิน (นาในที่สูง) มีปริมาณน้ำน้อยหรือไม่ได้อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ก็มักใช้พันธุ์ข้าวเบา มีช่วงระยะการเก็บเกี่ยว โดยใช้วิธีไถหว่านแทนการไถคราดแล้วจึงปักดำ ในอดีตขั้นตอนในการทำนาดังแต่ต้นจนจบจะเป็นกระบวนการใช้แรงงานคนและสัตว์คือ วัว ควาย ซึ่งต้องพึ่งพากัน ด้วยเมตตาธรรม สามัคคีธรรมและความกตัญญู นอกจากสัตว์จะช่วยเป็นแรงงานให้แล้ว มูลสัตว์ยังเป็นปุ๋ยธรรมชาติ ช่วยบำรุงดินไปในตัวด้วย แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเริ่มเปลี่ยน โดยเปลี่ยนการทำนาแบบยังชีพเป็นการทำนาแบบใช้สารเคมี และอาศัยปัจจัยการผลิตที่ต้องซื้อหาจากภายนอกชุมชนและต่างประเทศมากขึ้น ทั้งปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และสารเคมีต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่เครื่องจักรกลการเกษตร กระทั่งผลพวงจากการพึ่งพิงปัจจัยภายนอกเริ่มปรากฏปัญหาเช่น สภาพะดินทุนที่สูงขึ้นขณะที่ผลผลิตราคาตกต่ำ สุขภาพชาวนาล้มป่วย สิ่งแวดล้อมทรุดโทรม ราคาพันธุ์ข้าวสูงขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยอย่างรุนแรงรวดเร็วและขยายวงกว้างครอบคลุมทั่วประเทศ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2542) รายงานว่า ปัจจุบันการทำนาในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชลประทานแทบจะไม่มีฤดูและเวลาที่แน่นอน เพราะจะมีการทำนาต่อเนื่อง และหมุนเวียนกันโดยตลอด หากท่านนั่งรถยนต์ผ่านสองข้างทางที่ท่านจะพบว่าบางแปลงชาวนากำลังเก็บเกี่ยว

บางแปลงข้าวอยู่ในระยะแตกกอ ซึ่งการทำนาแบบต่อเนื่องเช่นนี้จะทำให้มีปัญหาเรื่อง โรคและแมลง ศัตรูข้าวระบาด เนื่องจากมีแหล่งอาหารบริบูรณ์ ประกอบกับเกษตรกรมักจะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูข้าวโดยไม่จำเป็น จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการระบาดของศัตรูข้าวมากยิ่งขึ้น และมีต้นทุนในการ นำนาสูง จนไม่มีกำไรข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง ปี พ.ศ.2539-2541 โดยเฉลี่ยคิดเป็นเงิน 1,997 2,152 และ 2,157 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยได้ จำนวน 721, 663 และ 676 กิโลกรัม ต่อไร่ คิดเป็นรายได้ 3,237 4,562 และ 3,390 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เมื่อคิดคำนวณค่าแรงงานของตัว เกษตรกรด้วยแล้ว จะไม่มีกำไรเลย ทำให้เกษตรกรจำนวนมาก พยายามที่จะคิดค้นหาวิธีการทำนาใหม่ ๆ ที่จะลดต้นทุนการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร เช่นค่าเตรียมดิน ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่า สารเคมีกำจัดศัตรูข้าว และค่าจ้างแรงงาน

กรมวิชาการเกษตร (2545) กล่าวถึงปัญหาการเรื่องการผลิตข้าวว่า การผลิตข้าวมีแนวโน้ม มากกว่าความต้องการของตลาดโลก ทั้งนี้เนื่องจากผลของการควบคุมจำนวนประชากรในประเทศ ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้เทคโนโลยีในการผลิตข้าว มีความก้าวหน้ามากขึ้นทำให้ประเทศ ผู้ซื้อข้าวสามารถผลิตข้าวใช้ในประเทศได้มากขึ้น ปริมาณการ นำเข้าจึงลดลง ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งออก ดังนั้น ราคาข้าวจะถูกกำหนดจาก ปริมาณความต้องการและปริมาณข้าวในตลาดโลก ถ้าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ราคาข้าวใน ตลาด โลกจะลดลง และราคาข้าวในประเทศไทยก็จะลดลงด้วย ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรไทย ก่อนข้างสูง โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปี ข้อมูลการผลิตในช่วงปี 2538 - 2543 ข้าวนาปีมีต้นทุนการ ผลิตต่อตันเฉลี่ย 4,160 บาท ในปี 2538/39 และเพิ่มขึ้นประมาณ 4,800 บาท ในปี 2542/43 ในขณะที่ ข้าวนาปรังมีต้นทุนการผลิตต่อตันเฉลี่ย 2,700 บาท ในปี 2538/39 และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 3,200 บาท ในปี 2541/42 ถึงแม้ราคาข้าวนาปีที่เกษตรกรได้รับจะสูงกว่าข้าวนาปรัง แต่ผลตอบแทนสุทธิ ต่อตัน ก็ยังน้อยกว่าข้าวนาปรังโดยเฉลี่ยประมาณ 1 เท่าตัว โดยในปี 2541/42 ข้าวนาปีมีผลตอบแทน สุทธิต่อตัน 914 บาทและข้าวนาปรัง มีผลตอบแทนสุทธิต่อตัน 1,825 บาท ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตต่อ ไร่ของข้าวนาปีอยู่ในระดับต่ำ และการเพิ่มผลผลิตทำได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่การปลูกซึ่ง ไม่สามารถควบคุมน้ำได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมท้องทุ่งไทย

อรรถชัย และคณะ (2547) ได้ศึกษาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการผลิตพืชในระดับ ท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐ เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาให้ผู้ใช้งานระบบใช้เสริมการ ตัดสินใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีทางเลือกหลายทางเลือกในการผลิตพืชชนิดหนึ่ง และผู้ใช้งาน ต้องการทราบว่าแต่ละทางเลือกจะให้ผลลัพธ์อย่างไร ต้องมีการเตรียมการทรัพยากรด้านต่างๆ อย่างไร และระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการผลิตพืชในระดับท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐

(Decision Support System for Village Level Crop Production Systems: DSSVLCP) ประกอบด้วยระบบฐานข้อมูลการผลิตพืชในระดับหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกร (Database Management System: DBMS) ระบบการผลิตพืชโดยแบบจำลองพืชจำนวน 5 พืช (Model base Management System: MBMS) และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบจำลองสำหรับการตัดสินใจเพื่อเลือกผลิตพืช และได้พัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถนำเข้า-จัดเก็บข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีข้อมูลเพียงพอจะนำเสนอระดับดังกล่าวให้แก่เกษตรกรผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบการผลิตของแต่ละครัวเรือน อีกทั้งได้พัฒนาโปรแกรมเชื่อมโยงท้องถิ่นทั้งไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเข้าและแสดงผลข้อมูลในระดับหมู่บ้าน-ครัวเรือนเกษตรกรพร้อมการใช้งานในระดับหมู่บ้านและครัวเรือน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

2.4.1 ความสำคัญของเยาวชน

เยาวชน ตามความหมายของ กรมการพัฒนาชุมชนและสำนักงานคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติ หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับ UNICEF (อ้างในสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2541) ที่กำหนดในช่วงอายุประมาณ 15-24 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพื่อให้เกิดความสะดวกในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติของหลายประเทศ เช่นเดียวกับที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ได้กำหนดช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน คือ 14-25 ปี แต่กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งใกล้ชิดโดยตรงกับเยาวชนที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 10-35 ปี ทั้งชายและหญิงซึ่งเป็นผู้รับช่วงความรับผิดชอบจากผู้ใหญ่ ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม

พัฒนา (2542) อ้างโดย สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- 1) **ด้านเศรษฐกิจ** โดยทั่วไปแล้ว เยาวชนจะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

- 2) **ด้านสังคม** จะเน้นที่บทบาทในครอบครัวเป็นสำคัญ ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของการกล่อมเกลา เป็นเป้าหมายให้เยาวชนมีแนวคิด แบบอย่างของการดำรงชีวิตในอนาคต จากกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา ความสำนึกในความเป็นชุมชนท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดศักยภาพ จากการได้รับโอกาสของการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ของเยาวชน ที่จะทำงานร่วมกับสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) **ด้านสิ่งแวดล้อม** ในบั้นที่เยาวชนเป็นคนรุ่นใหม่ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบกับวิถีการดำรงชีวิตของเยาวชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเยาวชนได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน จนกล่าวได้ว่า เยาวชนทุกคนจะต้องเป็น “green generation” ที่คอยพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมควรต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ควบคู่กันไปกับการฟื้นฟูด้วยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4) **ด้านการเมือง** ความสามารถในการใช้สิทธิทางการเมืองนั้น แสดงถึงศักยภาพของเยาวชนในการใช้ความคิดเชิงพิจารณาของเยาวชนว่า มีความเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ การให้ความสนใจการเมือง ติดตามข่าวสาร ความเป็นไปของเหตุการณ์บ้านเมือง ภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมทั้งภายในชุมชน ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่เยาวชนควรจะได้รับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการที่เยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้จากเหตุการณ์จริง จะเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้เกิด “ความรู้เท่าทัน” ทั้งการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของประเทศรวมไปถึงเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การเคารพและการยอมรับในความคิดเห็นของเสียงส่วนมาก การเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การวางแผนในสิทธิเสรีภาพของตน และการใช้สิทธิและเสรีภาพภายใต้กรอบของระเบียบและกฎหมาย

ดังนั้น ถ้าเยาวชนสามารถรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มเยาวชนได้ จะทำให้เกิดศักยภาพและพลังอย่างมหาศาล ที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่จะเป็นผู้อยู่ในชุมชนและเป็นผู้บริหาร จัดการชุมชนนั้นๆ ต่อไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่ การรวมกลุ่มของเยาวชนในการทำงานหรือพัฒนาชุมชนจึงเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่และนำไปสู่การสนับสนุนอย่างยิ่ง

สรุปว่า เยาวชนเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งธรรมชาติของวัยนี้ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสที่เกิดขึ้นรอบตัว และส่งผลถึงพัฒนาการในการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ฉะนั้น เยาวชนจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชน ในการเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องการทำนาเพราะการทำนาเป็นอาชีพหลักและเก่าแก่ของคนในชุมชน ดังนั้นถ้าเยาวชนให้ความสำคัญและรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้นปัญหาก็จะคลี่คลายเร็วขึ้นและยั่งยืนต่อไป

2.4.2 พฤติกรรมของเยาวชน

ความต้องการของเยาวชนนั้น ไม่แตกต่างไปจากมนุษย์โดยทั่วไป และเป็นไปตามแนวคิดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความต้องการเพื่อการอยู่รอด อันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกายที่จำเป็น เพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ ในขณะที่ความต้องการความรัก เป็นความต้องการของเยาวชนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากกลุ่มว่าเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม โดยเฉพาะเพื่อน ซึ่งมีความสำคัญมากต่อเยาวชน รวมทั้งความต้องการเป็นตัวของตัวเอง เป็นความต้องการในส่วนลึกของจิตใจแต่ละบุคคล ที่จะเป็แรงผลักดันที่อยู่ในใจของเยาวชนในการที่จะสนับสนุนและจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม

สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในตัวเยาวชน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ จากลักษณะธรรมชาติของวัย ได้แก่

- 1) ความกระตือรือร้น อยากเรียน อยากรู้ และสนใจติดตามสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ พร้อมทั้งรับและเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ สำรวจ ทดลอง และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง
- 2) พัฒนาด้านร่างกาย สมองและจิตใจ เนื่องมาจากการเจริญเติบโตทำให้เยาวชนมีแรงจูงใจสูง และค้นพบความสามารถของตนได้ และสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
- 3) ความมีอิสระและเสรีภาพทางความคิด การเลือกและสามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มักจะไม่ชอบการบังคับด้วยอำนาจ แต่ต้องการการชี้แนะด้วยเหตุผล
- 4) ความมีอุดมการณ์และปรัชญาชีวิตที่สูงส่ง มีความเชื่อมั่นและพยายามทำให้เป็นไปได้
- 5) มีความคิดฝันและจินตนาการเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตของตน
- 6) ต้องการการแสดงออก ซึ่งมีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์ สร้างสรรค์และพัฒนาทักษะ ความสามารถ และความถนัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น “กลุ่ม” จึงถือได้ว่าเป็นเวทีแห่งการตอบสนองความต้องการของเยาวชน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลต่อลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเยาวชน ได้แก่

1. มีความสนใจ มีความสุขที่จะได้อยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน มีค่านิยม ทักษะคติ ความเชื่อ ความสามารถ พื้นฐานทางนิสัย ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ใกล้เคียงกัน
2. การคบเพื่อน ชอบคบกันเป็นกลุ่มก้อน กลุ่มเพื่อมีความสำคัญที่สุดสำหรับชีวิตทาง สังคมของวัยรุ่น การตัดสินใจต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตมักอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มากกว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือสถาบันการศึกษาใด ๆ การมีกลุ่มเพื่อนที่ดีจึงมี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชน
3. ความสนใจในเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของเยาวชน เป็นการฝึก ในการรับรู้ในบทบาทของชายและหญิง
4. ความเป็นผู้นำ การมีบุคคลที่มีความเก่ง มีความสามารถมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกลุ่ม

สรุปว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกของเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่มีความต้องการแสดง ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ปรากฏต่อสังคมจากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการรวมกลุ่มเพื่อ เข้าไปมีบทบาทหรือแสดงศักยภาพของตนอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคมรวมทั้งการเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนด้วย

2.5 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้มีการนำหลักการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการ แก้ไขปัญหา ในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นหรือแม้แต่การวางแผนชุมชนก็เช่นกันได้มีการนำเอาการมี ส่วนร่วมของประชาชนเข้ามาช่วยในการวางแผนและแก้ไขปัญหา

2.5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

แนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอ เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการมี ส่วนร่วมของเยาวชน ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน แม้ปัญหานั้น ไม่ได้เกิดกับเราโดยตรงแต่คนในชุมชนทุกคนก็ควรต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหานั้น ด้วย และเยาวชนก็เป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชนที่ควรได้รับทราบถึงปัญหาและมีส่วนในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนด้วย ซึ่งอุทัย และ อรศรี (2540) กล่าวว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเด็กและ เยาวชน คือ การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรมที่ ปฏิบัติ การที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องานอาชีพ ต่อกลุ่มและ

ต่อสังคม ทำให้โอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ เป็นการเพิ่มความสามารถ และความชำนาญมากยิ่งขึ้น

สุชาดา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) สำนักงานภาค: <http://www.vijai.org>, 2549) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งครู ผู้เรียน ผู้บริหาร การศึกษา ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชน มาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความหลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ เช่น การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกันในประเด็นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน อาจมีภาคีและตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วม แตกต่างไปจากกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นแค่กิจกรรมทั่วไป เนื่องจากหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นคือ การระดมความคิด ซึ่งคือการกระจายอำนาจอย่างหนึ่ง กับความสัมพันธ์ที่เป็นแนวราบ เสมอภาคกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สุวรรณ (2543) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงนั้น หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน จัดการควบคุมการใช้ การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกสังคมและได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการตัดสินใจ กำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างที่ต้องการ นอกจากนี้ยังได้เสนอข้อสรุปเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. กลไกการพัฒนาต้องเคลื่อนย้ายจากรัฐสู่ประชาชนโดยมีบทบาทหลักในการพัฒนา
2. เป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนเพื่อการพึ่งตนเอง มิใช่พึ่งพารัฐหรือองค์กรพัฒนาจากภายนอก
3. กระบวนการพัฒนาต้องยึดหลักล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่าง

ชูเกียรติ (2535) ได้กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเกิดมาจากความเชื่อที่ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีปัญญา ตระหนักรู้และควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้น มนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลเพียงใดจึงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อชีวิตของเขาเอง”

อรพินท์ (2538) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในเชิงของการพัฒนาว่า”หมายถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในชุมชนหรือประชาชนในการที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐ เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง แต่การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้างกว่า อาจจะหมายถึงการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนโดยตรง”

ซึ่งสอดคล้องกับ WHO/UNICEF (1978) และ United Nations (1978) อ้างโดย ปาริชาติ และคณะ (2542) ที่กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น ซึ่งจะเน้นที่การให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนกิจกรรมนั้นๆด้วยความสมัครใจ”

ปาริชาติ และคณะ (2542) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า “คือการที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สถิติปัญหาและความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิตด้วยตนเอง ถือได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน” ซึ่งสอดคล้องกับยุวพันธ์ (2526) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวเอง ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายการมีส่วนร่วมของ อकिन (2531) อ้างโดย นิสากร (2530) และบัณฑิต (2533) ที่เห็นว่าประชาชนจะเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่างไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนเป็นผู้คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนเป็นผู้ที่คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชนจากความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบกับความชำนาญ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนในการแก้ปัญหาร่วมกัน มีการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ปรีชา (2543) ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่มวลชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเป้าหมายสูงสุดของสังคม รวมทั้งโอกาสในการกำหนดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน การดำเนินงานในโครงการพัฒนาและการประเมินผลซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตามแนวทางที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน

จากแนวคิดต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ พบว่ามีจุดร่วมกันได้แก่ ประชาชน ชุมชน หรือกลุ่ม ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจว่า ควรทำอะไร และทำอย่างไร ประกอบกับการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามการตัดสินใจนั้น และการได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึงการสนองความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคล กลุ่ม ได้รับโอกาสของการเข้าร่วมในกระบวนการ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนา รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน ที่แสดงออก

ถึงความต้องการของตนต่อกลุ่ม องค์กร ชุมชน และภูมิภาค ในรูปแบบต่าง ๆ ของบุคคล กลุ่ม องค์กร และการมีส่วนร่วมของเยาวชนนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนแต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ การที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องานอาชีพ ต่อกลุ่มและต่อ สังคม ทำให้เป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ อีกทั้งเป็นการเพิ่ม ความสามารถ และความชำนาญให้แก่วัยรุ่นที่เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น

2.5.2 ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

ประวิทย์ (2544) อ้างโดย สุภาวดี (2545) มองการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถึง ลักษณะและผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. **พื้นฐานของการเข้าร่วม** ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็น แรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วม ที่มาจากปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจบารมี หรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรือ อิทธิพลของผู้มีอำนาจนอกชุมชนถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางใจ ความยั่งยืน ต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ก็จะลดลง

2. **รูปแบบของการเข้าร่วม** การเข้าร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยผ่าน องค์กรจัดตั้งของประชาชนเองโดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผ่านกลุ่มตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของ ประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ

3. **ขอบเขตของการมีส่วนร่วม** เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลามากน้อยแตกต่างกัน ความถี่ห่างของจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความ สม่ำเสมอและฤดูกาล ที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

4. **ผลของการเข้าร่วม** ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมพลังที่ จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีใน มวลสมาชิกของชุมชน

และบัณฑิต (2537) อ้างโดย ประวิทย์ (2544) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญ ของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปแบบของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ส่วน อคิน (2531) ได้สรุปรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในการพิจารณาปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา ได้แก่วางแผนโครงการเป็นขั้นตอนนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา เช่น การดำเนินโครงการ ซึ่งต้องทำประโยชน์กับโครงการ
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม

และ John M. Cohen and Noman T. Uphoff (1980) อ้างโดย ปาริชาติ และคณะ (2542) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น มีหลากหลายตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เนื้อหาสาระของการบริหารจัดการภายในกลุ่ม รวมทั้งคุณลักษณะโดยพื้นฐานและความสัมพันธ์ของบุคคล กลุ่มองค์กรในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5.3 กระบวนการมีส่วนร่วม

สุวรรณ (2543) อ้างโดย สุภาวิณี (2545) ได้อธิบายไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มอำนาจการควบคุมเหนือทรัพยากร และกลุ่มสถาบันต่าง ๆ ที่ควบคุมสถานภาพทางสังคม และการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาซึ่งได้แยกออกจากการควบคุม ทศนะความเห็นนี้ไม่หนักแน่นพอที่จะชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากการอภิปรายกระบวนการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับการที่กลุ่มคนจนไม่ได้มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ของความพยายามพัฒนา อาจสรุปได้ว่ามีจุดประสงค์ 2 อย่าง ที่มีผลต่อความร่วมมือ หนึ่งคือ ความร่วมมือที่ถูกต้องเหมือนเป็นกุญแจในการรวบรวมทรัพยากรมนุษย์ในแง่ของการกระตุ้นการพัฒนาซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อ กล่าวคือ ถ้าสามารถรวบรวมประชาชนให้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ความสำเร็จก็จะเป็นไปได้มากขึ้น เพราะประชาชนจะมีโอกาสร่วมพิจารณาและรู้ถึงความต้องการพื้นฐาน สิ่งที่สำคัญของการนี้ คือ ทำอย่างไรที่จะชักชวนให้ประชาชนหันมาร่วมมือกันอย่างผู้ประสานงานด้านการผลิต และการเตรียมอุปกรณ์ และการปฏิบัติขั้นพื้นฐาน โดยมีภาครัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง โดยรูปแบบความร่วมมือนี้ได้ถูกนำมาอธิบายในด้านของการรวบรวมสมาชิกปฏิบัติการได้ดีกว่าการใช้แรงกระตุ้น อีกด้านหนึ่งคือ ความมีอิสระในความร่วมมือซึ่งผ่านกระบวนการตัดสินใจที่นำไปสู่ความสำเร็จในการรวมพลัง และการควบคุมทรัพยากรสำหรับแนวคิดนี้กระบวนการมีส่วนร่วมเปรียบเสมือนขั้นตอนที่ประชาชนได้ค้นหาเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มความสำเร็จต่อการบริหารทรัพยากร ซึ่งมีส่วนช่วยให้เขาได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ (สุวรรณ, 2543)

องค์ประกอบที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ ประวิทย์ (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพได้แก่

1. ร่วมในกระบวนการทำงานพัฒนาของโครงการ
2. มีการแยกแยะกลุ่มคนคนและกลุ่มที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน
3. การระดมความคิดเห็นจากประชาชนแบบล่างขึ้นบน
4. ใช้หลักการพึ่งตนเองแทนการพึ่งพา
5. ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน
6. กิจกรรมในโครงการพัฒนามีการควบคุมโดยกลุ่ม

ข้อควรคำนึงต่อกระบวนการมีส่วนร่วม

การอภิปรายถึงกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับนิยาม และระดับของการมีส่วนร่วม ประเด็นของการมีส่วนร่วมไม่ใช่แค่มีส่วนร่วมเพียงการปฏิบัติ แต่ต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งควรคำนึงถึงข้อสังเกตของ Uphoff (1993) อ้างโดย สุภาวิณี (2545) ที่ว่าการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นการมีส่วนร่วมแบบไม่จริง ทั้งนี้ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมแบบไม่จริงเกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจและการควบคุมที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมที่แท้จริง เช่นการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ไม่แท้จริง เนื่องจากการที่คนใดคนหนึ่งมีอำนาจเหนือคนอื่นในกลุ่ม มีความรู้สึกดีกว่าคนอื่นในชุมชน คนเหล่านี้มักจะทำให้เรื่องที่เขาสนใจหรืออยากทำ กลายเป็นเรื่องของกลุ่ม

Sanask (1996) อ้างโดย สุภาวิณี (2545) ได้ศึกษากระบวนการเสริมพลัง (Empowerment) สตรีชนบท โดยประยุกต์ใช้การกระตุ้น ประสานให้สตรีมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมหลากหลายของชุมชน เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชีวิตและชุมชนในทิศทางที่สตรีต้องการ การวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มเล็ก ๆ ที่สามารถเสริมพลังตัวเองในการใช้อำนาจ

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจะมีลำดับขั้นตอนของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกันมากนัก จะแตกต่างกันบ้างในส่วนของการรายละเอียด แต่โดยรวมแล้วจะเริ่มจากเรื่องที่ย่อยไปสู่เรื่องที่ยากขึ้นและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปอย่างธรรมชาติ และเกิดความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับเจ้าของปัญหาซึ่งจะเป็นผู้กำหนดแบบแผนในการปฏิบัติของตนเอง เป็นผู้กำหนดกระบวนการให้ได้มาของแผนปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงการประเมินผลขั้นสุดท้าย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5.4 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ปัจจัยของการมีส่วนร่วมนั้น ประมาณ (2538) ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการศึกษาและการพัฒนาของชุมชนชนบท พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในชุมชน แรงผลักดันด้านบุคคล โครงสร้างของกลุ่ม ความถี่และระยะเวลาที่มีสัมพันธ์ของกลุ่ม

ส่วน อนุภาพ (2528) ได้เสนอเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ สภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ประชาชนในการกำหนดกิจกรรมพัฒนาและยังได้เพิ่มเติมในเรื่องของความเต็มใจและเห็นแก่ผลประโยชน์ในการเข้าร่วมที่มีใช้การบังคับ

สำหรับในด้านสังคมและจิตวิทยาของบุคคลและกลุ่ม ยังเป็นสถานการณ์ผลักดันให้บุคคลรวมกลุ่มกันวางแผนและร่วมกันแก้ไขปัญหาของส่วนร่วมโดย สากล (2532) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเกิดจาก

- 1) ความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน
- 2) ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกัน
- 3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

ส่วนกระบวนการที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้น นเรศ (2541) ได้เสนอยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ด้าน คือ

1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- การจัดการเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน
- การจัดทัศนศึกษาดูงาน การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนแนวคิด และประสบการณ์
- การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
- การลงมือปฏิบัติจริง
- การถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2) การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้หรือความสามารถที่มีอยู่ จะช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรม การแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ โดยการ

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น
- สนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและการจัดองค์กรร่วมกัน

ปาริชาติ และคณะ (2542) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พบว่ามีปัจจัยส่วนใหญ่ที่มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. การที่ประชาชนได้มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. การได้เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน
3. การได้รับการอบรม การศึกษาดูงานและการได้รับข้อมูลข่าวสาร
4. การมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำงาน

กล่าวได้ว่า ระบบการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจัดว่าเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ได้ขณะเดียวกัน เงื่อนไขทางด้านสังคมและจิตวิทยาของบุคคลและกลุ่ม ยังเป็นสถานการณ์ที่ผลักดันให้บุคคลรวมกลุ่มกันวางแผน และร่วมกันแก้ไขปัญหของส่วนรวม โดยที่ประชาชนเองต้องมีความเต็มใจและเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมมิใช่เป็นการบังคับ

สรุปแล้ว ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นแก่เยาวชน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ ความรู้สึก ความคาดหวัง และความต้องการที่จะเป็นแรงผลักดัน และปัจจัยภายนอก คือ แรงเสริมที่ช่วยกระตุ้นให้ปัจจัยภายในตัวบุคคล เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น คือ รางวัลตอบแทน ผลสำเร็จของกิจกรรมนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางสังคม ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นและแรงเสริมเกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมมาก การศึกษาในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาเป็นแนวคิดหนึ่ง เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก โดยการให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานด้วย เช่นเดียวกับที่ประชาชนดำเนินการมีส่วนร่วมในสังคมด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องต่อวิถีชีวิตของตน ภายใต้ปัจจัยที่นำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในกระบวนการและรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมที่มีส่วนคล้าย หรือเลียนแบบเอาอย่างการกระทำของผู้นำในท้องถิ่น ชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอด การส่งผ่านประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชน ต่อการแก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

2.5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม

การศึกษาวิจัย ที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น พบว่ามีผู้ศึกษาอยู่มากพอสมควร ดังจะพบได้จากงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) ที่มุ่งเน้น สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เช่น กำธร (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบบริหารกองทุนหมู่บ้านของตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา

จังหวัดลำพูน พบว่าผู้นำและองค์กรชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อกระบวนการบริหารของกองทุนที่แสดงถึงความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนอย่างมีหลักเกณฑ์เท่าเทียมกัน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพึ่งตนเองได้และยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โกมล (2543) ได้ศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ในเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของ องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย และแม่แฝกใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำไปแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ชุมชนจะสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ไปพัฒนา ประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านอื่น ๆ ของชุมชนอีกด้วย นอกจากประเด็นในการศึกษาวิจัยแล้ว งานวิจัยนี้ได้มีการวิจัยต่อยอดจากการศึกษากลุ่มอาชีพเกษตรกรจนพัฒนาเป็นเครือข่าย เพื่อการจัดการที่ยั่งยืน สุวรรณ (2543) ได้ทำการศึกษาต่อยอดงานวิจัยของคุณ โกมล สันั่น ก้อง ในเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มอาชีพของเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมนี้ทำให้กลุ่มเกษตรกรตำบลสันทราย ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรตำบลสันทรายได้ โดยมีรูปแบบการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ สุรินทร์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของบ้านหนองผึ้ง ตำบลทาगत อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่า การจัดการป่าชุมชนของบ้านหนองผึ้งนั้นประสบความสำเร็จได้ก็เพราะการมีส่วนร่วม การดึงบุคคล หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยด้วยนั้น ทำให้เกิดความร่วมมือของหลาย ๆ กลุ่ม บุคคลหรือองค์กรในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการป่าของชุมชน งานวิจัยดังกล่าวมีลักษณะการดำเนินงานในลักษณะของการที่คนนอกชุมชนเข้าไปดำเนินการวิจัยร่วมกับคนในชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นประสาน (Facilitation) ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีเครื่องมือที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้หลายวิธีด้วยกัน ตัวอย่างเช่น AIC, Focus Group เป็นต้น

2.6 แนวคิดและทฤษฎีการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

การติดต่อสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

ฉัตรยาพร และมัทนียา (2545) ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารว่า หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิดและความรู้สึกระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ส่งข่าวสาร อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับข่าวสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อกัน และ นรินทร์ชัย (2542) ได้นิยามคำว่า การสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการให้เกิดการรับรู้หรือให้เปลี่ยนทัศนคติ หรือให้เปลี่ยนพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง และกิดานันท์ (2536) กล่าวว่า การสื่อสาร (Communication) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. **ผู้ส่งสาร** คือผู้ที่ทำหน้าที่ส่งข้อมูล สารไปยังผู้รับสารโดยผ่านช่องทางที่เรียกว่าสื่อ ถ้าหากเป็นการสื่อสารทางเดียวผู้ส่งจะทำหน้าที่ส่งเพียงประการเดียวแต่ถ้าเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ผู้ส่งสารจะเป็นผู้รับในบางครั้งด้วย ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสาร มีเจตคติต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะส่ง ต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่จะส่งและอยู่ในระบบสังคมเดียวกับผู้รับก็จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ
2. **ข่าวสาร** ในกระบวนการติดต่อสื่อสารก็มีความสำคัญ ข่าวสารที่ดีต้องแปลเป็นรหัสเพื่อสะดวกในการส่ง การรับและตีความเนื้อหา อีกทั้งการจัดสารก็จะต้องทำให้การสื่อสารความหมายง่ายขึ้น
3. **สื่อหรือช่องทางในการรับสาร** คือ ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส และตัวกลางที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น สิ่งพิมพ์ กราฟิก สื่ออิเล็กทรอนิกส์
4. **ผู้รับสาร** คือผู้ที่เป็นเป้าหมายของผู้ส่งสาร การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ ผู้รับสารจะต้องมีประสิทธิภาพในการรับรู้ มีเจตคติที่ดีต่อข้อมูลข่าวสาร ต่อผู้ส่งสารและต่อตนเอง

รูปแบบของการสื่อสาร

ลิน (2544) ได้ยกตัวอย่างรูปแบบการสื่อสารไว้หลายรูปแบบ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะพูดถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงกระบวนการของเบอร์โล โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการสื่อสารของเบอร์โล (Berlo's S-M-C-R Model) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การที่จะทำให้กระบวนการสื่อสารตามรูปแบบนี้มีคุณภาพและประสิทธิผล ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องมีความเหมือนกัน กล่าวคือ มีภูมิหลังด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรมเหมือนกัน องค์ประกอบของการสื่อสารตามรูปแบบของเบอร์โล ได้แก่ ผู้ส่งข่าวสาร ข่าวสาร ช่องทาง และผู้รับข่าวสาร เรียกว่า **การสื่อสารแบบ S-M-C-R** ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง เช่นการพูดโทรศัพท์ หรือการสนทนากัน ผู้ส่งข่าวสารหรือผู้พูดก็กลายเป็นผู้รับข่าวสารหรือผู้ฟัง และผู้ฟังหรือผู้รับข่าวสารก็กลายเป็นผู้ส่งข่าวสารในขณะเดียวกัน จะเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารแบบ S-M-C-R ของเบอร์โลมีข้อมูลย้อนกลับและผลของการสื่อสาร ซึ่งเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

กล่าวโดยสรุปแล้วการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้เกิดการยอมรับ เกิดความพึงพอใจ และเกิดการตัดสินใจ หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คาดหวัง ในงานวิจัยเรื่องนี้ต้องใช้การสื่อสารเป็นปัจจัยหลักเพื่อให้บุคคลเป้าหมายในงานวิจัยเข้าใจและเข้าร่วมในการทำงาน อีกทั้งการติดต่อสื่อสารจะทำให้เห็นถึงปฏิกิริยาต่างๆ ที่บุคคลเป้าหมายแสดงออกถึงงานวิจัยเรื่องนี้ด้วย

การประชาสัมพันธ์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

นงลักษณ์ (2539) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่าหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และอลิสรา (2544) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการของสถาบันที่มีการวางแผน มีการกระทำที่ต่อเนื่อง และประพฤติดีปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของความจริงโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันและกลุ่มประชาชน

สะอาด อ่างโคย พรทิพย์ (2530) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์คือ วิธีการของสถาบันอันมีการวางแผนและกระทำต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชนเพื่อให้สถาบันหรือกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินการไปได้ผลดีสมความมุ่งหมาย โดยมีประชาติเป็นแนวบรรทัดฐานอันสำคัญด้วย

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธุ์ หมายถึง การดำเนินการขององค์กรในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี หรือการใช้สื่อประชาสัมพันธุ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรกับประชาชน

วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธุ์

อลิศรา (2544) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธุ์ว่าการประชาสัมพันธุ์มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างความนิยมให้เกิดในหมู่ประชาชน เมื่อทำให้ประชาชนนิยมชมชอบ เลื่อมใสศรัทธาแล้วจะมีผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. เพื่อป้องกันรักษาชื่อเสียงของสถาบัน การจะรักษาชื่อเสียงไว้ได้นั้นจะต้องดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายต่างๆ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รับผิดชอบต่อสังคม โดยเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และต้องพัฒนาสถาบันให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป
3. เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การดำเนินงานประชาสัมพันธุ์นั้นนอกจากจะเป็นการเผยแพร่ข่าวสารแล้ว หน่วยงานต้องรับฟังข้อมูลข่าวสารจากประชาชน เพื่อให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดหรือปฏิกิริยาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานด้วย เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้นั้นมาประกอบการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงาน
4. เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและทำให้ประชาชนร่วมมือกับสถาบัน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องนั้นต้องกระทำโดยการนำเสนอข่าวสารที่เป็นจริง ให้เกิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผลมิใช่การโฆษณาชวนเชื่อ เมื่อประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะให้ความร่วมมือต่อสถาบัน
5. เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ การประชาสัมพันธุ์ยึดหลักการดำเนินงานที่ว่าอยู่บนพื้นฐานของความจริง ซื่อสัตย์ และประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก็เพื่อจะทำให้ประชาชนโดยทั่วๆ ไปเกิดความเชื่อถือในสถาบัน อันจะทำให้เกิดความไว้วางใจ ยอมรับ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานของสถาบัน
6. เพื่อช่วงงานด้านการตลาด การประชาสัมพันธุ์ช่วยให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบัน เมื่อมีทัศนคติที่ดีแล้วก็พร้อมที่จะรับฟังข่าวสารการบริการต่างๆ ของสถาบัน อันจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการใช้บริการของสถาบันในที่สุด

เครื่องมือและสื่อของการประชาสัมพันธ์

วิรัช (2535) ได้กล่าวถึง ประเภทของเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ไว้ดังนี้ คือ การเผยแพร่หรือการกระจายข่าวสารต่างๆ ในงานประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องใช้สื่อเป็นตัวกลางการถ่ายทอดให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ นิยมศรัทธาและสามารถเรียกร้องความร่วมมือ สนับสนุนได้แต่ไม่ว่าสื่อออกมาเป็นคำพูด สิ่งพิมพ์ โสตทัศนูปกรณ์ ตลอดจนสื่ออื่นๆ นั้น ล้วนแต่ต้องอาศัยตัวช่วยในการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้รับ ผู้ฟัง ได้รับข่าวสารและข้อมูลถูกต้องตรงกัน ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานด้านประชาสัมพันธ์นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมถูกต้องตามลักษณะการใช้สื่อและต้องพิจารณาศึกษา ถึงข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละประเภท และลักษณะการใช้ที่แตกต่างกัน การติดต่อสื่อสารจะได้ผลมากหรือน้อยเพียงใด นอกจากจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ร่วมกันของผู้รับและผู้ส่งแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของข่าวสารและวิธีการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนกลวิธีต่างๆ อันเป็นศาสตร์และศิลป์ในการติดต่อสื่อสารประกอบด้วย จึงจะทำให้การติดต่อสื่อสารประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้جامวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นสื่อชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในงานประชาสัมพันธ์ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง เป็นเครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่มีบทบาทและความสำคัญยิ่งของประเทศไทย

การวางแผนประชาสัมพันธ์

พรทิพย์ (2542) ได้แบ่งขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานการณ์ (ค้นหาข้อมูล)

เพื่อให้ทราบจุดยืนขององค์กร ผู้วางแผนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในภาพลักษณ์หรือสถานะขององค์กรตั้งแต่ภูมิหลังจนถึงปัจจุบันอย่างถ่องแท้ ไม่ว่าจะเป็นจุดอ่อน (Weakness) จุดแข็ง (Strength) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) อีกทั้งต้องเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งอาจหาคำตอบได้จาก เอกสารหรือการทำวิจัย

2. กำหนดวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญมากในการวางแผนการประชาสัมพันธ์เพราะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการเลือกกลุ่มเป้าหมาย เลือกสื่อ และการตั้งงบประมาณต่อไป ฉะนั้นการดำเนินการประชาสัมพันธ์จะดีหรือไม่ดี มีแก่นสารหรือไม่ อย่างไร ขึ้นอยู่กับการกำหนดวัตถุประสงค์ในแผนงานประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์อาจมีหลายวัตถุประสงค์ แต่ต้องรู้จักจัดลำดับความสำคัญ (Priorities) ให้ได้ หลักการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์มี 5 ประการ คือ

- 2.1 ความสำคัญของวัตถุประสงค์ (Importance) ในแง่ของความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ
- 2.2 ระยะเวลา (Timing) สามารถจัดให้เข้าระยะเวลาพอดีกับโครงการหรือกำหนดหลักการได้หรือไม่
- 2.3 ความเป็นไปได้ (Feasibility) สามารถปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ หรือเป็นแค่ความคิดที่เล็งผลเลิศเท่านั้น
- 2.4 ความพร้อมของเครื่องมือสื่อสาร (Availability of Means of Communication) กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้สื่อเผยแพร่ข่าวสารให้ไปถึงหรือไม่ ถ้าสามารถใช้สื่อเข้าถึงจะใช้สื่อประเภทใด ใช้ได้โดยประหยัดหรือไม่
- 2.5 งบประมาณ (Budgeting) ปัญหาเรื่องเวลาและเงินเป็นปัญหาสำคัญเสมอในการวางแผนงบประมาณจึงขึ้นอยู่กับขนาดและทรัพยากรของหน่วยงานประชาสัมพันธ์

3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์จะแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

3.1 กลุ่มเป้าหมายภายในหน่วยงาน (Internal Public)

3.2 กลุ่มเป้าหมายภายนอกหน่วยงาน (External Public)

3.2.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานโดยตรง

- ลูกค้า
- ผู้ถือหุ้น
- นักลงทุน

3.2.2 ชุมชน

3.2.3 กลุ่มพลังอำนาจ

- เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
- นักการเมืองท้องถิ่น
- นักการเมืองที่เกี่ยวข้อง
- สื่อมวลชน
- อื่น ๆ (กลุ่มอนุรักษ์ และนักวิชาการ)

3.2.4 ประชาชนทั่วไป

4. กำหนดโครงการ / กิจกรรม / วิธีการ

ในแต่ละแผนการประชาสัมพันธ์จะต้องมีการกำหนดยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์ไว้ว่าจะมีโครงการอะไร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และในแต่ละโครงการจะมีกิจกรรมประชาสัมพันธ์พร้อมวิธีการ รายละเอียดในการดำเนินงาน ซึ่งการเขียนโครงการจะประกอบไปด้วย

- 4.1 ชื่อแผนและ / หรือโครงการ
- 4.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- 4.3 ผู้รับผิดชอบโครงการ
- 4.4 กลุ่มเป้าหมาย
- 4.5 กิจกรรมพร้อมรายละเอียดของกิจกรรม
- 4.6 สื่อที่จะผลิตหรือใช้เผยแพร่
- 4.7 ตารางกำหนดเวลาปฏิบัติงาน
- 4.8 งบประมาณ
- 4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- 4.10 หน่วยงานหรือเกณฑ์การวัดผลงาน
- 4.11 หน่วยงานผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ

5. เลือกเครื่องมือ หรือสื่อ

เมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้แล้ว ในการที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มให้ได้ผลนั้น จะต้องอาศัยเครื่องมือหรือสื่อที่จะนำข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสารในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ควบคุมได้ (Controlled Media) คือ สื่อที่นักประชาสัมพันธ์สามารถควบคุมได้ทั้งการผลิต เนื้อหาสาระ วิธีและความถี่การนำเสนอ รวมทั้งสื่อมวลชนที่นักประชาสัมพันธ์ซื้อเนื้อที่และเวลาในการเผยแพร่ข่าวสารขององค์กรด้วย

- 5.1.1 สื่อบุคคล
- 5.1.2 สื่อสิ่งพิมพ์
- 5.1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 5.1.4 สื่อโสตทัศนอุปกรณ์
- 5.1.5 สื่อกิจกรรม
- 5.1.6 สื่อมวลชน
- 5.1.7 สื่ออื่น ๆ

5.2 สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrolled Media) ได้แก่ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ซึ่งมีอิสระในการเผยแพร่ข่าวสารโดยปราศจากการควบคุมของนักประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานนักประชาสัมพันธ์ต้องขอความร่วมมือและพยายามให้สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข่าวสารขององค์การได้อย่างน่าสนใจต่อสาธารณชน

5.2.1 หนังสือพิมพ์

5.2.2 นิตยสาร

5.2.3 วิทยุ

5.2.4 โทรทัศน์

5.2.5 ภาพยนตร์

นักประชาสัมพันธ์ที่ดีต้องรู้จักเลือกการใช้สื่อและบริหารการใช้สื่อให้เหมาะสม เพราะถ้าเลือกผิดก็จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสาร โดยจะต้องยึดหลัก 2 ประการ คือ (1) สื่อแต่ละสื่อจะเข้าถึงผู้รับสารที่แตกต่างกัน และสื่อแต่ละประเภทก็มีคุณสมบัติ (ข้อดี / ข้อด้อย) และมีความเหมาะสมต่อข่าวสารที่แตกต่างกัน (2) พยายามเลือกใช้สื่อที่สามารถควบคุมได้ และควบคุมไม่ได้ โดยให้มีการประสมประสานกันอย่างเหมาะสมแต่ต้องพิจารณาถึงงบประมาณ วัตถุประสงค์และเนื้อหาของ การประชาสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของบุคลากรและวัสดุ อุปกรณ์ และเวลา

6. กำหนดงบประมาณ

โดยทั่วไปในการกำหนดงบประมาณประชาสัมพันธ์จะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

6.1 ค่าตอบแทน (Labor) ได้แก่เงินเดือนของพนักงานทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ธุรกิจ การเงิน หรือนักเขียน Freelance เป็นต้น

6.2 ค่าใช้จ่ายสำนักงาน (Office Overheads) ได้แก่ ค่าเช่าสถานที่ ค่าประกันภัย ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าเบี้ยเลี้ยงเด็กประจำสำนักงาน ฯลฯ

6.3 วัสดุ (Materials) ได้แก่เครื่องเขียน อุปกรณ์ถ่ายภาพ แสตมป์ สิ่งพิมพ์ อุปกรณ์ด้านโสตทัศนศึกษา กระดานบอร์ด สไลด์ फिल्म เป็นต้น

6.4 ค่าใช้จ่าย (Expenses) ได้แก่ค่าใช้จ่ายของพนักงานในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เช่น ค่ารถ ค่ารถไฟ ค่าเครื่องบิน ค่าเช่าโรงแรม ค่าเลี้ยงรับรอง ค่าอาหารกรณีมีงานเลี้ยงหรืองานแสดงอื่น ๆ

7. กำหนดการประเมินผล

ในการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลด้วยสาเหตุ 2 ประการ คือ

7.1 เพื่อให้สามารถวัดผลสำเร็จของแผนงานนั้น ๆ ว่าการประชาสัมพันธ์ที่ได้ทำไปแล้วสัมฤทธิ์ผลที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับแผนหรือเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนครั้งต่อไป

7.2 เพื่อตรวจสอบว่าเวลาและงบประมาณที่ได้ใช้ไปนั้นได้ผลคุ้มค่าหรือไม่

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่างานการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชนและทำให้กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้และสนับสนุนการทำงานกิจกรรมต่างๆ ด้วย ด้วยเหตุนี้งานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์งานวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนร่วมมือในการทำกิจกรรมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการดำเนินงานโครงการ “แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ได้มุ่งศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ และศึกษาถึงเงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา เพื่อที่จะนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ถึงแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนและหาแนวทางในการนำฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้นโดยเยาวชนในพื้นที่กลับไปเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นและหาวิธีในการลดต้นทุนการผลิตข้าว เกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสัก อีกทั้งในการทำวิจัยผู้วิจัยได้นำงานวิจัยชิ้นนี้เข้าไปเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เยาวชนในพื้นที่ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเป็นกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ และประสบการณ์ในการทำวิจัยนี้จะป็นสิ่งกระตุ้นให้เยาวชนในพื้นที่แสดงออกถึงศักยภาพของตนเองในทางจะช่วยพัฒนาชุมชนของตน และสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนอีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ

2. บุคคลเป้าหมายและทีมวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประชากรกลุ่มเป้าหมาย 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่เริ่มต้นจากความสนใจของเกษตรกรที่ต้องการทราบถึงเหตุที่ต้นทุนในการทำนาสูงขึ้นทุกปี เกษตรกรผู้ทำนาจึงมีการรวมตัวกันเพื่อศึกษาและงานวิจัยชิ้นนี้ก็ได้เข้ามาต่อยอดโดยให้เยาวชนในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านเข้ามาจัดการในเรื่องของข้อมูลและช่วยกันพัฒนาข้อมูลเหล่านั้นเป็นฐานข้อมูลการทำนา ดังนั้นพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายครบ ประกอบด้วยเยาวชนที่เข้าร่วมทีมวิจัย และเกษตรกรผู้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัย (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ 7 หมู่บ้านของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนทีมวิจัยเยาวชน(คน)	นักวิจัยท้องถิ่นในแต่ละหมู่บ้าน (คน)
1. หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	10	2
2. หมู่ 9 บ้านกอเปา	5	1
3. หมู่ 12 บ้านสันหลวง	15	2
4. หมู่ 13 บ้านหนองชีว	5	1
5. หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง	5	1
6. หมู่ 16 บ้านทรายทอง	15	3
7. หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ	15	3
รวม	70	13

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นเยาวชนที่เข้าร่วมทำงานในงานวิจัยชิ้นนี้จะเข้าไปในลักษณะของ “ทีมวิจัย” ซึ่งหมายถึงนักวิจัยและกลุ่มเยาวชนที่ทำวิจัยร่วมกัน โดยแบ่งเป็น ทีมวิจัยหลัก และทีมวิจัยพื้นที่ โดย “ทีมวิจัยหลัก” เป็นทีมวิจัยที่ประกอบด้วยผู้วิจัยและแกนนำเยาวชนใน 7 หมู่บ้าน ทีมนี้จะเน้นทำงานตั้งแต่การเริ่มต้นศึกษาปัญหา การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย การเข้าร่วมประชุมกับเกษตรกรเพื่อขอความร่วมมือ การหาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงาน การวิเคราะห์ผลและการเขียนรายงานความก้าวหน้า เป็นต้น

ในส่วนของงานในระดับพื้นที่นั้น “ทีมวิจัยพื้นที่” จะเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งจะเน้นบทบาทการเตรียมการและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ทุกระบวนการของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย การร่วมวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในระดับพื้นที่

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่ทำงานวิจัยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกลุ่มคน ดังต่อไปนี้

ทีมวิจัยหลัก ประกอบด้วย

1. นายกิตติศักดิ์ ปวนปันคำ	นักวิจัย	
2. ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง	เยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
3. นายวีรพงศ์ ราชสัก	เยาวชนบ้านกอเปา	หมู่ที่ 9
4. นายปิยพันธ์ ช่องห้วย	เยาวชนบ้านสันหลวง	หมู่ที่ 12

5. น.ส.สุภาพร เสนพนัสศักดิ์	เยาชนบ้านหนองชีว	หมู่ที่ 13
6. ค.ญ.ศิริวิภาพร ทองดี	เยาชนบ้านน้ำบ่อเหล็ก	หมู่ที่ 15
7. ค.ญ.อภิญา สัจจัง	เยาชนบ้านทรายทอง	หมู่ที่ 16
8. น.ส. พรรณี พรหมเศษศักดิ์	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17

ทีมวิจัยพื้นที่ ประกอบด้วย

1. ค.ญ.ชลธิชา บุรีรัตน์ศรีสกุล	เยาชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
2. ค.ญ.สุรนา ใจสัน	เยาชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
3. ค.ช.อโนชา ปาละมีสัก	เยาชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
4. ค.ญ.อรณี นันตะสิน	เยาชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
5. ค.ญ.ชลดา กุณแสงคำ	เยาชนบ้านห้วยม้าโค้ง	หมู่ที่ 8
6. น.ส.สุภารัตน์ ตูรคณาคร	เยาชนบ้านกอเปา	หมู่ที่ 9
7. น.ส.สุกษา พิลบุตร	เยาชนบ้านกอเปา	หมู่ที่ 9
8. ค.ญ.อัจฉรา ไชยเรือน	เยาชนบ้านกอเปา	หมู่ที่ 9
9. นายวารินทร์ ราชสัก	เยาชนบ้านกอเปา	หมู่ที่ 9
10. น.ส.สุภัทรา พรหมสาร	เยาชนบ้านสันหลวง	หมู่ที่ 12
11. น.ส.สายฝน ย่องห้วย	เยาชนบ้านสันหลวง	หมู่ที่ 12
12. น.ส.อรทัย เศรษฐกิจ	เยาชนบ้านสันหลวง	หมู่ที่ 12
13. น.ส.อรรวรรณ พรหมเสพสัก	เยาชนบ้านหนองชีว	หมู่ที่ 13
14. ค.ญ.เจนจิรา ยามะสัก	เยาชนบ้านหนองชีว	หมู่ที่ 13
15. นายอำนาจ ชิมแดง	เยาชนบ้านหนองชีว	หมู่ที่ 13
16. น.ส.อัญชลี ยิ้มสวัสดิ์	เยาชนบ้านน้ำบ่อเหล็ก	หมู่ที่ 15
17. น.ส.ณัฐภรณ์ มีเดช	เยาชนบ้านน้ำบ่อเหล็ก	หมู่ที่ 15
18. น.ส.กิตติพร ผัดสัก	เยาชนบ้านทรายทอง	หมู่ที่ 16
19. น.ส.อัญชลี เนตรแสนสัก	เยาชนบ้านทรายทอง	หมู่ที่ 16
20. น.ส.พรรณวลี สุริวงษ์	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17
21. นายอานนท์ คำหล้า	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17
22. นายประกาศิต จันตะมูล	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17
23. น.ส. พรรณี พรหมเสพศักดิ์	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17
24. น.ส.สุนารี เนตรศักดิ์	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17
25. น.ส.สร้อยทิพย์ ทรายโรจน์	เยาชนบ้านใหม่ร่องเกลบ	หมู่ที่ 17

26. นายเอกพจน์ ทิศศักดิ์	เยาวชนบ้านใหม่ร่องแกบล	หมู่ที่ 17
27. น.ส.แสงระวี เวียงอินทร์	เยาวชนบ้านใหม่ร่องแกบล	หมู่ที่ 17

ที่ปรึกษาทีมวิจัย

1. รศ.ดร.สุรพล เศรษฐบุตร	อาจารย์ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
2. ผศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	อาจารย์ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
3. ผศ.ดร.นงเยาว์ เนาวรัตน์	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์
4. นายพิพัฒน์ อินกองงาม	เกษตรอำเภอเวียงหนองล่อง
5. นายอุทัย พิงคะสัน	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
6. นายดิเรก เนตรแสนสาก	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง
7. นายชัน ห้วนระชาญ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
8. นายอุทัย ชิวแดง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง
9. นายสมบูรณ์ เดชอุป	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านหนองชีว
10. นายอาคม จาวัน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง
11. นายบุญยวง เศรษฐกิจ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 บ้านใหม่ร่องแกบล
12. ทีมวิจัย โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	
13. เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	

3. แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.1 ข้อมูลที่ใช้ประกอบในการศึกษาวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่นการจัดเวทีชาวบ้าน การประชุมประจำเดือนของโครงการวิจัย เป็นต้น การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และได้มีการบันทึกภาพโดยใช้กล้องถ่ายภาพ รวมถึงการใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วโดยบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันต่างๆ เช่น เอกสาร รายงานวิจัย รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ หนังสือ รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารและโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) เอกสารจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งเอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นการสังเกตการณ์ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยทั้งการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสัมมนา และได้มีการบันทึกกระบวนการไปพร้อม ๆ กัน

3.2.3 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) เป็นการสังเกตการณ์โดยที่ทีมวิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัย แต่มีโอกาสได้ร่วมในกิจกรรมการวิจัยในฐานะผู้สังเกตการณ์ เท่านั้น เพื่อเป็นการศึกษาบรรยากาศการแลกเปลี่ยนพูดคุยของกลุ่มคน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3.2.4 การประชุม (Meeting) เป็นการประชุมเพื่อสรุปความก้าวหน้าในการทำงานของทีมวิจัย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเก็บข้อมูลการทำนาของแต่ละทีมย่อย และมีการวางแผนการทำงานของแต่ละกลุ่มในการทำงานระยะต่อไป โดยการประชุมกลุ่มย่อยจะประชุมเป็นรายหมู่บ้าน

3.2.5 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับบุคคล เป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการที่สำคัญมากกิจกรรมหนึ่งซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทุกสถานที่ ที่มีโอกาสซึ่งอาจจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้กับตัวเองมากยิ่งขึ้น โดยมีเทคนิคหรือทักษะที่สำคัญคล้ายกับการประชุมกลุ่มย่อยเป็นพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากขึ้น เช่นการพูดคุยกันทางโทรศัพท์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับบางชุมชน บางพื้นที่เท่านั้น เป็นการสนทนาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น ทีมวิจัยเยาวชน ผู้นำชุมชน กลุ่มเพื่อน ผู้ปกครองของเยาวชน เกษตรกรผู้ทำนาและพระสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อเป็นการประเมินสถานการณ์ความเป็นจริง และการประเมินเพื่อสรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน ซึ่งจะทำให้การมองภาพทิศทางและแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับบุคคลนี้ มีความสำคัญมากในแง่การค้นหาข้อมูลในเชิงลึกที่บุคคลหรือเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่สามารถพูดคุยได้ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมมีจำนวนมาก และถ้าหากบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันมาก่อนข้อมูลนั้นจะไม่ถูกเปิดเผยในระหว่างการประชุม ซึ่งนักวิจัยควรจะต้องเก็บคำถามนั้นไว้เพื่อที่จะสอบถามเป็นการส่วนตัวหลังจากประชุมกันในกลุ่ม ที่สำคัญกิจกรรมนี้ยังเป็นการตรวจสอบความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มคนในชุมชนและ

กลุ่มคนที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยว่ามีความเหมือน ความต่างและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

3.2.6 การดำเนินงานตามกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนไว้ ได้แก่

- การทำความเข้าใจกับชุมชนในการทำงานวิจัย
- การลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย
- ปฏิบัติตามแผนกิจกรรมแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- ทีมวิจัยเยาวชนประชุมร่วมกับทีมวิจัยโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นการรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทำนาในพื้นที่ชุมชนของตนเอง
- ทีมวิจัยเยาวชนร่วมในเวทีสัญจร โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและสังเกตการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำนาเพื่อใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป
- การประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยทีมวิจัยเยาวชนร่วมในการอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชน เพื่อเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุและใช้สื่อวิทยุในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในงานวิจัยที่เยาวชนได้ร่วม อีกทั้งเป็นการสร้างประสบการณ์ในการจัดรายการวิทยุให้กับตนเอง

3.2.7 การสรุปผลการดำเนินงานของแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ได้มีการสรุป ดังนี้

- แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก
- เงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- แนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นอกจากตัวผู้วิจัยเองซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมสิ่งต่างๆ ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ได้ดังนี้

4.1 สมุดบันทึก ใช้บันทึกข้อมูลในการลงพื้นที่ทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันการลืมข้อมูลที่ได้ปฏิบัติในการทำกิจกรรมของเยาวชน ทั้งนี้เพื่อง่ายต่อการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับใช้ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำงานต่อไป

4.2 เทปบันทึกเสียง ใช้ในการบันทึกขณะมีการสนทนากลุ่ม โดยการใช้เครื่องบันทึกเสียงทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ตกหล่นและได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มในการใช้เทปบันทึกเสียงด้วย

4.3 กล้องถ่ายรูป โดยใช้เพื่อบันทึกปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาประกอบการทำงานวิจัย

4.4 วิทยุชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้วิทยุชุมชนเพื่อเป็นสถานที่ในการเรียนรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยและเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยให้ชุมชนได้รับรู้อีกทางหนึ่ง

4.5 การประชุม ใช้เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดและวางแผนการทำงานในระหว่างการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งยังใช้ในการสรุปบทเรียนที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อค้นพบ เพื่อตอบคำถามการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

5.1 คำถามวิจัยหลัก: แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนควรเป็นอย่างไร

5.2 ประเด็นอื่นๆ

- เงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- แนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่

โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด ทั้งข้อมูลมือสอง และข้อมูลจากการบันทึกกระบวนการ การสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน การสัมภาษณ์ หลังจากที่ผ่านมาการตรวจสอบแล้ว จะถูกนำมาจัดระเบียบเพื่อประมวลผล และนำไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อเชื่อมโยงกับแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมประเด็นปัญหาปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

(Successive Approximation) ที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อไป

การลงพื้นที่เพื่อทำงาน โครงการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ได้ทำการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยการประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้พยายามให้เยาวชนและคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยทุกขั้นตอนหลังจากที่ได้เยาวชนที่สมัครใจแล้ว และได้วางแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจกับชุมชนในการทำงานวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น อาทิเช่น จำนวนประชากร พื้นที่ทั้งหมดของตำบลป่าสัก พื้นที่ทางการเกษตร จำนวนเกษตรกรของตำบลป่าสัก เป็นต้น จากทีมวิจัยในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. การลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย
4. การวางแผนร่วมกับทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำนา
5. การเก็บข้อมูลการทำนาและสรุปปัญหา อุปสรรคในการเก็บข้อมูล ของเยาวชนแต่ละทีม
6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและสรุปประเด็นที่ได้มาจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการจัดการประชุมประจำเดือน
7. กิจกรรมการฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา
8. รวบรวมข้อมูลทั้งหมด จัดหมวดหมู่ข้อมูล และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา
9. วางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้น โดยการจัดการประชุมประจำเดือน
10. ประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัยเยาวชนโดยการจัดเวทีสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านได้รับทราบ
11. สรุปงานวิจัยและทบทวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
12. จัดเวทีสรุปการทำโครงการวิจัยซึ่งมีเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ของทั้ง 3 โครงการ เพื่อเป็นการสรุปการทำงานของทั้ง 3 โครงการ ประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยของเยาวชนใน

พื้นที่ และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนและคนในพื้นที่เห็นประโยชน์ของการทำงาน
วิจัยการ

13. วิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอ
เมือง จังหวัดลำพูน โดยการประชุมแสดงความคิดเห็นจากทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัย
ท้องถิ่นที่เป็นพี่เลี้ยง

ตารางที่ 1 แผนปฏิบัติการ

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอน ดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
1	ประชุมทำความเข้าใจเรื่องการทำวิจัยกับทีมวิจัยท้องถิ่นในโครงการ “แนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”	ส.ค.- ก.ย. 49 โรงเรียนเกษตรกรข้าว หมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ต. ป่าสัก ประชุมทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 11/8/49 ครั้งที่ 2 วันที่ 16/8/49 ครั้งที่ 3 วันที่ 15/9/49	เพื่อทำความเข้าใจกับทีมวิจัยท้องถิ่นชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของงานวิจัย รวมทั้งขอความร่วมมือในการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน	- ร่วมประชุมกับทีมวิจัย - ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ - ชี้แจงเป้าหมายของงานวิจัย - ขอความร่วมมือในการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน	- ทีมวิจัยท้องถิ่น รับทราบข้อมูลของการทำวิจัย - ทีมวิจัยท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน
2	รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น อาทิเช่น จำนวนประชากร พื้นที่ทั้งหมดของตำบลป่าสัก พื้นที่ทางการเกษตร จำนวนเกษตรกรของตำบลป่าสัก เป็นต้น จากทีมวิจัยในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	เดือนสิงหาคม 2549 ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน ทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 11/8/49 ครั้งที่ 2 วันที่ 16/8/49 ครั้งที่ 3 วันที่ 18/8/49 ครั้งที่ 4 วันที่ 26/8/49	เพื่อทราบกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานของทีมนักวิจัยท้องถิ่น	- ร่วมประชุมกับทีมวิจัย - สอบถามจากนักวิจัยท้องถิ่น - รวบรวมจากรายงานการประชุมของโครงการฯ	- ทราบกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานของทีมนักวิจัยท้องถิ่น - ทีมวิจัยท้องถิ่นได้รู้ถึงจุดมุ่งหมายในการทำงานวิจัย

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
3	ลงพื้นที่ค้นหาเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน	ส.ค.- ก.ย. 49 พื้นที่ 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ได้ลงพื้นที่ค้นหาเยาวชนดังนี้ หมู่ที่ 8 วันที่ 20/8/49 27/8/49 หมู่ที่ 9 วันที่ 3/9/49 17/9/49 หมู่ที่ 12 วันที่ 20/8/49 27/8/49 หมู่ที่ 13 วันที่ 3/9/49 8/9/49 24/9/49 หมู่ที่ 15 วันที่ 8/9/49 17/9/49 24/9/49 หมู่ที่ 16 วันที่ 3/9/49 หมู่ที่ 17 วันที่ 3/9/49 17/9/49 24/9/49	- เพื่อค้นหาเยาวชนในพื้นที่เป้าหมายที่สนใจเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย - เพื่อประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจโครงการวิจัยฯ ให้กับผู้นำชุมชนและผู้ปกครองรับทราบ	- ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้นำชุมชน โดยการประกาศเสียงตามสาย การประชุมหมู่บ้าน และวิทยุชุมชน - ขอความร่วมมือและชักชวนแกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกในสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก ให้เข้าร่วมเป็นแกนนำในทีมวิจัยเยาวชน โดยการเข้าร่วมประชุมของสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก - รวมกลุ่มเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านโดยการลงพื้นที่จัดเวทีประชุมเยาวชนใน 10 หมู่บ้านเป้าหมาย	- ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนและผู้ปกครองเยาวชนในพื้นที่ผ่านทางเสียงตามสายและวิทยุชุมชน - เยาวชนในพื้นที่เป้าหมายให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน - เยาวชนในสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสักให้ความสนใจเข้าร่วมทีมวิจัยเยาวชน

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
4	การวางแผนร่วมกับทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำนา	เดือนพฤศจิกายน ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน วางแผน ร่วมกับเยาวชนจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 12/11/49 ครั้งที่ 2 วันที่ 17/12/49	เพื่อให้ทีมวิจัยเยาวชนได้รู้ ถึงวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายในการทำงาน วิจัยครั้งนี้ อีกทั้งมี กิจกรรมที่จะเพิ่มทักษะ ในด้านต่างๆ ในการเก็บ ข้อมูลและพัฒนา ฐานข้อมูล	จัดเวทีประชุมทีมวิจัย เยาวชนทั้ง 10 หมู่บ้าน	
	- เวทีการประชุมและเตรียมทีมวิจัย เยาวชน เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา	วันที่ 12 พฤศจิกายน 2549 ศาลาเอนกประสงค์ วัดสันป่าสัก ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	- เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับทีมวิจัยเยาวชน ในเรื่องบทบาท หน้าที่ใน การทำงานวิจัย - เพื่อให้ทีมวิจัยเยาวชน ทั้ง 10 หมู่บ้านได้พบปะ และทำความรู้จักกัน - เพื่อฝึกทักษะการเก็บ ข้อมูลและทำความเข้าใจ กับแบบสอบถามที่จะใช้ ในการเก็บข้อมูลการทำ นา	- กิจกรรมทำความรู้จักกัน - ชี้แจงและทำความเข้าใจ ถึงบทบาทและหน้าที่ของ ทีมวิจัยเยาวชนในการ ทำงานวิจัย - วิทยากร (นักวิจัยท้องถิ่น) เล่าประสบการณ์ในการลง พื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา - ทำความเข้าใจกับ แบบสอบถามที่จะใช้ใน การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล	- เยาวชนในทีมได้ทำ ความรู้จักกัน - ทีมวิจัยได้ทำความเข้าใจกับบทบาทและ หน้าที่ในการทำงานวิจัย - ทีมวิจัยเยาวชนได้รับรู้ ถึงประสบการณ์ในการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลการ ทำนาจากนักวิจัยท้องถิ่น - ทีมวิจัยเยาวชนเข้าใจ กับแบบสอบถาม

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
	- เวทีการประชุม เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล การทำนา	วันที่17 ธันวาคม 2549 ศาลาเอนกประสงค์ วัดสันป่าสัก ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	- เพื่อเป็นการให้นักวิจัย ท้องถิ่นและทีมวิจัย เยาวชนได้พบปะกัน - เพื่อประชุมวางแผน ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ท้องถิ่นและทีมวิจัย เยาวชนในการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลการทำนา - เพื่อทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการ ทำนา	- กิจกรรมทำความรู้จักกัน ระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นและ ทีมวิจัยเยาวชน - ทำความเข้าใจกับการลง พื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการทำ นา - การวางแผนการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลการทำนา ระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นและ ทีมวิจัยเยาวชนของแต่ละ หมู่บ้าน	- นักวิจัยท้องถิ่นและทีม วิจัยเยาวชนได้พบปะ และรู้จักกัน - นักวิจัยท้องถิ่นและทีม วิจัยเยาวชนเข้าใจ เกี่ยวกับการลงพื้นที่เก็บ ข้อมูลการทำนามากขึ้น - แผนในการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลการทำนาของ แต่ละหมู่บ้าน
5	การเก็บข้อมูลการทำนา ปัญหาและ อุปสรรคในการเก็บข้อมูลของเยาวชนแต่ละ ทีม โดยสรุปปัญหาและอุปสรรคใน การเก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อย	ธันวาคม 2549 พื้นที่ 10 หมู่บ้านในตำบล ป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัด ลำพูน ประชุมกลุ่มย่อย ดังนี้ หมู่ที่ 8 วันที่ 23/12/49 7/1/50 21/1/50 6/2/50	- เพื่อเก็บข้อมูลการทำนา ของเกษตรกรในพื้นที่ เป้าหมาย - เพื่อสรุปปัญหา อุปสรรคในการเก็บข้อมูล ของเยาวชนแต่ละทีม	- จัดเวทีประชุมทีมวิจัย เยาวชนแต่ละหมู่บ้าน - แจกแบบสอบถามที่ใช้ใน การเก็บข้อมูลให้แต่ละทีม - ประชุมทีมวิจัยสรุป ปัญหา อุปสรรคในการเก็บ ข้อมูล	- ทีมวิจัยเยาวชนใช้ แบบสอบถามในการ เก็บข้อมูลได้ดี - ทีมวิจัยเยาวชนสรุป ปัญหาและอุปสรรคใน การเก็บข้อมูลการทำนา

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
	ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล	หมู่ที่ 9 วันที่ 25/12/49 22/1/50 20/2/50 หมู่ที่ 12 วันที่ 25/12/49 22/1/50 20/2/50 หมู่ที่ 13 วันที่ 28/12/49 20/1/50 22/1/50 หมู่ที่ 15 วันที่ 21/1/50 10/2/50 หมู่ที่ 16 วันที่ 23/12/49 7/1/50 6/2/50 หมู่ที่ 17 วันที่ 25/12/49 22/1/50 18/2/50			
6	ประชุมทีมวิจัยเพื่อตรวจสอบและฝึกวิเคราะห์ข้อมูล	มีนาคม 2550	เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและสรุปประสบการณ์ที่ได้มาจากการลงพื้นที่	- ประชุมทีมวิจัยเยาวชนแต่หมู่บ้านเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและสรุปประสบการณ์	- ข้อมูลที่ได้รวบรวมมีความถูกต้องชัดเจน - ทีมวิจัยเยาวชนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
7	ฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย	มีนาคม-เมษายน 2550	เพื่อฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทยให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน	- จัดค่ายสำหรับฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทยและมีกิจกรรมเพื่อสร้างให้รู้คุณค่าของการทำนาให้แก่ทีมวิจัยเยาวชน	- ทีมวิจัยเยาวชนสามารถสร้างฐานข้อมูลการทำนาโดยใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย - ทีมวิจัยเยาวชนเกิดจิตสำนึกในการที่จะทำงานเพื่อท้องถิ่นของตนเองและรักในอาชีพการทำนา
8	รวบรวมข้อมูลทั้งหมด จัดหมวดหมู่ข้อมูลและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นไทยเพื่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา	เมษายน-พฤษภาคม 2550	เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา	- ประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล - บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นไทย	- เกิดฐานข้อมูลการทำนา ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทีมวิจัยเยาวชน
9	วางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนา	เมษายน 2550	เพื่อวางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนา	- ประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อช่วยกันวางแผนในการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ - ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านวิทยุชุมชน	แผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนา

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
10	ประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่ได้พัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัยเยาวชน	มิถุนายน 2550 - มีนาคม 2551	เพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนและเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านได้รับทราบ	- จัดเวทีสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์ - ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านทางวิทยุชุมชน “วิทยุชุมชนคนเมืองลำพูน FM 90.25 MHz.”	- เกษตรกรทราบว่าในพื้นที่มีฐานข้อมูลการทำนา - เกษตรกรให้ความสนใจกับการนำฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทำนา
11	สรุปงานวิจัยและทบทวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา	เมษายน 2551	เพื่อสรุปงานวิจัยและทบทวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา	ประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อสรุปงานวิจัยและทบทวนกิจกรรมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา	- ทีมวิจัยเยาวชนได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย - เกิดกลุ่มเยาวชนที่ทำงานฐานข้อมูลการทำนาต่อไป - เกิดฐานข้อมูลการทำนาโดยใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย

ลำดับที่	กิจกรรม	ช่วงเวลา/สถานที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
12	จัดเวทีสรุปการทำโครงการวิจัยซึ่งมี เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ของทั้ง 3 โครงการ	20 เมษายน 2551	เพื่อสรุปการทำงานของ 3 โครงการ ประชาสัมพันธ์ การทำงานวิจัยของ เยาวชนในพื้นที่ และเป็น การสร้างแรงจูงใจให้ เยาวชนและคนในพื้นที่ เห็นประโยชน์ของการ ทำงานวิจัย	จัดเวทีประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างเยาวชนของแต่ละ หมู่บ้านและแต่ละโครงการ โดยเชิญผู้นำชุมชน นักวิชาการ รวมทั้ง ผู้ปกครองเข้าร่วมในการ ประชุมด้วย	- เยาวชนได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ในการ ทำงานวิจัย - ผู้นำชุมชน คนในพื้นที่ รวมทั้งผู้ปกครองได้ ทราบถึงผลของการ ทำงานวิจัยของเยาวชน - เยาวชนมีการทำงาน วิจัยต่อเนื่องไปในพื้นที่
13	การวิเคราะห์เงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการ พัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่า สัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	พฤษภาคม 2551	เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไข/ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา ฐานข้อมูลโดยการมีส่วน ร่วมของเยาวชน	ประชุมแสดงความคิดเห็น จากทีมวิจัยเยาวชนและ นักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นพี่เลี้ยง	- เงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผล ต่อการพัฒนาฐานข้อมูล โดยการมีส่วนร่วมของ เยาวชน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ได้ทำการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยการประยุกต์ใช้ วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา ทีมวิจัยได้กระตุ้นให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอนใหญ่ๆ ซึ่งสรุปภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

- 4.1 บริบทของชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 4.2 การพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจกับบุคคลเป้าหมายในการทำงานวิจัย
- 4.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- 4.5 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.7 การเรียนรู้ของเยาวชน
- 4.8 การเรียนรู้ของผู้วิจัย

4.1 บริบทของชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

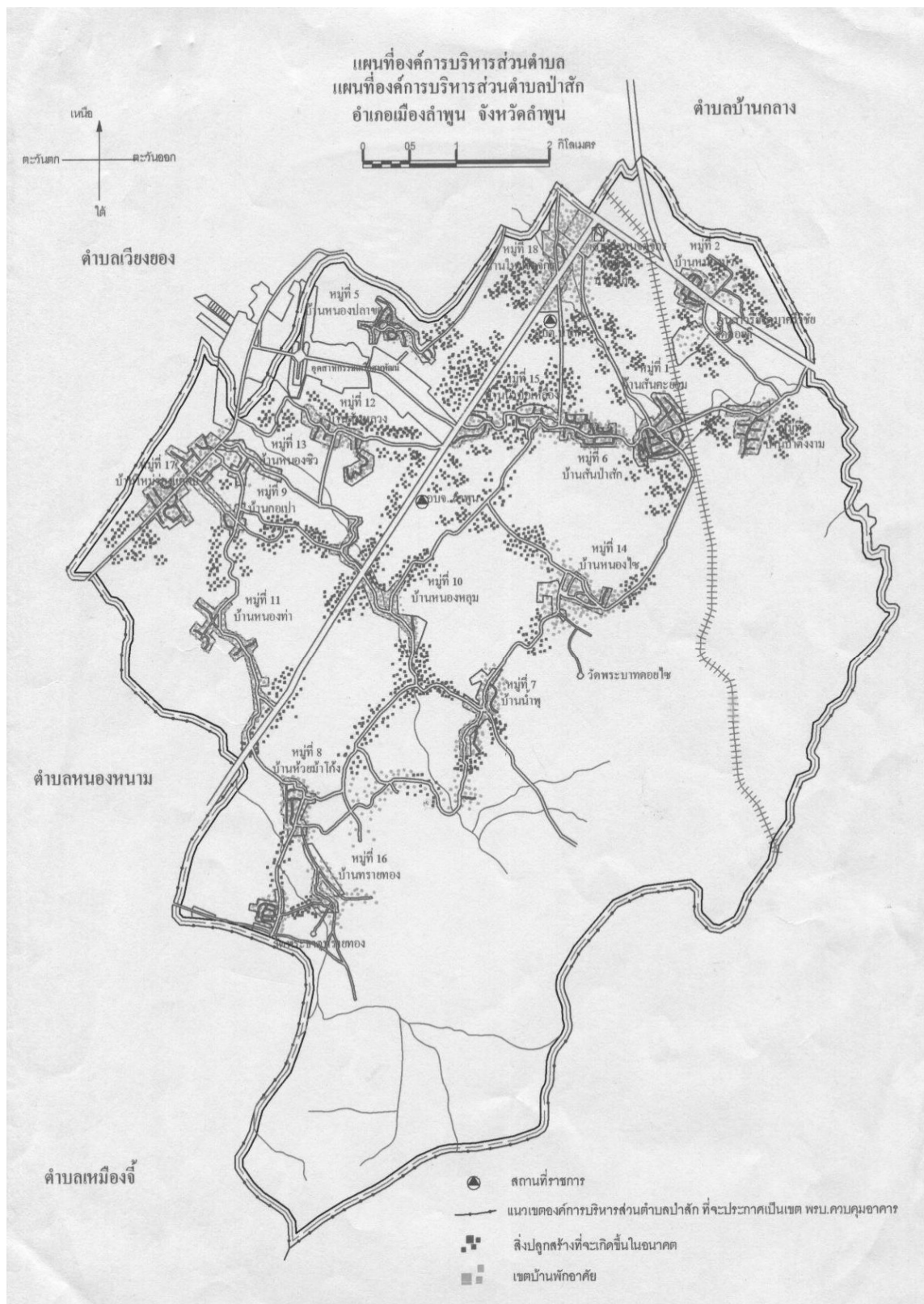
4.1.1. ที่ตั้ง/อาณาเขต

ตำบลป่าสักตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอเมืองลำพูน ระยะทางห่างที่ว่าการอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีภูเขาและป่าไม้อยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันออกของตำบล ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีสภาพแห้งแล้งอย่างมากหลังฤดูฝน ลักษณะภูมิอากาศตำบลป่าสัก ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูนซึ่งอยู่ในภาคเหนือ ดังนั้นตามตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนที่ค่อนข้างไปทาง เขตอากาศอบอุ่น ในฤดูหนาวจึงมีอากาศเย็นค่อนข้างหนาว แต่เนื่องจากอยู่ลึกเข้าไปใน แผ่นดินห่างไกลจากทะเล จึงมีฤดูแล้งที่ยาวนานและอากาศจะร้อนถึงร้อนจัดในฤดูร้อน ตำบลป่าสักมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันอย่างเด่นชัด 3 ช่วงฤดู คือช่วงเดือนมีนาคม กับเมษายนมีอากาศร้อน ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จะมีฝนตกชุกเป็นฤดูฝน และช่วงเดือนพฤศจิกายนถึง เดือนกุมภาพันธ์มีอากาศหนาวเย็นเป็นฤดูหนาว ซึ่งฤดูหนาวและฤดูร้อนนั้น เป็นช่วงฤดูแล้ง ที่มีระยะเวลาติดต่อกันประมาณ 6 เดือน ในช่วงฤดูฝนอีก 6 เดือน นั้น

อากาศจะไม่ร้อนเท่ากับ ในฤดูร้อน และไม่หนาวเย็นเท่า ฤดูหนาว คือมีอุณหภูมิปานกลางอยู่ระหว่างสองฤดูดังกล่าว โดยตำบลปาลักมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลเวียงยองและตำบลบ้านกลาง
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลเหมืองจี้
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลศรีบัวบาน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลหนองนาม

ตำบลปาลัก ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองลำพูน ประกอบไปด้วย 18 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสันคะยอม บ้านหนองบัว บ้านป่าดิงงาม บ้านหลุก บ้านหนองปลาขอ บ้านสันปาลัก บ้านน้ำพุ บ้านห้วยม้าโค้ง บ้านกอเปา บ้านหนองหลุม บ้านหนองท่า บ้านสันหลวง บ้านหนองชีว บ้านหนองไซ บ้านน้ำบ่อเหลือง บ้านทรายทอง บ้านใหม่ และบ้านใหม่จตุจักร (ที่มา: เอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลปาลัก กรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2547) ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงอาณาเขตของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

4.1.2 พัฒนาการ การก่อตั้งชุมชน

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลป่าสัก

ตำบลป่าสักนั้นแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกต้นสักและมีป่าสักอยู่จำนวนมาก คนสมัยโบราณจึงได้ตั้งชื่อให้ตำบลนี้ว่า ตำบลป่าสัก และเรียกติดปากกันนับแต่นั้นมา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2469 ได้มีการยุบตำบลป่าสักรวมกับตำบลเวียงยอง โดยมีนายแก้ว กันทะวงษ์วาน เป็นกำนันและอยู่ในความปกครองของตำบลเวียงยองมาประมาณ 3 ปี ภายหลังได้แยกออกมาเป็นตำบลป่าสักอีกครั้ง โดยมีกำนันชื่อ นายปัน สุทธิกุล ซึ่งเป็นกำนันคนแรกของตำบลป่าสัก

4.1.2.2 ประชากรและครัวเรือน ตำบลป่าสัก ประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลประชากรและครัวเรือนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านสันคะยอม	422	492	914	267	159
2	บ้านหนองบัว	311	322	633	275	41
3	บ้านป่าดิงงาม	119	115	234	97	54
4	บ้านหลุก	443	504	947	652	35
5	บ้านหนองป่าขอ	161	186	347	118	51
6	บ้านสันป่าสัก	552	598	1150	353	163
7	บ้านน้ำพุ	356	377	733	234	76
8	บ้านห้วยม้าไก่อ	269	315	584	207	87
9	บ้านกอเปา	282	310	592	165	85
10	บ้านหนองหลุม	240	241	481	157	20
11	บ้านหนองท่า	306	277	583	180	92
12	บ้านสันหลวง	146	168	314	107	47
13	บ้านหนองชีว	304	315	619	202	90
14	บ้านหนองไซ	344	333	677	217	85
15	บ้านน้ำบ่อเหลือง	223	223	446	275	33
16	บ้านทรายทอง	256	264	520	156	93
17	บ้านใหม่ร้องแกลบ	328	316	644	182	109
18	บ้านใหม่จตุจักร	259	274	533	177	8
รวม		5,321	5,630	10,951	4,021	1,328

(ที่มา: ศูนย์ถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2547)

ตำบลป่าสัก มีจำนวนครัวเรือน 3,484 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 11,757 แยกเป็นชาย 5,687 คน หญิง 6,070 คน มีความหนาแน่น 105 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองลำพูน ณ วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548) ทำการเกษตร จำนวน 1,620 ครัวเรือน รับราชการ จำนวน 550 ครัวเรือน รับจ้างทั่วไป จำนวน 1,714 ครัวเรือน (อาชีพรับจ้างเช่น เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และรับจ้างทั่วไป เป็นต้น) ในพื้นที่ตำบลป่าสักมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวน 20 แห่ง โรงแรม 3 แห่ง ปั๊มน้ำมันและก๊าซ 3 แห่ง โรงเรียน 4 แห่ง หอพัก 44 แห่ง ฟาร์มเลี้ยงสุกร 30 แห่ง (ข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน) จากข้อมูลจะเห็นว่าประชากรที่ทำอาชีพนอกภาคการเกษตรมีมากกว่าเกษตรกร โดยประชากรที่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไปมีจำนวนมากที่สุด

4.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในชุมชน

4.1.3.1 พื้นที่และการใช้

ตำบลป่าสักมีพื้นที่ทั้งสิ้น 64.38 ตารางกิโลเมตรหรือ 40,236 ไร่ จำแนกออกเป็น

- พื้นที่ป่าไม้และภูเขา 13,288 ไร่
- พื้นที่การเกษตร 8,121 ไร่
- พื้นที่อยู่อาศัย 1,946 ไร่
- พื้นที่โรงงาน 1,277 ไร่
- พื้นที่โครงการดินจัดสรร 2,039 ไร่
- พื้นที่อื่น ๆ 1,056 ไร่
- พื้นที่ว่างเปล่า 12,300 ไร่

4.1.3.2 พื้นที่การเกษตร

พื้นที่ถือครองการเกษตรทั้งหมด 8,121 ไร่ แยกเป็น

- พื้นที่นา 5,843 ไร่
- พื้นที่สวนผลไม้ 2,119 ไร่
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์ 159 ไร่

4.1.3.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ลำน้ำสาร	1	สาย	ฝาย	8	แห่ง
ลำห้วยไฟ	1	สาย	บ่อโยธา	36	แห่ง
บึง,หนอง	12	แหล่ง	ประปาหมู่บ้าน	17	แห่ง

แหล่งน้ำที่สำคัญเพื่อการเกษตรในฤดูฝน

ตำบลแห่งป่าสักตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน จะมีน้ำเพียงบางส่วนของพื้นที่ได้รับน้ำจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติมจากน้ำฝน ได้แก่

ลำน้ำแม่สาร ได้จากอ่างเก็บน้ำแม่สาน ตำบลศรีบัวบาน โดยจะมีการระบายน้ำให้ในฤดูฝนเป็นช่วง ๆ เพื่อใช้ในพื้นที่ปลูกข้าวของหมู่ที่ 1-7 และ 14 รวมจำนวน 8 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ฤดูแล้งถ้าปริมาณน้ำในอ่างยังมีเหลืออีกมากก็อาจจะระบายน้ำให้บ้างเพื่อช่วยเกษตรกรที่มีสวนไม้ผลและพืชผักปลูกอยู่ตามแนวลำน้ำ พื้นที่รับน้ำจากแหล่งน้ำจำนวน 3,040 ไร่

น้ำแม่ทา แหล่งต้นน้ำจากคอยขุนทา อำเภอแม่ทา ไหลผ่านตำบลเหมืองจี้ และตำบลบ้านเป็น ในปีที่มีฝนตกมากและระดับน้ำในแม่น้ำสูงพอ จึงจะไหลเข้าสู่ลำเหมืองต่าง ๆ เริ่มที่หมู่ที่ 4 ต.หนองหนาม ผ่านหมู่ที่ 16 ต.ป่าสัก ไปที่หมู่ที่ 9, 10, 11, 12, 13 ปัจจุบันใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้น้อยลงไปเนื่องจาก ลำเหมืองดินเงินสภาพภูมิประเทศได้เปลี่ยนไป เส้นทางน้ำเดิมใช้การได้ไม่ดี พื้นที่รับน้ำ 1,000 ไร่

ลำห้วยไฟ แหล่งต้นน้ำจากป่าไม้และภูเขาทางทิศใต้ของตำบล ปีที่มีฝนตกสม่ำเสมอในฤดูฝน น้ำในลำห้วยจะมีต่อเนื่อง ใช้ในพื้นที่ปลูกข้าวของหมู่ที่ 8 , 7 และบางส่วนของหมู่ที่ 10 พื้นที่รับน้ำจากแหล่งนี้ประมาณ 800 ไร่

4.1.3.4 เส้นทางคมนาคม

มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและทางรถไฟผ่านแนวเขตตำบล มีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน สามารถเดินทางได้สะดวก เส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

- เส้นทางที่ 1 ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ – ลำปาง ผ่านหมู่ที่ 2
- เส้นทางที่ 2 ถนนเชื่อมต่อจากถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ – ลำปาง เข้าในเมืองลำพูน ระยะทาง 6 กิโลเมตร ผ่านหมู่ที่ 4
- เส้นทางที่ 3 ถนนรอบเมืองคอยติ-ป่าซางระยะทาง 20 กม.ผ่านหมู่ 4 ,8 ,10 ,11 ,13 ,15 ทางรถไฟเส้นทางเชียงใหม่ – กรุงเทพฯ 3, 4, 6

4.1.4. สภาพการผลิตของตำบลป่าสัก

การประกอบอาชีพของเกษตรกรรวม ได้แก่ การทำนาปลูกข้าวในฤดูฝน การทำสวนลำไย มะม่วง ซึ่งเกษตรกรมีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์มายาวนาน การผลิตพืชจะเป็นระบบพืชเชิงเดี่ยว มีการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สุกร และโคพื้นเมือง การทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำมากกว่า 1 กิจกรรม

4.1.4.1 ลักษณะการใช้ที่ดิน

การผลิตพืช

1. การทำนา จะทำในฤดูฝนปีละครั้ง แบบนาดำ พื้นที่ปลูก 5,843 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 943 ราย เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 70 พันธุ์ที่ใช้ได้แก่ กข. 6 พื้นที่ส่วนที่เหลือปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

2. การปลูกลำไย พื้นที่ปลูก 2,087 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 642 ราย พันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์ดอ เกือบทั้งหมด รูปแบบการปลูกจะมีทั้งทำเป็นสวนและปลูกในบริเวณที่อยู่อาศัยหรือสวนหลังบ้าน พื้นที่สวนลำไยที่มือน้ำจากแหล่งอื่นใช้อย่างพอเพียง เกษตรกรก็สามารถผลิตลำไยนอกฤดูได้

3. การปลูกมะม่วง พื้นที่ปลูก 31 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 9 ราย พันธุ์ได้แก่ เงาะเสวย โชคอนันต์ น้ำดอกไม้ หนังกกลางวัน รูปแบบการปลูกมีทั้งเป็นสวนใหญ่และปลูกหลังบ้าน พื้นที่ปลูกมากอยู่ในหมู่ที่ 3 และ 14

การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหนึ่งของเกษตรกร นอกจากการปลูกพืชคือข้าวนาปี หลังการเก็บเกี่ยวพื้นที่จะว่างการปลูกพืชอื่นตาม จึงใช้เป็นแหล่งเลี้ยงโคได้ตลอดปี สัตว์เลี้ยงอีกชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญ นับวันจะมีผู้เลี้ยงเพิ่มขึ้นคือ สุกร โดยมีสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรเชิงใหม่-ลำพูน ให้การสนับสนุนและส่งเสริม

ตารางที่ 3 การเลี้ยงปศุสัตว์ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	โคเนื้อ		กระบือ		สุกร	
		ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย
1	บ้านสันคะยอม	90	12	4	1	3,305	17
2	บ้านหนองบัว	35	8	-	-	-	-
3	บ้านป่าดิงงาม	91	10	-	-	40	1
4	บ้านหลุก	-	-	-	-	-	-
5	บ้านหนองป่าขอ	-	-	-	-	-	-
6	บ้านสันป่าสัก	18	1	-	-	1,202	9
7	บ้านน้ำพุ	524	24	9	1	48	3
8	บ้านห้วยม้าไถ่	82	9	-	-	-	-
9	บ้านกอเปา	23	7	-	-	-	-
10	บ้านหนองหลุม	12	2	-	-	-	-
11	บ้านหนองท่า	36	6	-	-	-	-

ตารางที่ 3 การเลี้ยงปศุสัตว์ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	โคเนื้อ		กระบือ		สุกร	
		ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย
12	บ้านสันหลวง	39	8	-	-	-	-
13	บ้านหนองชีว	9	4	-	-	2	1
14	บ้านหนองไซ	111	18	3	1	561	7
15	บ้านน้ำบ่อเหลือง	4	1	-	-	-	-
16	บ้านทรายทอง	122	15	-	-	-	-
17	บ้านใหม่ร่องเกลบ	77	15	-	-	-	-
18	บ้านใหม่จตุจักร	-	-	-	-	-	-
รวม		1,273	140	16	3	4,976	38

(ที่มา: ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2547)

4.1.4.2 ระบบการผลิต

ระบบที่ 1	ข้าว	+	ผลไม้
ระบบที่ 2	ข้าว	+	ประมง
ระบบที่ 3	ไม้ผล	+	ประมง
ระบบที่ 4	ไม้ผล	+	ปศุสัตว์
ระบบที่ 5	ข้าว	+	ไม้ผล + ปศุสัตว์ (หรือประมง)

ที่มา: รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา
ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

ปัจจุบันการทำเกษตร มีความจำเป็น ที่จะต้องนำ เทคโนโลยี มาปรับใช้ ให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาการผลิตให้ได้ทั้งการผลิตและปริมาณ สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสักก็ได้ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้กับกิจกรรมของตนเอง เช่น การใช้พันธุ์ดี การปฏิบัติดูแลรักษา การใช้สารเคมีให้ถูกต้องและปลอดภัย เป็นต้น

ตารางที่ 4 ปฏิทินกิจกรรมในการดูแลปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

กิจกรรม การเกษตร	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
จำนวนปี	↔					←						→
ลำไย	←											→
มะม่วง	←											→
การเลี้ยงโค	←											→
การเลี้ยงสุกร	←											→
การเลี้ยงปลา	←											→

ผลผลิตเฉลี่ย ราคาต้นทุนการผลิต

จำนวนปี ผลผลิตเฉลี่ย / ไร่	600	กิโลกรัม
ลำไย ผลผลิตเฉลี่ย / ไร่	1,200	กิโลกรัม
ต้นทุนการผลิตจำนวนปีเฉลี่ย / ปี	3,000-4,000	บาท

ตารางที่ 5 ต้นทุนการผลิตจำนวนปี/ไร่

ต้นทุนการผลิตข้าว	จำนวนเงิน (บาท)
1.ค่าเตรียมดิน	450
2.ค่าพันธุ์ข้าว 10 กิโลกรัม	120
3.ค่าปลูก	600
4.ปุ๋ยรองพื้น 30 กิโลกรัม	240
5.ปุ๋ยแต่งหน้า 10 กิโลกรัม	80
6.สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	400
7.น้ำมันเชื้อเพลิง	200
8.ค่าแรงงานตัดหญ้าคันนา	50
9.ค่าแรงงานกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	150
10.ค่ามัดและกองข้าวเตรียมนวด	150
11.ค่าเก็บเกี่ยว	600

ตารางที่ 5 ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี/ไร่ (ต่อ)

ต้นทุนการผลิตข้าว	จำนวนเงิน (บาท)
12.ค่าแนวคิด	150
13.ค่าขนส่ง	100
รวม	3,290

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

ต้นทุนการผลิตที่นำมาแสดงในตารางที่ 5 เป็นข้อมูลจากการสรุปของตัวแทนเกษตรกรผู้ทำนาในโครงการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน เป็นการนำต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรมารวมกันและประมาณการต้นทุนการผลิตในปี 2548 ซึ่งเกษตรกรบางรายก็มีต้นทุนที่มากกว่านี้ เพราะเมื่อศึกษาข้อมูลจากตารางที่ 5 จะเห็นว่าเกษตรกรไม่ได้รวมค่าแรงงานของตัวเองลงไป ซึ่งค่าแรงงานในส่วนนี้หากคิดเป็นจำนวนเงินแล้วจะเป็นอีกต้นทุนหนึ่ง

4.1.5 การทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักในอดีตและปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมชนตำบลป่าสัก มีพื้นที่ 112.05 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 70,030.25 ไร่ เดิมตำบลป่าสักเป็นชุมชนที่ประชากรมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ทุกครอบครัวต้องทำนา เมื่อปี พ.ศ. 2546 พื้นที่การทำนามี 5,843 ไร่ และมีพื้นที่ในการทำนาลดลงทุกปี สาเหตุของการที่พื้นที่ในการทำนาลดลงนั้น ได้แก่ เกษตรกรเปลี่ยนพื้นที่นาไปเป็นสวนลำไย เลี้ยงสัตว์ ทำให้การทำนาลดลง และเกษตรกรบางส่วนเปลี่ยนอาชีพไปเป็นแรงงานก่อสร้าง จึงขายที่นาบางส่วน ขณะเดียวกันในพื้นที่หมู่บ้านน้ำบ่อเหลือง บ้านหลุก และบ้านใหม่จตุจักรเกษตรกรขายที่นา เพื่อนำเงินไปลงทุนในการทำหอพัก ลงทุนขายของในตลาดจตุจักร คนวัยกลางคนอายุประมาณ 35 ปี ไม่นิยมทำนา แต่เลือกไปเป็นลูกจ้างในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านน้ำบ่อเหลือง

ข้อมูลประวัติศาสตร์การทำนาของเกษตรกรชาวนาตำบลป่าสัก จากการรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์การทำนาของ โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้ได้ข้อมูลการทำนา ดังนี้

4.1.5.1 ข้อมูลด้านภูมิปัญญา

วิถีชีวิต

วิถีชีวิตของชาวนาในอดีตจะทำการเกษตรเป็นหลัก จึงมีเวลาที่จะมาช่วยกันทำกิจกรรมด้วยกันมาก เช่น การทำนาชาวนาจะมาช่วยกันลงแขก หรือที่เรียกกันว่าเอามื้อ ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยว บ้างก็ไปช่วยเพื่อแลกกับผลผลิต เมื่อว่างจากการทำนาชาวบ้านก็จะมีวิธีการหากินตามรูปแบบของชาวบ้าน เช่น หาของป่า จับปลาตามแม่น้ำในฤดูแล้ง หรือในฤดูกาลทำนาซึ่งมีฝนตกมาก ชาวนาก็จะหาผัก หาปลา ปู หอย จากในนาของตนเองและจากนาของคนอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นอาหารรับประทาน ถ้าได้มากก็จะแบ่งปันไปให้กับญาติพี่น้อง เพื่อบ้านคนอื่นๆ หือไม่กี่หาทาเพื่อขาย คนหนุ่มสาวได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน คือ ได้ช่วยพ่อแม่ญาติพี่น้องทำนา หรือเพื่อนบ้าน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความผูกพันในครัวครัว และความสามัคคีกันในระหว่างครอบครัวกับครอบครัว

วิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือ คนหนุ่มสาวที่เคยใช้ชีวิตแบบชาวนาชนบทเป็นเกษตรกรช่วยพ่อแม่พี่น้องทำนา ก็เปลี่ยนไปเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนั้นวิถีชีวิตต่างๆ ก็เปลี่ยนไป เช่น การหาอาหารจากที่เคยหาอาหารได้จากท้องนา แม่น้ำ กลายเป็นต้องซื้ออาหารมารับประทาน และการที่คนหนุ่มสาวต้องเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ต้องทำงานเป็นกะ ทำให้ความผูกพันกับครอบครัวมีน้อยลง และการที่คนหนุ่มสาวมาสานต่ออาชีพการทำนาทำให้พื้นที่นาไม่มีคนทำ ถูกปล่อยเป็นพื้นที่ว่างเปล่ามากมาย

ประเพณีความเชื่อ ในการทำนา

ในอดีตเกษตรกรในตำบลป่าสัก ได้มีประเพณีความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ในการทำนาดังนี้

1. **พิธีสู่ขวัญวัวควาย** เนื่องจากได้มีการใช้วัวควายในการไถนาเพื่อเป็นการขอขมาต่อวัวควาย ที่ได้คำว่า เมียนติ และรำลึกบุญคุณ โดยพิธีกรรมนี้ได้ทำก่อนที่จะเริ่มทำนาหรือหลังเลิกทำนา สิ่งที่ใช้สู่ขวัญ ได้แก่ น้ำอบ น้ำหอม และหญ้า
2. **การหาฤกษ์หายาม** โดยถามจากคนเฒ่าคนแก่ ดูจากปฏิทินหรือหนังสือ เกษตรกรจะใช้ในการเลือกวันในการเริ่มทำนาในแต่ละปี เช่น เดือนกรกฎาคม จะมีวันเสียดคือ วันอาทิตย์และจันทร์ เป็นต้น เกษตรกรเชื่อว่าถ้ามีการทำนาในวันเสียดจะทำให้ข้าวที่ได้จากการทำนาน้อยลง และยังมีปัญหาที่เพื่อนบ้านไม่ยอมมาช่วยในการทำนา
3. **การไหว้พระแม่โพสพ** โดยการนำสวข้าวดอกดอกไม้ ธูปเทียน 5 อัน นำมาวางไว้ในมุมของคันนา เป็นพิธีที่เกษตรกรเชื่อว่าคอยปกป้องรักษาข้าวให้ปลอดภัยจากโรค แมลงต่างๆ ทำให้ข้าวมีความอุดมสมบูรณ์
4. **การสู่ขวัญข้าว** จะทำในช่วงก่อนที่เกษตรกรจะนำข้าวไปเก็บไว้ในยุ้งฉางของตน โดยเกษตรกรจะนำช่อดอกไม้วางไว้บนยุ้งฉาง 5 อัน โดยช่อดอกไม้จะประกอบไปด้วย

ใบขนุน ใบมะยม ใบมะค่า เทียนจี๊ตัง เป็นต้น เกษตรกรมีความเชื่อว่า จะมีข้าวกินไม่รู้จักหมดตลอดทั้งปี

5. **ตาลข้าวใหม่** ทำในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี โดยเกษตรกรจะนำเอาข้าวเปลือกหรือข้าวสารที่ได้ใหม่ในแต่ละปีไปทำบุญใส่บาตรร่วมกันที่วัด เกษตรกรมีความเชื่อว่าก่อนจะนำข้าวใหม่มารับประทานนั้นต้องทำบุญให้แก่ผู้ล่วงลับเสียก่อน

4.1.5.2 ลักษณะการทำนา

การทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยในอดีตนั้นมีการใช้แรงงานสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ในการไถนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องจักรในการไถนา เนื่องจากความสะดวกและรวดเร็วกว่าการใช้แรงงานสัตว์ มีการใช้สารเคมีมากขึ้น เช่น ยาคุมหญ้า ยาฆ่าหอยเชอรี่ ยาฆ่าปู เป็นต้น ในอดีตการทำนามีการใช้สารเคมีน้อยมาก มีการกำจัดศัตรูพืชของข้าวโดยวิธีกล เช่น การถอนด้วยมือ การตัดหญ้า การเก็บหอยเชอรี่ เป็นต้น แต่ปัจจุบันจำเป็นต้องมีการใช้สารเคมีมากขึ้นเนื่องจาก ศัตรูข้าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนยากแก่การกำจัดด้วยวิธีกล เกษตรกรมีเวลาน้อยในการดูแลเนื่องจากเกษตรกรได้ได้ทำนาอย่างเดียว มีอาชีพเสริมอย่างอื่นเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายได้แก่ตนเอง ส่วนในเรื่องของการใช้ปุ๋ยในอดีตใช้ปุ๋ยจากมูลวัว ควายอย่างเดียวในการทำนา โคนมูลสัตว์ที่ได้นั้นมาจากสัตว์ที่ตนเลี้ยง แต่ในปัจจุบันมีการนำปุ๋ยเคมีมาใช้ ปุ๋ยเคมีที่นำมาใช้มี 2 สูตรคือ ปุ๋ย 16-20-0 และ 46-0-0 นอกจากนั้นยังมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้วัว เพื่อปรับปรุงดิน และใส่ปุ๋ยเหล่านี้เพื่อจะทำให้ข้าวขึ้นสมบูรณ์ และปุ๋ยเหล่านี้เกษตรกรต้องซื้อจากร้านเคมีเกษตร แม้แต่ปุ๋ยคอกยังต้องซื้อจากคนที่เลี้ยงวัวหรือพ่อค้า ในด้านของแรงงานที่ใช้ในการทำนา ในอดีตพ่อแม่ ลูกญาติพี่น้องทั้งหลายจะช่วยเหลือกันตั้งแต่ปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยว ไม่ค่อยมีการจ้างแรงงาน แต่ในปัจจุบันนั้นเป็นการทำนาแบบนาใครนามัน ในส่วนของเครื่องมือในการทำนาในอดีตใช้คราดในการไถนา ใช้เคียวในการเก็บเกี่ยว ใช้ไม้หนิบในการหนีบฟ่อนข้าวเพื่อนวด ใช้ผากในการตักเมล็ดข้าวเปลือกที่นวดเสร็จมาเทบนพื้นเพื่อกำจัดสิ่งเจือปน เช่นดอกหญ้า เมล็ดข้าวลีบ เป็นต้น ใช้ด้งขูเพื่อรองการนวดข้าว ใช้เชือกม้าในการรัดฟ่อนข้าวที่กองไว้หลังจากที่เกี่ยวเสร็จรอการนำไปนวด แต่ในปัจจุบันเครื่องมือที่ใช้ในการทำนาที่เหลืออยู่คือไม้ผาก ไม้หนิบ เชือกม้า เคียว เนื่องจากมีเทคโนโลยี เข้ามาเช่น รถไถ รถเก็บเกี่ยว เป็นต้น เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้เพิ่มความสะดวก ใช้ง่าย รวดเร็ว ให้แก่เกษตรกร

4.1.5.3 แรงงานด้านการเกษตร

แรงงานด้านการเกษตร ในพื้นที่ไม่เพียงพอเนื่องจากคนหนุ่มสาวเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมกันมาก ทำให้ช่วยดูแลปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวต้องจ้างแรงงานต่างพื้นที่มาทำงานวันละ 130 บาท/วัน ช่วงฤดูหลังการเก็บเกี่ยวข้าว แรงงานในพื้นที่ที่ไม่มีงานประจำ ก็จะไปทำงานก่อสร้างในแหล่งต่าง ๆ

4.1.5.4 ขนาดการถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดิน ในกลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 7 ไร่ ข้อมูลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่นาปลูกข้าว		พื้นที่สวนลำไย		พื้นที่สวนมะม่วง		รวม (ไร่)
		ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	
1	บ้านสันคะยอม	648	119	348	115	-	-	996
2	บ้านหนองบัว	73	14	42	24	-	-	112
3	บ้านป่าดิงงาม	90	24	161	47	11	2	262
4	บ้านหลุก	60	7	102	33	4	2	166
5	บ้านหนองป่าขอ	256	39	36	22	-	-	292
6	บ้านสันป่าสัก	744	122	218	91	-	-	962
7	บ้านน้ำพุ	364	64	87	36	-	-	451
8	บ้านห้วยม้าโค้ง	537	71	74	26	-	-	611
9	บ้านกอกเปา	402	72	51	14	-	-	453
10	บ้านหนองหลุม	118	15	79	15	-	-	197
11	บ้านหนองท่า	281	49	424	74	6	1	711
12	บ้านสันหลวง	191	30	30	16	2	2	223
13	บ้านหนองซิว	415	81	23	9	5	1	443
14	บ้านหนองไซ	230	35	207	68	3	1	430
15	บ้านน้ำบ่อเหลือง	195	19	35	10	-	-	230
16	บ้านทรายทอง	482	77	120	34	-	-	602
17	บ้านใหม่ร่อง แกลบ	767	105	2	2	-	-	769
18	บ้านใหม่จตุจักร	-	-	48	6	-	-	48
รวม		5,843	943	2,087	642	31	9	7,961

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

4.1.5.5 ข้อมูลการตลาด

- ข้าว เกษตรกรจะขายหลังการเก็บเกี่ยวทันทีเมื่อข้าวราคาดี ไม่เสียเวลาขนข้าวเก็บไว้ในยุ้งฉาง และจะเก็บไว้ในยุ้งฉางเมื่อราคาข้าวตกต่ำ ตลาดข้าวได้แก่ โรงสีในจังหวัดเชียงใหม่ และโรงสีในตำบลป่าสัก

- ลำไย การตลาดมีหลายรูปแบบเช่น ขายเหมาผลผลิตให้พ่อค้าในระยะลำไยติดผลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และเมื่อสุก หรือเจ้าของสวนเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง ตามจุดรับซื้อที่กระจายอยู่ทั่วไป ราคาลำไยขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณลำไยในท้องตลาด

4.1.9 องค์กรในชุมชน

ตำบลป่าสักมีการบริหารในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลป่าสัก มีสำนักงานที่ทำการตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลป่าสัก

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	มีจำนวน	17	กลุ่ม
- กลุ่มเกษตรกรทำนา		1	กลุ่ม
- กลุ่มเยาวชน (สภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก)		1	กลุ่ม

การรวมกลุ่มของเยาวชนตำบลป่าสัก มีการรวมกลุ่มเป็นสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก แต่ยังขาดกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ทำให้กลุ่มมีกิจกรรมทำไม่ต่อเนื่องการรวมกลุ่มจึงไม่ยั่งยืน

4.1.10 การรวมกลุ่มเกษตรกรและเงินทุนของกลุ่ม

- สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร มีสมาชิก 66 คน มีเงินทุนหมุนเวียนเป็น 10 ล้าน มีกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงและผลิตสุกรให้ได้คุณภาพ จัดหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ดีมาบริการสมาชิก จำหน่ายวัตถุดิบใช้ผสมทำอาหารสุกร เมื่อสิ้นปีมีการแบ่งเงินปันผลแก่สมาชิก

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการรวมกลุ่มกันทุกหมู่บ้าน มีการร่วมหุ้น เพื่อใช้เป็นกองทุนแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สำหรับตำบลป่าสักมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ครอบคลุมหมู่บ้าน 17 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนกลุ่มละไม่น้อยกว่า 20,000 บาท

- กลุ่มเกษตรกรทำนา มีสมาชิก 200 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 560,000 บาท มีกิจกรรมการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยหมัก ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

- ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีสมาชิก 18 ราย มีเงินทุนหมุนเวียน 200,000 บาท มีกิจกรรมคือ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์ดี พื้นที่ 200 ไร่ แล้วกระจายพันธุ์จำหน่ายรายละ 1,000 ไร่

การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำนา ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำนา ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนในการผลิต โดยมีการผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูก อีกทั้งรวมตัวกันเพื่อซื้อปุ๋ยเคมีในจำนวนมากเพื่อให้ได้ราคาที่ถูกลง อีกทั้งมีการตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน เพื่อผลิตผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์ดี เพื่อเป็นการแก้ปัญหาผลิตข้าวราคาตกต่ำ และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่ในราคาไม่แพงมากเพื่อลดต้นทุนในการผลิตด้วย

4.2 การพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจกับบุคคลเป้าหมายในการทำงานวิจัย

4.2.1 การทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ทีมวิจัยท้องถิ่นและผู้ปกครอง

ทีมวิจัยเข้าไปในพื้นที่ตำบลป่าสักเพื่อศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่และเป็นปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขมากที่สุด เพื่อที่จะพัฒนาปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นหัวข้อในการทำวิจัย และได้ค้นพบว่าในพื้นที่ตำบลป่าสักเป็นพื้นที่ที่มีการทำนามากในอดีตแต่ปัจจุบันนี้การทำนาลดลงอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญคือ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้นำประเด็นนี้ขึ้นมาเป็นหัวข้อในการวิจัย โดยทีมวิจัยมีโอกาสร่วมในการประชุมของกลุ่มตัวแทนเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก และได้ข้อสรุปว่าถ้ามีข้อมูลในการทำนาแต่ละปี ก็จะสามารถวิเคราะห์และหาสาเหตุของต้นทุนในการทำนาว่าทำไมจึงสูงขึ้นทุกปี ด้วยเหตุดังกล่าวทีมวิจัยจึงต้องการหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูล และเยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา เนื่องจากเยาวชนในพื้นที่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในตัวเองมาก แต่ปัจจุบันการที่เยาวชนจะแสดงออกให้กับชุมชนได้รู้ถึงสิ่งดีที่อยู่ในตัวเขานั้นมีน้อย ดังนั้นทีมวิจัยจึงมีความคิดที่จะเข้าไปชวนให้เยาวชนเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อมีพื้นที่ในการแสดงออกให้คนในชุมชนรู้ถึงความสามารถของตนเอง และเป็นการให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงการทำนาโดยผ่านงานวิจัยชิ้นนี้ อีกทั้งการที่เยาวชนได้เข้าร่วมในงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการรวมตัวกันของเยาวชนในพื้นที่ และในหมู่บ้านของตนเพื่อที่จะเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้านต่อไป เพื่อทำกิจกรรมอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคตต่อไป

การทำความเข้าใจกับชุมชน ทีมวิจัยได้เข้าร่วมในการประชุมทีมวิจัย “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ซึ่งในโครงการวิจัยชิ้นนี้มีนักวิจัยจาก 10 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการทำงานวิจัยของทีมวิจัยด้วย ด้วยเหตุนี้การเข้าร่วมในการประชุมแต่ละครั้งทีมวิจัยจึงได้ทำความเข้าใจกับนักวิจัยท้องถิ่นถึงวัตถุประสงค์ของ

งานวิจัย รวมทั้งกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย อีกทั้งยังขอความร่วมมือให้ทีมวิจัยท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยงกับเยาวชนในการทำงานวิจัยและทำความเข้าใจ รวมทั้งประชาสัมพันธ์งานวิจัยชิ้นนี้ให้คนในพื้นที่ได้ทราบด้วย

ผลตอบรับที่ได้จากการทำความเข้าใจกับทีมนักวิจัยท้องถิ่น ซึ่งนักวิจัยท้องถิ่นบางท่านก็เป็นผู้นำชุมชนอยู่แล้วได้แก่

1. พ่อหลวงอุทิศย์ พิงคะสัน	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
2. พ่อหลวงดิเรก เนตรแสนสีก	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง
3. นายขัน หวั่นราษฎร	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
4. พ่อหลวงอุทัย ชิวแดง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง
5. พ่อหลวงสมบูรณ์ เเดชอุป	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านหนองชีว
6. พ่อหลวงอาคม จาวัน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง
7. พ่อหลวงบุญยวง เศรษฐกิจ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 บ้านใหม่ร่องแรบ

ดังนั้นในการขอความร่วมมือในการทำความเข้าใจกับคนในชุมชนและผู้ปกครองเยาวชนจึงเป็นการง่าย เพราะว่่านักวิจัยท้องถิ่นแต่ละท่านมีความเข้าใจในการทำงานวิจัยเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และมีความต้องการให้เยาวชนในแต่ละหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำงานเพื่อหมู่บ้าน และมีกิจกรรมที่มีประโยชน์ทำในช่วงเวลาว่าง

4.2.2 การเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน

การลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนที่มีความสนใจในการทำงานวิจัยเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ทีมวิจัยได้ขอให้นักวิจัยท้องถิ่นโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นผู้นัดเยาวชนในหมู่บ้านให้เข้ามารวมตัวกัน เพื่อจะได้ชี้แจงถึงงานวิจัย และชวนให้เยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน โดยการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนให้แต่ละหมู่บ้านนั้นสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม

บ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการทำงานวิจัยมากที่สุด อันเนื่องมาจากชุมชนได้มีงานวิจัยต่างๆ เข้ามาทำในหมู่บ้านก่อนหน้านี้หลายๆ เรื่องอีกทั้งคนในชุมชนยังมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มปฎิหมักชุมชน เป็นต้น และเยาวชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในการทำงานวิจัยยังได้รวมตัวกันเพื่อทำงานวิจัยด้วย ดังนั้นการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนนั้น ผู้วิจัยได้ทำเอกสารชี้แจงถึงงานวิจัย และขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยกับคนในชุมชน ลงไปให้กับผู้ใหญ่บ้านและได้พูดคุยถึงการทำงานวิจัย

อีกทั้งสอบถามถึงเยาวชนในหมู่บ้านนอกเหนือจากเยาวชนที่รวมตัวกันอยู่แล้ว ผู้ใหญ่บ้านได้แนะนำให้ลองชวนเยาวชนที่เล่นกีฬาในตอนเย็นที่บริเวณหน้าวัดสันคะยอมดู เพราะเยาวชนเหล่านั้นอาจมีความสนใจและเป็นเยาวชนชายที่ไม่ค่อยมีกิจกรรมพิเศษทำในเวลาว่าง

บ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านเป้าหมายของงานวิจัย 3 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยเช่นกัน ดังนั้นในการลงพื้นที่ทำงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจกับชุมชน การชวนเยาวชน หรือการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยทั้ง 3 โครงการจึงลงพื้นที่พร้อมๆ กันเพื่อที่จะให้การทำงานไม่ทับซ้อนกันมากเกินไป และเพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 3 งานวิจัย โดยถือเอางานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นวิชาที่ผู้วิจัยจะเข้าไปชวนน้องๆ เยาวชนเรียนรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในวิชาปกติในโรงเรียน ดังนั้นทีมวิจัยของทั้ง 3 งานวิจัยอาจจะซ้ำซ้อนกันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น

ในการลงพื้นที่เพื่อชวนน้องเยาวชนเพื่อเข้าร่วมในทีมวิจัย บ้านสันคะยอมผู้วิจัยได้พบปะและเข้าร่วมประชุมกับงานวิจัยเรื่อง **“แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนต่อวิธีการเปลี่ยนแปลงชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”** แต่อันเนื่องมาจากกิจกรรมในงานวิจัยดังกล่าวทำให้เวลาของเยาวชนไม่มีที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมของงานวิจัยของผู้วิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แต่ชี้แจง และให้กิจกรรมของเยาวชนน้อยลงจึงจะนำกิจกรรมของผู้วิจัยเข้ามาทำกับเยาวชนในพื้นที่ต่อไป

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เข้ามาสู่หมู่บ้านและบ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงานวิจัยเพราะมีงานวิจัยหลายๆ เรื่องเข้ามาทำในหมู่บ้าน แต่เมื่อลงมือทำงานวิจัยขึ้นนี้ เยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยกลับมีภาระมากทั้งด้านการศึกษา การเรียนพิเศษ กิจกรรมของโรงเรียน อีกทั้งงานที่เกิดจากการเข้าร่วมในการทำวิจัย ภาระงานเหล่านี้ทำให้เยาวชนไม่เข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาและมีภาระงานมากแล้ว

หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก

บ้านสันป่าสัก เป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนและมีประชากรมากหมู่บ้านหนึ่งในตำบลป่าสัก การลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้านนั้น บ้านสันป่าสักทีมวิจัยได้ทำหนังสือชี้แจงและขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัย อีกทั้งได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลางเยาวชนในพื้นที่ให้เพื่อจะได้พูดคุย และทำความเข้าใจกันในเรื่องของงานวิจัย การเข้าไปพบกับผู้ใหญ่บ้านนั้นอาจจะเนื่องมาจากช่วงเวลาที่เขาไปพบกับท่านเป็นช่วงเวลาที่ท่านไม่อยู่ จึงไม่ได้พบปะท่าน ทีมวิจัยใช้วิธีการฝากหนังสือชี้แจงให้ท่านผู้ใหญ่บ้านและใช้โทรศัพท์ในการติดต่อและนัดหมาย

ผลจากการนัดหมายดังกล่าว ไม่ประสบผลสำเร็จอาจเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ความคลื่อนในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัยกับผู้ใหญ่บ้าน ทำให้การประชุมครั้งแรกชาวบ้านเข้าร่วมประชุม ทีมวิจัยได้ถือโอกาสประชาสัมพันธ์ถึงการเข้ามาทำงานวิจัยในพื้นที่ให้กับคนที่เข้าร่วมประชุม และได้พบกับผู้ใหญ่บ้านจึงได้คุยทำความเข้าใจกันถึงการทำงานและขอให้ท่านได้ประชาสัมพันธ์อีกครั้งหนึ่งให้เยาวชนเข้าร่วมประชุม

ในการนัดประชุมครั้งที่ 2 ผู้ใหญ่บ้านได้ประกาศและนัดหมายเยาวชนตรงตามทีผู้วิจัยได้ขอไว้ แต่ปรากฏว่าไม่มีมาเยาวชนเข้าร่วมในการประชุมเลย ซึ่งก็เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจว่า บ้านสันป่าสักเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มาก แต่กลับไม่มีเยาวชนสนใจเข้าร่วมประชุมเลย แต่ในการประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยก็ได้พบกับคุณประเสริฐ กิตติศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งสถานีวิจัยชุมชนคนเมืองลำพูน คลื่น 90.25 MHz ทีมวิจัยได้เล่าถึงการที่จะเข้ามาทำงานวิจัยในพื้นที่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยให้ท่านได้ทราบ และขอให้ท่านช่วยในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยขึ้นนี้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งกับคุณประเสริฐ กิตติศักดิ์ ก็ได้เล่าให้ฟังว่า

“ท่านได้สนับสนุนกิจกรรมของเยาวชนมาบ้างแล้ว เช่นให้เยาวชนในพื้นที่มาจัดรายการวิทยุบ้าง แต่ว่าเยาวชนที่เข้ามาจัดนั้นขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมดังกล่าว จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวได้เลิกไป ดังนั้นหากว่ามีการทำงานวิจัยขึ้นนี้ขึ้นมา และจะมาขอให้ทางสถานีวิจัยช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หรือขอให้เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการบ้างก็ได้ แต่ขอให้มีความต่อเนื่องในตัวของกิจกรรม เยาวชนมีการสืบทอดไปเป็นรุ่นๆ คือเมื่อรุ่นหนึ่งเลิกทำ ก็ควรมีรุ่นใหม่ขึ้นมาทำกิจกรรมต่อไป”

จากความล้มเหลวในการประชุมครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้เปลี่ยนวิธี โดยติดต่อขอความร่วมมือในการนัดหมายเยาวชนผ่านทางนักวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่บ้านสันป่าสัก คือคุณลุงณรงค์ สมณาสัก ซึ่งท่านยังเป็นหมอดินของตำบลป่าสักอีกด้วย ผู้วิจัยได้ขอให้ท่านติดต่อเยาวชนในบ้านสันป่าสักให้ ปรากฏว่ามีเยาวชนเข้าร่วม 3 คนซึ่งทั้ง 3 คนได้เข้ามาพูดคุยและรับฟังถึงงานวิจัยขึ้นนี้และได้ตกลงเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน และรับปากจะไปชวนเพื่อนให้เข้าร่วมในทีมเพิ่มอีกในครั้งต่อไป

การนัดประชุมครั้งที่ 3 เป็นการนัดประชุมกับทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันป่าสักครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมอีก 1 คนในการประชุมครั้งนี้เป็นเรียกประชุมเพื่อนนัดหมายถึงการประชุมใหญ่ของทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 10 หมู่บ้าน

สรุป บ้านสันป่าสักมีทีมวิจัยเยาวชน ทั้งหมด 2 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันป่าสัก

- 1.นายวสันต์ นันทะศักดิ์
2. นายวรวิษ ดวงดิ่ง

บทวิเคราะห์

บ้านสันป่าสักเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีเยาวชนในหมู่บ้านจำนวนมากและเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดสันป่าสัก แต่เยาวชนที่สนใจเข้าร่วมในการทำวิจัยกลับมีจำนวนไม่มาก และจากการสอบถามจากคุณลุงณรงค์ สมณาสัก ท่านได้เล่าว่า “เยาวชนในหมู่บ้านมีกิจกรรมมาก เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ได้เข้าไปเรียนโรงเรียนในตัวเมืองลำพูนทำให้ในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ต้องเข้าไปเรียนพิเศษและทำกิจกรรมในตัวเมือง อีกทั้งผู้ปกครองของเยาวชนในหมู่บ้านไม่ค่อยจะสนับสนุนให้เยาวชนเหล่านั้นเข้ามาทำกิจกรรมกับนักศึกษา เพราะผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมนั้นไม่เกี่ยวกับการเรียนของเยาวชน”

หมู่บ้านห้วยม้าโก้ง

บ้านห้วยม้าโก้งเป็นหมู่บ้านแรกที่ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนเข้ามาเป็นทีมวิจัยร่วมในงานวิจัยเรื่องนี้ โดยได้ประสานงานผ่านทางคุณวิรัช เนตรแสนสักและคุณจันทา บุญเรืองกาศ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นอกจากนั้นทางด้านพ่อหลวงศิริเรก เนตรแสนสัก ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านห้วยม้าโก้งก็เป็นสมาชิกในโครงการเช่นกัน ดังนั้นการเข้าไปทำงานในพื้นที่จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

การเข้าไปในหมู่บ้านผู้วิจัยได้พบปะและนัดหมายขอให้นักวิจัยท้องถิ่นทั้ง 2 ท่านช่วยในการนัดเยาวชนในหมู่บ้านที่สนใจในการทำงานวิจัยและอยากมีกิจกรรมทำในเวลาว่างให้เข้ามาประชุมที่บ้านของคุณวิรัช โดยในการลงพื้นที่ครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดของงานวิจัยและกิจกรรมโดยคร่าวๆ ที่จะเกิดขึ้นหากเยาวชนเข้าร่วมในการทำงานวิจัยขึ้นนี้ไปแจกกับเยาวชนและผู้ปกครองด้วย การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 6 คน ชาย 2 คนและหญิง 4 คน เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมในครั้งแรกนี้ยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกสักเท่าไร และเมื่อถามคำถามไปเรื่อยๆเยาวชนยังไม่ค่อยกล้าตอบคำถาม แต่จากการที่เยาวชนได้ให้ความสนใจในสิ่งที่ผู้วิจัยได้บอกกล่าวและเล่าให้ฟัง จะเห็นถึงความสนใจในตัวเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง หลังจากเล่าถึงงานวิจัยทั้งหมดให้กับเยาวชนได้ฟังเสร็จแล้วก็ได้นัดหมายให้เยาวชนบ้านห้วยได้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่จะจัดขึ้นที่บ้านสันคะยอม เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านและจะได้รู้จักกับทีมบ้านสันคะยอม รวมทั้งได้ทำความคุ้นเคยกันระหว่างผู้วิจัยกับทีมเยาวชนด้วย ในการประชุมครั้งนี้นอกจากเยาวชนแล้วยังมีผู้ปกครองของเยาวชนได้เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ด้วย ข้อสังเกตหนึ่งที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองจะให้ความสนใจในการทำงานวิจัยขึ้นนี้มาก อีกทั้งยังสนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมทำงานวิจัยขึ้นนี้ด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจมาก

จากการนัดหมายในการประชุมครั้งที่ 1 จึงได้นำเยาวชนจากบ้านห้วยม้าโก้งจำนวน 11 คน ร่วมกิจกรรมการพัฒนาลำน้ำสารของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้พาเยาวชนไปร่วม

ณ วัดบ้านสันคะยอม ซึ่งกิจกรรมแรกเป็นการแจกทรายอะเบตและธูปธูปป้องกันไข้เลือดออก โดย
เยาวชนบ้านสันคะยอมและเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้งเดินธูปธูปแจกทรายอะเบต จากนั้นได้ให้เยาวชน
ทั้งสองหมู่บ้านได้เข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อทำความรู้จักกัน และได้รับฟังผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าถึง
ประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน และให้ข้อคิดในการทำงานเพื่อท้องถิ่น เสร็จจากบ้านสันคะยอมผู้วิจัยได้
พาเยาวชนของทั้ง 2 หมู่บ้านไปที่วัดแม่สารป่าขาม ตำบลเวียงของ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อเข้า
ร่วมในพิธีปิดค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งได้รับฟังแนวคิดและการ
ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยพระมหานិเวศ ซึ่งท่านได้ทำงานวิจัยใน “โครงการกระบวนการฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม” หลังจากนั้นก็กลับมาประชุมกันอีกครั้งที่บ้านห้วย
ม้าโก้งโดยเป็นการประชุมเพื่อคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยของหมู่บ้านและนัดหมายในการประชุมครั้ง
ต่อไป

สรุป บ้านห้วยม้าโก้ง มีทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 12 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง

1. นายสันต์ นันทะศักดิ์
2. นายวรวิษ ดวงดิ่ง
3. ค.ช.สุจินดา สำเนียงใหม่
4. ค.ช.อโนชา ปาระมีสัก
5. ค.ญ.ชลดา กุณแสงคำ
6. ค.ญ.สุธนา ใจสัน
7. ค.ญ.ชลธิชา บุรีรัตน์ศรีสกุล
8. ค.ญ.ชลธิชา ไหม่ตั้ง
9. ค.ช.สพรัฐ กุณะแสงคำ
10. ค.ช.วัฒนา ทาใจ
11. ค.ญ.อารินทร์ กุศลแป้น
12. นายคณิน กาศักดิ์
13. ค.ญ.อรณี นันตะสิน

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านให้ความสนใจดีมากแต่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงออก และเยาวชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนเพื่อสืบสานประเพณีดีกลองสะบัดชัย ในส่วนของผู้ปกครองในหมู่บ้านให้มาร่วมมือเป็นอย่างดี บ้านห้วยม้าโก้งเป็นหมู่บ้านที่สมาชิกในหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญและให้มาร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการที่บ้านห้วยม้าโก้งได้รับรางวัลต่างๆ มากมายอาทิเช่น รางวัลหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด หมู่บ้านครอบครัวเป็นสุข เป็นต้น ทำให้การทำงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับความร่วมมือจากเยาวชนและผู้ปกครองเป็นอย่างดี

หมู่ 9 บ้านกอเปา

การเข้าไปในพื้นที่บ้านกอเปา ได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยเข้าไปให้กับคุณคำอ้าย สุธะศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้าน และได้พูดคุยชี้แจงกับทางผู้ใหญ่บ้านกอเปา โดยที่ผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความร่วมมือและแสดงความสนใจดีมาก โดยผู้ใหญ่บ้านได้กล่าวไว้ว่า

“เยาวชนในปัจจุบันมีความรู้ในเรื่องการทำนายน้อยลง และไม่คอยให้ความสนใจกับอาชีพนี้เท่าใดนัก ถ้ามีคนมาชวนให้ทำงานเกี่ยวกับเรื่องนาหรือข้าว เยาวชนจะได้รู้เรื่องนาเรื่องข้าวมากขึ้นและจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย”

และได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์และนัดหมายเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมในการทำงานวิจัยชิ้นนี้มาประชุมในครั้งต่อไป และขอให้ผู้ใหญ่บ้านได้บอกกล่าวให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

การประชุมทีมวิจัยบ้านกอเปาครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน ผู้ชาย 5 ผู้หญิง 5 คนเยาวชนที่มาเข้าร่วมประชุมนั้นเรียนอยู่หลายที่ได้แก่ เทคนิคคำพูน โรงเรียนบ้านหนองชีว เยาวชนได้รับฟังถึงรายละเอียดของงานวิจัยและกิจกรรมต่าง เยาวชนบ้านกอเปาเป็นเยาวชนที่ค่อนข้างกล้าแสดงออก ได้ให้ความร่วมมือดีในการถามคำถามต่างๆ และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย อีกทั้งรับปากว่าจะชวนเพื่อนเข้าร่วมทีมในการประชุมครั้งต่อไป ในการประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ถามทีมเยาวชนถึงความรู้เรื่องการทำนาว่า **“ทราบหรือไม่ว่าผู้ปกครองปลูกข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้า ปลูกข้าวพันธุ์อะไร ปลูกตอนไหน เกียวตอนไหน ทำนาเพื่อขายหรือเพื่อทานเอง”** ซึ่งจากการที่ได้ถามเยาวชนเยาวชนส่วนใหญ่ที่พ่อแม่ทำนาก็ตอบได้บ้าน ส่วนเยาวชนที่พ่อแม่ไม่ได้ปลูกข้าวตอบไม่ได้เลย จากคำตอบของน้องเยาวชนเป็นที่สงสัยว่าทำไมเยาวชนจึงไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเขามาก การประชุมครั้งนี้เป็นไปด้วยดีเนื่องจากมีทางผู้ปกครองเยาวชนมาอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่และร่วมรับฟัง

สรุป บ้านกอเปา มีทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 10 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านกอเปา

1. นายวีรพงศ์ ราชศักดิ์
2. ค.ญ.เกษรินทร์ ยะถาธง
3. น.ส.สุภารัตน์ ตุรคณาคร
4. น.ส.ศุภยา พิลาบุตร
5. ค.ญ.อัจฉรา ไชยเรือน
6. นายวารินทร์ ราชศักดิ์
7. ค.ช.โชคชัย ไชยเรือน
8. ค.ช.วรุตม์ ศรีวิชัย
9. ค.ญ.ไพริน สุริวงค์
10. ค.ช.ธีระพงศ์ พรหมเสกศักดิ์

บทวิเคราะห์

เยาวชนให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน อีกทั้งผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มาก สืบเนื่องจากมีการประกาศเสียงตามสายให้เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมและมาจัดสถานที่ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการประชุม และในแต่ละครั้งจะมีผู้ปกครองของเยาวชนได้เข้าร่วมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการทำนาเพิ่มเติมแก่เยาวชนด้วย

หมู่ 10 บ้านหนองหลุม

การลงพื้นที่บ้านหนองหลุมทีมวิจัยได้ชี้แจงให้กับทางคุณโสภณ อะโนศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้านในการทำงานวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดเยาวชนเพื่อประชุมทำความเข้าใจกับงานวิจัยชิ้นนี้และชวนเยาวชนเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ผู้ใหญ่บ้านได้จัดการนัดหมายเยาวชนให้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องนี้

การประชุมทีมเยาวชนบ้านหนองหลุมครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมมากกว่าที่คาด ถึง 17 คน ชาย 8 คน หญิง 9 คน เยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก อายุน้อยที่สุด 9 ปี ในการประชุมครั้งนี้มีคุณครูจากโรงเรียนบ้านน้ำพุเป็นผู้ชักชวนเยาวชนให้เข้ามาประชุม แต่ท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมได้รับฟังถึงรายละเอียดของงานวิจัยแต่ความสนใจของเยาวชนมีน้อยมาก ซึ่งมาจากการที่เยาวชนมีอายุน้อยและการรวมตัวของเยาวชนจำนวนมากจึงเหมือนเป็นการมาเล่นกัน เยาวชนที่ให้ความสนใจจะเป็นผู้หญิง ซึ่งจะตั้งใจฟังและคอยซักถามถึงประเด็นต่างๆ แต่ที่น่าเป็นห่วงสำหรับบ้านเยาวชนบ้านนี้คือ เรื่องของเวลาที่จะเข้าร่วมทำงานวิจัย เพราะจากการที่ได้ซักถามเยาวชนมีกิจกรรมเสริมมาก อาจจะไม่มีเวลาในการทำงานวิจัย ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยและรองหัวหน้าทีมวิจัยเยาวชนของหมู่บ้านหนองหลุม

เยาวชนในบ้านหนองหลุมได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมติกลองสะบัดชัย เดินแมว แต่ผู้วิจัยยังไม่สามารถติดต่อหัวหน้ากลุ่มดังกล่าวได้

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองหลุม

1. ค.ช.โชติโรจน์ ไยยะสัก
2. ค.ญ.ชลิตา จันทร์ตะเวียง
3. ค.ญ.นันทนา กุณแสงคำ
4. ค.ญ.รัตน์ชนก ป้อกกาศ
5. ค.ช.อุดมชัย ศรีวิชัย
6. นายวุฒิพงษ์ ณะวงค์
7. ค.ญ.น้ำผึ้ง อุดรศักดิ์
8. ค.ช.จาดุรงค์ ไชยากำ
9. น.ส.อภิญา ใจสังกา
10. ค.ญ.รัตติกาล ยามะสัก
11. ค.ญ.รัตติกา ยามะสัก
12. ค.ช.วีรชน ยามะสัก
13. ค.ช.วุฒิชัย อุดรศักดิ์
14. ค.ช.สิทธิเดช ใจกังลา
15. ค.ช.สิทธิศักดิ์ ใจกังลา
16. นายรณชัย อินมา
17. ค.ช.ชนวัฒน์ กุศล

บทวิเคราะห์

เยาวชนบ้านหนองหลุมที่เข้าร่วมในการประชุมมีจำนวนมาก แต่เยาวชนมีอายุน้อยทำให้ความสนใจในต้งงานวิจัยมีไม่มากนัก และผู้ปกครองของเยาวชนไม่ค่อยจะให้เยาวชนเข้าร่วมในการทำงานวิจัย ทำให้เมื่อเริ่มดำเนินงานจริงเยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ และเยาวชนได้ให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมในการทำงานเพราะต้องทำการบ้าน เรียนพิเศษ และทำกิจกรรมงานบ้านช่วยผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้ทำให้บ้านหนองหลุมเมื่อเริ่มทำงานจึงไม่มีเยาวชนเข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

หมู่ 12 บ้านสันหลวง

การลงพื้นที่บ้านสันหลวงนั้นเริ่มแรกได้เข้าไปที่วัดสันหลวง เพื่อขอคำแนะนำจากท่านเจ้าอาวาสวัด ในการเข้าถึงแกนนำเยาวชน และท่านเจ้าอาวาสได้เล่าให้ฟังว่าเยาวชนบ้านสันหลวงมีการ

รวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนหมู่บ้านอยู่แล้ว และได้เริ่มทำกิจกรรมกันบ้างแล้ว อีกทั้งท่านเจ้าอาวาสวัดสันหลวงยังได้โทรศัพท์เรียกหัวหน้ากลุ่มเยาวชนบ้านสันหลวงให้เข้ามาพูดคุยกับทีมวิจัย ทีมวิจัย ได้พูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มเยาวชนถึงงานวิจัยที่จะเข้ามาชวนเยาวชนในพื้นที่ทำ หัวหน้าเยาวชนให้ความสนใจและนัดหมายกับผู้วิจัยให้เข้าร่วมประชุมกับเยาวชนบ้านสันหลวงในครั้งต่อไป และเขาจะนัดกับเยาวชนทั้งหมดให้

การประชุมทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันหลวงครั้งที่ 1 ประชุมที่บ้านพ่อหลงอุทัย ชิวแดง ซึ่งท่านก็เป็นนักวิจัยท้องถิ่นเช่นกัน แต่เหตุที่ทีมวิจัย ไม่ได้ติดต่อตั้งแต่แรก เพราะผู้วิจัยยังไม่เคยเจอท่านมาก่อน ดังนั้นการทำความเข้าใจกับท่านจึงง่าย และท่านก็ให้ความร่วมมือในการทำงานดีมาก อีกทั้งยังสนับสนุนให้เยาวชนได้เข้าร่วมเพราะจะเป็นการฝึกให้เยาวชนทำงานเป็นทีม และสามารถนำความรู้ที่ได้กลับเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่นของตนเอง การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมทั้งหมดจำนวน 14 คน เยาวชนที่เข้าร่วมรับฟังการประชุมส่วนมากเป็นนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา เรียนอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคลำพูน และบางคนก็ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว เยาวชนให้ความสนใจในการฟังเรื่องราวเกี่ยวกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้อธิบายให้ฟังดีมาก มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการทำงาน การประชุมครั้งนี้เยาวชนให้ความสนใจในการทำงานเป็นอย่างดีและเห็นได้ว่าเยาวชนที่สันหลวงพร้อมที่ทำงานให้กับชุมชน

สรุป บ้านสันหลวง มีทีมวิจัยเยาวชน จำนวน 14 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันหลวง

1. นายปิยพันธ์ ย่องห้วย
2. นายไตรทศ คำชาวสัน
3. น.ส.สุภัทรา พรหมสาร
4. นายวัฒนา บุรีรัตน์
5. น.ส.สายฝน ย่องห้วย
6. น.ส.อรทัย เศรษฐกิจ
7. นายวัชรพงษ์ วงศ์ปัญญา
8. นายณัฐพร คำชาวสัน
9. นายกฤษฎา เดใจกาศ
10. นายอภิรักษ์ กิตติศักดิ์
11. นายสมเกียรติ เศรษฐกิจ
12. น.ส.เบญจพร มุลตัน
13. นายประคอง พรหมเวียง
14. นายเกียรติศักดิ์ เศรษฐกิจ

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่นจัดกิจกรรมวันแม่ ทำความสะอาดวัด เป็นต้นหัวหน้าเยาวชนมีความรับผิดชอบสูงมาก และเป็นที่ยอมรับจากสมาชิก เยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมให้ความสนใจกับการทำงานวิจัยเรื่องนี้ และเมื่อเริ่มแรกของการทำงาน เยาวชนได้ช่วยกันทำงานอย่างดี แต่เมื่อผ่านไปประมาณ 5 เดือนเยาวชนเกือบทั้งหมดเรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ได้เรียนจบการศึกษา และออกไปทำงาน ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาต่อ จึงทำให้การทำงานต้องหยุดเป็นช่วงๆ

หมู่ 13 บ้านหนองชีว

บ้านหนองชีวเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่บ้านท่านเป็นนักวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นการเข้าไปทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจึงเป็นเรื่องง่าย การเข้าไปในหมู่บ้านได้ติดต่อไปยังผู้ใหญ่บ้านและได้ลงพื้นที่เพื่อพูดคุยถึงรายละเอียดของงานวิจัยอีกครั้งหนึ่งที่บ้านของท่านผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านท่านได้เรียกให้หัวหน้าเยาวชนประจำหมู่บ้านเข้ามารับฟังถึงงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย ทีมวิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยชิ้นนี้ให้หัวหน้าเยาวชนฟังและชวนให้น้องเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน หัวหน้าเยาวชนตกลงและรับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับเยาวชนคนอื่นๆ ในการนัดประชุมครั้งแรกกับเยาวชนทั้งหมด อีกทั้งหัวหน้าเยาวชนได้เล่าว่า

“เยาวชนที่บ้านหนองชีวได้มีการรวมตัวกันแต่ยังไม่มีกิจกรรมที่จะร่วมกันทำ ดังนั้นเมื่อมีงานวิจัยนี้เข้ามาจึงเป็นการดี แต่ว่าในเรื่องของคนทำนานั้นอาจจะเหลืออยู่ไม่มากนักเนื่องจากคนที่มืออาชีพทำนาปัจจุบันส่วนมากได้เข้าไปขายแรงงานที่นิคมอุตสาหกรรมลำพูนกันมาก เพราะได้เงินดีกว่าและไม่เหนื่อยเหมือนการทำนา ที่นาสวนมากจึงไม่มีผู้ใดทำ”

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านหนองชีว มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 8 คน ชาย 3 คนและหญิง 5 คน เยาวชนบ้านหนองชีวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคลำพูน เยาวชนตั้งใจฟังในสิ่งที่ผู้วิจัยเล่าให้ฟังดี แต่ยังไม่ค่อยซักถามสักเท่าใด เยาวชนบอกว่า เยาวชนมีการรวมตัวกันในช่วงตอนเย็นเกือบทุกวันเพื่อพูดคุยเล่นเล่นกีฬา คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกันดังนั้นการที่เยาวชนรวมตัวกันจึงไม่มีปัญหาในเรื่องความไม่ไว้วางใจของผู้ปกครอง การประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยและได้กิจกรรมต่างๆ ที่จะได้ทำในการเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน และได้เลือกหัวหน้ากลุ่มเยาวชนขึ้นเพื่อเป็นแกนนำในการนัดหมายการประชุมและติดต่อในการทำกิจกรรมต่างๆ

สรุป เยาวชนบ้านหนองชีว มีจำนวน 8 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองชีว

1. น.ส.สุภาพร เสนพนัสศักดิ์
2. น.ส.อรรณพ พรมเสพศักดิ์
3. ค.ญ.เจนจิรา ยามะสัก
4. นายกฤษฎา เศรษฐกิจ
5. นายอำนาจ ชิมแดง
6. น.ส.วิสุณี ยูวงศ์
7. น.ส.ขวัญตา ทาใจ
8. นายกมล ศรีวิชัย

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันแต่ยังไม่มีการทำกิจกรรม เยาวชนมีความตั้งใจที่ทำงานเพื่อชุมชนและให้ความสนใจกับการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา แต่คิดในเรื่องของเวลาที่เยาวชนส่วนหนึ่งต้องทำงาน และมีกิจกรรมเสริมมาก การทำงานกับเยาวชนบ้านหนองชีวจึงต้องมีการวางแผนร่วมกันกับเยาวชนเพื่อหาเวลาที่ลงตัวในการทำงาน

หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง

บ้านน้ำบ่อเหลือง เป็นหมู่บ้านที่มีโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งในหมู่บ้านมีหอพักตั้งอยู่มากมาย ทำให้บ้านน้ำบ่อเหลืองจึงเป็นหมู่บ้านที่มีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนอุตสาหกรรม

การเข้าไปในพื้นที่ได้เข้าไปหาผู้ใหญ่บ้าน และได้รับความต้อนรับอย่างดีและผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความร่วมมือในเรื่องการประสานงานกับเยาวชนอย่างดี ผู้ใหญ่บ้านได้มอบหมายให้ อบต.เป็นผู้ประสานงานในการประชุมเยาวชนครั้งแรก

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านน้ำบ่อเหลือง ท่านอบต.ได้นัดหมายเยาวชนให้เข้ามาร่วมประชุมที่บ้านตนเอง มีเยาวชนเข้ามาร่วมประชุม 2 คน โดยเยาวชนที่เข้ามาร่วมเป็นตัวแทนเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลืองที่เข้าไปเป็นตัวแทนในสภาเยาวชนตำบลปากสัก ผู้วิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆให้เยาวชนฟังและขอให้เยาวชนได้นัดหมายเยาวชนคนอื่นในหมู่บ้านให้เข้ามาประชุมในครั้งต่อไป และเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมยังเล่าให้ฟังว่า เยาวชนในบ้านน้ำบ่อเหลืองไม่ค่อยมีเวลาในการทำงานวิจัยเนื่องจากต้องเรียนพิเศษในวันหยุดและเรียน กศน.วันอาทิตย์ อีกทั้งเยาวชนบางคนทำงานในโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด ทำให้อาจจะไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมดังกล่าว แต่เยาวชนก็จะนัดหมายเพื่อนๆ ให้เข้าร่วมประชุมในครั้งต่อไป

การประชุมครั้งที่ 2 บ้านน้ำบ่อเหลือง ประชุมที่วัดบ้านน้ำบ่อเหลือง มีเยาวชนเข้าร่วมในการประชุมจำนวน 6 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด การประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เล่าถึงการทำงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในการทำวิจัยให้เยาวชนได้รับฟัง และได้ชวนให้เยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน เยาวชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน แต่ก็บอกว่าอาจจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับกิจกรรมต่างในการทำวิจัยแต่ก็จะพยายามเข้าร่วมในการทำกิจกรรม เพราะอยากจะมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลือง มีจำนวน 7 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลือง

1. ค.ญ.ศิริวิภาพร ทองดี
2. ค.ช.อภิเดช ฉายจริง
3. น.ส.อัญชลี ยิ้มสวัสดิ์
4. น.ส.ณัฐกรณ์ มีเดช
5. ค.ญ.รัตนภรณ์ ชะคำป้อ
6. ค.ญ.ปฐมาวดี ศรีวิชัยศักดิ์
7. น.ส.รัชฎาพรรณ เทพศักดิ์

บทวิเคราะห์

บ้านน้ำบ่อเหลืองเป็นหมู่บ้านที่มีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนอุตสาหกรรมทำให้เยาวชนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเรียนในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ อีกทั้งเยาวชนบางคนทำงานแล้ว บ้านน้ำบ่อเหลืองเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีพื้นที่ในการทำนาลดลงเป็นอย่างมากและมีจำนวนชาวนาเหลือน้อย เนื่องมาจากชาวนาเข้าไปทำงานโรงงานของบริษัทสหพัฒน์ปิโตรเลียมจำกัด และการแปรรูปที่นำไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หอพัก และที่ดินส่วนหนึ่งทิ้งไว้ว่างเปล่าเนื่องจากไม่สามารถทำนาได้

หมู่ 16 บ้านทรายทอง

บ้านทรายทองเป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้งและเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกร ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้การทำความเข้าใจในการทำงานวิจัยและการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นเป็นไปได้โดยไม่ยุ่งยาก การนัดหมายเยาวชนบ้านทรายทอง ได้นัดหมายผ่านทางเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง เพราะเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านส่วนหนึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ดังนั้นเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านจึงสนิทสนมกัน

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านทรายทอง ได้นัดหมายเยาวชนผ่านทางเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้งและให้เยาวชนบ้านห้วยเป็นผู้นำในการลงพื้นที่ การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนบ้านทรายทองเข้าร่วมในการประชุมจำนวน 9 คน เป็นผู้ชาย 2 คนและผู้หญิง 7 คน เยาวชนได้รับฟังคำชี้แจงและกิจกรรมต่างๆ ในการทำงานวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้เล่าให้ฟัง และผู้วิจัยได้ชวนให้เยาวชนเขามาเป็นทีมวิจัยเยาวชน และได้รับความร่วมมือจากเยาวชนเป็นทีมวิจัยเยาวชนในการประชุมเยาวชนซักถามและบอกว่าไม่มีความรู้ในการทำงานวิจัย และอยากเข้าร่วมเพื่อฝึกตนเองและหาประสบการณ์ในการทำงานวิจัย อีกทั้งในการประชุมครั้งนี้ทางผู้ใหญ่บ้าน และอบต.เข้าร่วมในการประชุมด้วย

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านทรายทองมีสมาชิกจำนวน 9 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านทรายทอง

1. ค.ช.วีรพงษ์ ยูวงศ์
2. ค.ช.สรายุทธ ดิสม
3. น.ส.กิตติพร ผัดสัก
4. ค.ญ.อภิญา สัจจัง
5. ค.ญ.สภานุรัตน์ ดุคณาคร
6. ค.ญ.วรรณิภา ผัดสัก
7. น.ส.จันทิมา ปานสด
8. ค.ญ.สุพันธุ์วา พยาเทพ
9. น.ส.อัญชลี เนตรแสนสัก

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่เป็นผู้หญิงมีความกล้าแสดงออกและให้ความสนใจในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ อีกทั้งผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดี เยาวชนบ้านทรายทองและบ้านห้วยม้าโค้งเป็นเยาวชนที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เนื่องจากเดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน และมีพื้นที่ติดกัน อีกทั้งเยาวชนทั้งสองหมู่บ้านส่วนหนึ่งเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน ทำให้การทำงานวิจัยเรื่องนี้เยาวชนทั้งสองกลุ่มได้ช่วยเหลือกันในการทำงาน และร่วมกันวางแผนการทำงานและมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

หมู่ 17 บ้านใหม่ร้องแกลบ

บ้านใหม่ร้องแกลบเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้การทำความเข้าใจในการทำงานวิจัยและการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นเป็นไปได้เป็นอย่างดี

ยุ่งยาก การนัดหมายเยาวชนผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านได้เป็นผู้นัดหมายเยาวชนให้ในการประชุมครั้งแรก

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านใหม่ร่องเกลบ ประชุมที่วัดบ้านใหม่ร่องเกลบ ในการประชุมครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากอบต.บ้านใหม่ร่องเกลบเป็นผู้จัดสถานที่และประชาสัมพันธ์การประชุมครั้งนี้ การประชุมมีเยาวชนเข้าร่วมในการประชุม จำนวน 15 คน เป็นผู้ชาย 6 คนและผู้หญิง 9 คน เยาวชนมีความสนิทสนมกันมาก ผู้วิจัยได้เล่าถึงการทำงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในการทำวิจัยให้เยาวชนได้รับฟัง และได้ชวนให้เยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน เยาวชนได้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและได้ซักถามในรายละเอียดต่างๆของงานวิจัย และได้ทำการคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยเยาวชนของบ้านใหม่ร่องเกลบเพื่อเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกในหมู่บ้าน อีกทั้งผู้วิจัยได้ลองถามคำถามเกี่ยวกับการทำนาเหมือนกับบ้านอื่นๆ เช่น ถามว่าทราบหรือไม่ว่าผู้ปกครองปลูกข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้า ปลูกข้าวพันธุ์อะไร ปลูกตอนไหน เกี่ยวตอนไหน ทำนาเพื่อขายหรือเพื่อทานเอง เป็นต้น ซึ่งจากการที่ได้ถามเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่ที่พ่อแม่ทำนาสามารถตอบคำถามได้ ส่วนเยาวชนที่พ่อแม่ไม่ได้ปลูกข้าวไม่สามารถตอบคำถามได้ แสดงให้เห็นว่าเยาวชนยังมีความรู้ในเรื่องการทำนายน้อยมาก

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบมีสมาชิกจำนวน 15 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบ

1. น.ส.พรรณวลี สุริวงษ์
2. ค.ญ.เวนิกา พรหมเสพศักดิ์
3. ค.ญ.ปรารธนา ทิสลัก
4. ค.ญ.จิราพร ราชศักดิ์
5. ค.ญ.สุภารัตน์ พรหมเสพลัก
6. นายอานนท์ คำหาล้า
7. นายประกาศิต จันตะมูล
8. น.ส. พรรณี พรหมเสพศักดิ์
9. น.ส.สุนารี เนตรศักดิ์
10. น.ส.สร้อยทิพย์ ทราโยโรจน์
11. นายเอกพจน์ ทิสลัก
12. น.ส.แสงระวี เวียงอินทร์
13. นายพงษ์พัฒน์ วิทยาศัย
14. ค.ช.วันชนะ ราชลัก

15. ค.ช.อติพงษ์ บุญมาถึง

บทวิเคราะห์

เยาวชนได้ให้ความสนใจเข้าร่วมในการประชุมเป็นจำนวนมาก และสนใจในการทำงานวิจัย เยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบยังขาดความรู้ในเรื่องของการทำนา สืบเนื่องจากการที่ทีมวิจัยได้ลงถามคำถามในเรื่องของการทำนาในพื้นที่ ซึ่งเยาวชนส่วนมากตอบไม่ได้ ดังนั้นในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ ก่อนการทำงานทีมวิจัยต้องมีการทำความเข้าใจในเรื่องของความรู้พื้นฐานของการทำนา และความรู้เกี่ยวกับข้าวให้กับเยาวชนเพิ่มเติม

จากการลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนของหมู่บ้านเป้าหมายในการทำวิจัย และการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน สามารถรวบรวมทีมวิจัยเยาวชนได้ทั้งหมดจำนวน 96 คน และได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยกับผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยใช้หนังสือและการพูดคุยทำความเข้าใจ

4.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน และ 3) เพื่อหาแนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งการศึกษารั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือของนักวิจัยที่เป็นคนนอกพื้นที่และทีมวิจัยเยาวชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่ตำบลป่าสัก และมีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำแก่ทีมวิจัยเยาวชนในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ โดยเยาวชนเหล่านี้ได้เข้าร่วมกันในการทำงานตั้งแต่การวางแผนการเก็บข้อมูลการทำนา การเก็บข้อมูลการทำนา การสรุปประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูลการทำนา การวางแผนการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก และการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่พัฒนาขึ้นโดยเยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก โดยอาศัยรูปแบบการจัดเวทีพูดคุย การจัดการประชุมทีมวิจัยเยาวชน และการจัดการอบรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนั้นจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก และกิจกรรมต่างๆ ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลจากการรวบรวมเยาวชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 10 หมู่บ้านเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆขึ้นเพื่อค้นหาหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

ทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน พอจะสรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาจิตวิทยาร่วมกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและเตรียมทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำนา โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1.1 เวทีการประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อทำความเข้าใจกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน

การดำเนินกิจกรรม

การจัดเวทีการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับทีมวิจัยเยาวชนในเรื่องบทบาท หน้าที่ในการทำงานวิจัย และเพื่อให้ทีมวิจัยเยาวชนทั้ง 10 หมู่บ้านได้พบปะและทำความรู้จักกัน และเพื่อฝึกทักษะการเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำนา

เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมมาจาก 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 8 บ้านห้วยม้าไก่อ๊ง หมู่ 9 บ้านกอกเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลื่อง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบและเยาวชนจาก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม หมู่ 16 บ้านทรายทอง ไม่ได้มาเข้าร่วมประชุม อันเนื่องมาจาก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ได้ประสานงานไปที่หัวหน้าทีมเยาวชนแล้วได้รับคำตอบว่าเยาวชนส่วนมากติดเข้าค่าย เรียนพิเศษ และไปทำธุระกับผู้ปกครอง อีกทั้งมีอีกส่วนหนึ่งต้องทำงานช่วยทางบ้าน จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ได้ และจากข้อสังเกตของผู้วิจัย เยาวชนในบ้านหนองหลุมส่วนมากมีอายุน้อยประมาณ 8-13 ปี การที่จะมาประชุมต่างหมู่บ้านอาจจะมีปัญหาว่าผู้ปกครองอาจจะไม่ยอมให้มาเข้าร่วมในการประชุม ส่วนหมู่ 16 บ้านทรายทอง ไม่สามารถติดต่อประสานงานกับทีมเยาวชนได้ ต้องติดต่อผ่านทางทีมเยาวชนบ้านห้วยม้าไก่อ๊ง และได้คำตอบรับมาแล้วแต่ไม่อาจทราบได้ว่าเพราะเหตุใดทีมเยาวชนจึงไม่สามารถมาเข้าร่วมประชุมได้

การประชุมเริ่มจากการลงทะเบียนในเวลาตั้งแต่ 8.30 น. จนถึงราวๆ 9.30 น. และได้เริ่มเปิดการประชุมในเวลาประมาณ 10 โมงเช้า โดยพ่อหลวงบ้านสันป่าสัก เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมและต่อด้วย ผศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ กล่าวทักทายทีมวิจัยเยาวชน จากนั้นเป็นการแนะนำตัวของผู้เข้าร่วมในการประชุมทั้งหมด และผู้วิจัยนายกิตติศักดิ์ ปวนปิ่นคำ หัวหน้าโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมและความเป็นมาของโครงการวิจัยขึ้นนี้ จากนั้นเป็นการแสดงความรู้สึกในการเข้ามาทำงานวิจัยของผู้วิจัย อาจารย์ ผู้ใหญ่ใจดีที่เข้าร่วมเป็นวิทยากร และ

ของทีมวิจัยเยาวชน หลังจากนั้นได้แบ่งกลุ่มทีมวิจัยเยาวชนออกตามหมู่บ้านดังนี้ กลุ่มที่ 1 บ้านสันคะยอม กลุ่มที่ 2 บ้านสันป่าสักและบ้านน้ำบ่อเหลือง กลุ่มที่ 3 บ้านสันหลวง กลุ่มที่ 4 บ้านห้วยม้าโค้ง กลุ่มที่ 5 บ้านหนองชีว กลุ่มที่ 6 บ้านกอกเปาและบ้านใหม่ร่องเกลบ กิจกรรมนี้ได้มีการแบ่งกลุ่มเพื่อให้วิทยากรที่เข้าร่วมในการประชุมได้เข้าไปเล่าประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและบางกลุ่มก็ถือโอกาสในการลองใช้แบบสอบถามในการถามคำถามเกี่ยวกับการทำนากับวิทยากร ในการแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มมีการคัดเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการ รวมถึงผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นคนเคลื่อนงานของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบในการสรุปสิ่งที่วิทยากรได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการนาลงในกระดาษรูป และนำเสนอในช่วงบ่าย

ในช่วงบ่าย หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้วก็เป็นการนำเสนอสิ่งที่ทีมวิจัยแต่ละกลุ่มสรุปได้จากวิทยากร และนำมาปรับใช้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของทีมตนเองต่อไป เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้วมีกิจกรรมนันทนาการ โดยพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจากนั้นเป็นการทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำงาน และได้มีการวางแผนการลงพื้นที่โดยคร่าวๆ จากนั้นเป็นการให้วิทยากรที่อยู่กับเราตั้งแต่ต้นมาแสดงถึงสิ่งที่ท่านเห็นจากกิจกรรมต่างๆ จากนั้นเป็นการมอบหมายงานคือ ให้ทีมวิจัยแต่ละคนนำแบบสอบถามกลับไปคนละ 1 ชุดเพื่อนำไปลองทำดูแล้วนำมาส่งในการประชุมครั้งต่อไป และได้ให้ทีมวิจัยเยาวชนแต่ละทีมไปทำแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงานของแต่ละหมู่บ้านมาส่งในวันดังกล่าวด้วย สุดท้ายปิดการประชุมโดยผู้ใหญ่บ้านสันป่าสักซึ่งอยู่ในการประชุมตั้งแต่เช้าจนสิ้นสุดการประชุม ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและทำให้เรามีกำลังใจมาก

อภิปรายผล

เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้เนื่องจากเยาวชนส่วนหนึ่งต้องไปเรียนพิเศษ มีการประชุมผู้ปกครอง ไปเข้าค่ายที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงเปิดเรียน ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไปเที่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการทำงานวิจัยขึ้นนี้ การจัดกระบวนการในการจัดประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยมีการจัดการที่ยังไม่ดีพอได้แก่ การจัดกระบวนการประชุม การสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น จึงทำให้กระบวนการต่างๆ ไม่ต่อเนื่องและไม่ได้ทำให้เยาวชนได้แสดงออกได้เต็มที่ และเวลาที่จัดไม่เหมาะสมทำให้เยาวชนในทีมวิจัยเข้าร่วมในการประชุมน้อยเนื่องจากเป็นช่วงเปิดเทอมใหม่ ทำให้เยาวชนมีกิจกรรมมาก และเป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจึงมีวิทยากรและผู้ใหญ่ที่เชิญไว้เข้าร่วมในการประชุมน้อย เยาวชนที่เข้าร่วมในเวทีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน และเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเวที เช่นการเป็นผู้สังเกตการณ์ทำงานของกลุ่มอื่น การจับประเด็นในเรื่องที่ผู้ใหญ่เล่าประสบการณ์ เป็นต้น อีกทั้งเยาวชนยังได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงานร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นอีกด้วย

บทวิเคราะห์

การจัดเวทีพูดคุยเป็นการพูดคุยโดยมีวิทยากรเป็นผู้ชวนคุย และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างวิทยากรกับเยาวชน ในส่วนของทีมวิจัยเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนยังไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงออก โดยสังเกตได้จากการที่ให้ตัวแทนเยาวชนของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมทำงานวิจัย จะเห็นได้ว่าเยาวชนในแต่ละกลุ่มยังไม่ค่อยกล้าที่จะพูด มีการเกร็งกัน และจะโยนให้กับหัวหน้ากลุ่ม แต่พออยู่ในกลุ่มใหญ่กลับมีความกล้าในการแสดงออกมากกว่า การแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยนั้นมีความค่อนข้างดี ส่วนการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของแต่ละกลุ่มนั้นผู้หญิงจะมีความรับผิดชอบในงานมากกว่าผู้ชายการมาเข้าร่วมของเยาวชนจะเห็นได้ว่าเยาวชนจากหมู่บ้านสันหลวง หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโก้ง จะมาเข้าร่วมมากกว่าหมู่บ้านอื่น และส่วนของวิทยากรมีผู้ใหญ่เข้าร่วมในการประชุม 8 คน ซึ่งถือว่าค่อนข้างมาก โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาเข้าร่วมถึง 3 หมู่บ้านและได้รับความเอื้อเฟื้อจากวิทยุชุมชนถ่ายทอดเสียงการประชุมด้วยยังเป็นเรื่องที่ดีมากเพราะนอกจากจะทำให้มีคนรู้ถึงการประชุมแล้วยังเป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยในพื้นที่ ให้คนในพื้นที่ตำบลป่าสักได้รับรู้ด้วย ในการประชุมครั้งนี้ทีมวิจัยได้ให้เยาวชนช่วยการออกแบบแผนการเก็บข้อมูลการทำนาของแต่ละหมู่บ้านเพื่อนำเสนอและเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

กิจกรรมที่ 1.2 เวทีการประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา

การดำเนินกิจกรรม

การจัดเวทีการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้นักวิจัยท้องถิ่นและทีมวิจัยเยาวชนได้พบปะกัน และเพื่อประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นและทีมวิจัยเยาวชนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการทำนา

เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมมาจาก 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโก้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง และหมู่ 16 บ้านทรายทอง รวมทั้งมีนักวิจัยท้องถิ่นซึ่งจะรับบทบาทเป็นที่เลี้ยงของทีมเยาวชนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาในครั้งนี้ โดยเหตุเยาวชนที่เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมในครั้งนี้น้อยกว่าที่ประสานงานไปอันเนื่องมาจากว่าเยาวชนติดเรียนพิเศษ และมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียน และนักวิจัยท้องถิ่นมีการประชุมผู้ใหญ่บ้าน และมีการพัฒนาหมู่บ้านจึงทำให้ทั้งเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้น้อยกว่าที่คาดไว้ ในการประชุมครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในเรื่องของสถานที่จัดการประชุมและได้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมตลอดทั้งการประชุมผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองลำพูน 90.25 MHz

การประชุมเริ่มโดยคุณพิพัฒน์ อินกองงาม เป็นผู้เปิดการประชุมในครั้งนี้ และได้เริ่มแนะนำตัวกันของผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ จากนั้นเป็นการชี้แจงในเรื่องของพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา และจำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูลทั้งหมดและที่ต้องได้รับการเก็บอีก ซึ่งข้อมูลมีดังนี้

จำนวนเกษตรกรชาวนาทั้งหมดของตำบลป่าสัก	943	ราย (ข้อมูลปี 2546)
เก็บข้อมูลการทำนาไปแล้ว	204	ราย (20%)
ต้องเก็บข้อมูลอีก	739	ราย

หลังจากได้แจ้งข้อมูลของชาวนาที่ทีมเยาวชนต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว ก็ได้จำแนกจำนวนชาวนาออกเป็นรายหมู่บ้านเพื่อให้ทีมเยาวชนรับทราบ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนทีมวิจัยเยาวชนและจำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล

หมู่บ้าน	ทีมวิจัยเยาวชน (คน)	จำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล (คน)
หมู่ 1 บ้านสันคะยอม	10	94
หมู่ 2 บ้านหนองบัว	-	14
หมู่ 3 บ้านป่าดิงงาม	-	15
หมู่ 4 บ้านหลุก	-	2
หมู่ 5 บ้านหนองปลาขอ	-	32
หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก	4	94
หมู่ 7 บ้านน้ำพุ	-	50
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	9	56
หมู่ 9 บ้านกอเปา	15	57
หมู่ 10 บ้านหนองหลุม	-	12
หมู่ 11 บ้านหนองท่า	-	39
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	15	23
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	5	64
หมู่ 14 บ้านหนองไซ	-	28
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	5	15
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	4	61
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ	15	83
รวม	82	739

จากจำนวนชานานาที่ทีมต้องเก็บข้อมูลเปรียบเทียบกับทีมเยาวชนแล้วจะเห็นว่าในบางหมู่บ้าน ทีมเยาวชนต้องเก็บข้อมูลไม่มาก แต่บางทีมต้องเก็บข้อมูลมากเกินกว่าที่ทีมจะทำได้จึงได้มีการร่วมวางแผนการลงพื้นที่โดยเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมได้วางแผนร่วมกันในการลงเก็บข้อมูลดังนี้

ทีมที่ 1 ประกอบด้วย หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองซิว หมู่ 9 บ้านกอกเปา

ทีมที่ 2 ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 11 บ้านหนองท่า หมู่ 16 บ้านทรายทอง

ซึ่งในการจัดทีมดังกล่าวนี้ทีมเยาวชนได้วางแผนในการเก็บข้อมูลการทำงานในหมู่บ้านของตนเสร็จแล้วก็จะไปช่วยเก็บข้อมูลหมู่บ้านในทีม เพื่อช่วยให้แบ่งเบาภาระของทีมที่มีจำนวนเยาวชนน้อย ส่วนทีมที่ไม่ได้เข้าร่วมในการประชุมทางผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อประชุมทีมตามหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง

ทางด้านนักวิจัยท้องถิ่นก็ได้ร่วมคิดในเรื่องของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลว่า ในการลงพื้นที่ครั้งแรกนักวิจัยท้องถิ่นจะลงพื้นที่ด้วยเพื่อเป็นที่ปรึกษาในเรื่องที่ทีมไม่เข้าใจ อีกทั้งนักวิจัยในหมู่ที่ 1 สันตะยอม รับปากว่าทีมของตนจะเก็บข้อมูลของหมู่ที่ 4 บ้านหลุก และของป่าดิงงามด้วย ส่วนในเรื่องของหมู่บ้านที่ต้องเก็บข้อมูลมากแต่ทีมมีน้อยทางนักวิจัยท้องถิ่นก็ขอให้ทีมเยาวชนที่อยู่ใกล้เคียงลงพื้นที่ช่วยเก็บข้อมูลด้วย

อภิปรายผล

เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้เนื่องจากเยาวชนส่วนหนึ่งต้องไปเรียนพิเศษ มีกิจกรรมทางโรงเรียน ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไปเที่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการทำงานวิจัยขึ้นนี้ และจากการที่เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้จึงทำให้การวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการทำงานไม่ครบทุกพื้นที่ เยาวชนได้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงานร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นในหมู่บ้านซึ่งรับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และเยาวชนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอแผนการทำงานของกลุ่มให้ทีมวิจัยได้รับทราบ และร่วมกันแนะนำเพื่อให้การเก็บข้อมูลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้เป็นเยาวชนที่เมื่อนัดหมายครั้งใดก็เข้าร่วมทุกครั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความอยากจะทำงานและค่อนข้างมีเวลาให้กับการทำงานวิจัยเพื่อชุมชน เยาวชนในกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นเยาวชนที่เรียนในสายอาชีวศึกษา (วิทยาลัยเทคนิคลำพูน วิทยาลัยเทคโนโลยี) และเยาวชนที่ไม่ได้เรียนแล้ว ส่วนเยาวชนที่เรียนสายสามัญจะไม่ค่อยเข้าร่วมในการประชุมเพราะว่าไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมเสริมประเภทนี้

ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การประชุมนี้เมื่อนัดประชุมต่างพื้นที่ หรือนอกหมู่บ้าน เยาวชนจะมาเข้าร่วมในการประชุมน้อย แต่เมื่อนัดหมายตามหมู่บ้านของแต่ละทีมจะมีผู้เข้าร่วมใน

การประชุมค่อนข้างมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการมาประชุมต่างหมู่บ้านมีอุปสรรคมาก และอาจจะเกิดจากการที่ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เดินทางเข้าร่วมในการประชุม

สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา จากการจัดกิจกรรมเวทีประชุมทั้ง 2 ครั้ง

จากการจัดเวทีเยาวชนตำบลป่าสัก ทั้ง 2 ครั้งผู้วิจัยได้สังเกตว่ามีเยาวชนเป้าหมายเข้าร่วมในเวทีน้อยกว่าที่คาดไว้ ซึ่งมีสาเหตุดังนี้

1. การจัดเวทีทั้ง 2 ครั้ง จัดตรงกับวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันที่เยาวชนมีกิจกรรมต่างๆ มาก เช่น เรียนพิเศษ เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรียน กสน. และวันอาทิตย์เป็นวันของครอบครัวดังนั้นเยาวชนส่วนหนึ่งจึงไปทำกิจกรรมกับครอบครัว
2. การจัดเวทีทั้ง 2 ครั้งในช่วงเวลาเดียวกันทางโรงเรียนของเยาวชนมีกิจกรรมเหมือนกัน ได้แก่ ประชุมผู้ปกครอง กีฬา กีฬา เข้าค่ายพักแรม
3. สถานที่จัดเวทีอยู่ห่างจากหมู่บ้านของเยาวชน ทำให้ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เยาวชนมาเข้าร่วมในเวที
4. กิจกรรมในเวทีมีความหลากหลายน้อย ไม่ดึงดูดความสนใจของเยาวชนทำให้เยาวชนเข้าร่วมในเวทีน้อย
5. เยาวชนมีปัญหาในเรื่องการขัดแย้งกันระหว่างหมู่บ้าน ทำให้เยาวชนในหมู่บ้านไกลๆ ไม่กล้าเข้าร่วมในเวที

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเปลี่ยนจากการจัดเวทีใหญ่ที่จะต้องให้เยาวชนทั้งหมดที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยมารวมตัวกัน มาเป็นการจัดเวทีประชุมเยาวชนโดยการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน เวียนกันจัด เพื่อลดปัญหาเรื่องการเดินทางไกลของเยาวชน ส่วนในเรื่องของเวลานั้นผู้วิจัยจะใช้การโทรศัพท์เพื่อสอบถามไปยังหัวหน้ากลุ่มถึงเวลาที่เยาวชนในทีมว่าง โดยส่วนมากจะเป็นเวลาตอนเย็น หลังเลิกเรียนหรือวันหยุดต่างๆ เพื่อเข้าไปทำกิจกรรมกับทีมเยาวชน โดยกลุ่มของการจัดเวทีมีดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 16 บ้านทรายทอง
2. กลุ่มที่ 2 หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องกล้วย หมู่ 13 บ้านหนองชีว
3. กลุ่มที่ 3 หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง

จากการแบ่งกลุ่มดังกล่าวในขั้นต้นจะเห็นว่าเหลือทีมเยาวชน 7 หมู่บ้านจากทั้งหมด 10 หมู่บ้าน สาเหตุมาจากหมู่บ้านที่เหลืออยู่อีก 3 หมู่บ้านซึ่งได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสักและหมู่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนจากทั้ง 3 หมู่บ้านไม่ได้เข้าร่วมในการจัดเวทีและการทำกิจกรรมต่างๆ สาเหตุของการที่เยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม ได้แก่

1. หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ชาวชนจากบ้านสันคะยอมมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรม แต่มีกิจกรรมต่างๆเข้ามาในพื้นที่มากอีกทั้งเยาวชนมีกิจกรรมเสริมมาก จึงทำให้เยาวชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

2. หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก ชาวชนบ้านสันป่าสักมีจำนวน 4 คน ได้เข้าร่วมในการจัดเวทีครั้งที่ 1 จำนวน 3 คนและหลังจากนั้นก็ไม่สามารถติดต่อกับตัวเยาวชนได้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุความขัดแย้งกันของเยาวชนกับเพื่อเยาวชนต่างหมู่บ้าน

3. หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ชาวชนบ้านหนองหลุมในการลงพื้นที่ชวนเยาวชนเข้าทีมนั้นมีเยาวชนเข้าร่วมในการประชุมมากที่สุด แต่ว่าเยาวชนที่เข้ามานั้นส่วนใหญ่มีอายุน้อยและไม่ค่อยให้ความสนใจกับการทำงานวิจัย และเมื่อมีกิจกรรมขึ้น ผู้วิจัยได้ติดต่อไปที่หัวหน้าเยาวชนประจำหมู่บ้านแต่หัวหน้าเยาวชนบอกว่าเยาวชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม และมีกิจกรรมต่างๆ มากไม่สามารถเข้าร่วมได้ ทำให้เยาวชนบ้านหนองหลุมไม่มาเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้การวางแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการทำงานนั้นเหลือเยาวชนจาก 7 หมู่บ้านเท่านั้นในการทำงานช่วงแรก แต่ผู้วิจัยก็ได้ทิ้งหมู่บ้านที่ขาดไป และดำเนินการหาวิธีในการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนและหาทางเข้าถึงเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านคือ หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ส่วนหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอมนั้นผู้วิจัยขอให้กิจกรรมของเยาวชนน้อยลงจึงจะนำกิจกรรมในงานวิจัยนี้เข้าไปเสริมให้กับเยาวชนบ้านสันคะยอมต่อไป

ส่วน 7 หมู่บ้านที่ได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้มีการประชุมวางแผนการทำงาน โดยงานชิ้นแรกที่เยาวชนต้องทำคือ การเก็บข้อมูลการทำงานโดยใช้แบบสอบถามจากโปรแกรมท้องทุ่งไทยและแบบสอบถามจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทีมวิจัยเยาวชนในแต่ละหมู่บ้านได้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แผนการเก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาคำบลป่าสัก

หมู่บ้าน	แผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
1. หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - ใช้การเดินทางไปตามบ้านของเกษตรกร - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 56 ราย ใช้เวลา 2 เดือน
2. หมู่ 9 บ้านกอเปา	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทั้งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - แบ่งพื้นที่การเก็บข้อมูลตามบ้านใกล้เคียงสมาชิกทีมวิจัยเยาวชน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 57 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
3. หมู่ 12 บ้านสันหลวง	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 23 ราย ใช้เวลา 1 เดือน
4. หมู่ 13 บ้านหนองชีว	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทั้งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 64 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
5. หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 15 ราย ใช้เวลา 20 วัน

ตารางที่ 8 แผนการเก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาคำบลป่าสัก (ต่อ)

หมู่บ้าน	แผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
6. หมู่ 16 บ้านทรายทอง	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทั้งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - แบ่งพื้นที่การเก็บข้อมูลตามบ้านใกล้เคียงสมาชิกทีมวิจัยเยาวชน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 61 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
7. หมู่ 17 บ้านใหม่ร้องแกลบ	- ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 83 ราย ใช้เวลา 2 เดือน

ในการประชุมเพื่อวางแผนการลงพื้นที่การเก็บข้อมูลการทำนานั้น ได้มีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้เข้าร่วมในการวางแผนการทำงานด้วย อีกทั้งนักวิจัยท้องถิ่นยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการเก็บข้อมูลการทำนาให้กับทีมวิจัยเยาวชนเพื่อเป็นคณแนะนำ ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวแก่ทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำนา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการเก็บข้อมูลการทำงาน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

ภายหลังจากได้ประชุมวางแผนการทำงานเก็บข้อมูลการทำงานจากเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสักเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลเป็นฐานข้อมูลการทำงานจากเกษตรกรตำบลป่าสักของทีมวิจัยเยาวชนแล้ว ทีมวิจัยก็ได้มาประชุมกันอีกครั้งเพื่อรับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามที่ทีมวิจัยรับไปประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุดด้วยกันคือ (ภาคผนวก ก และ ข)

ชุดที่ 1 แบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป ข้อมูลด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมข้าวในวิถีชีวิตของชาวนา ข้อมูลด้านสังคมกับวิถีการทำงาน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามที่นำไปกรอกลงในโปรแกรมท้องทุ่งไทย เพื่อพัฒนาเป็นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตโดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานดังนี้ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้าวเช่น พันธุ์ข้าว การเตรียมแปลงปลูก การปักดำ การย้ายกล้า เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ถือครอง ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าว ข้อมูลการใช้สารเคมี ข้อมูลการเก็บเกี่ยวข้าว ข้อมูลปริมาณผลผลิตข้าวและข้อมูลการจำหน่ายข้าว

โดยการแจกแบบสอบถามนั้นได้แจกแบบสอบถามโดยการประชุมของกลุ่มย่อยต่างๆ ที่ได้สรุปไว้แล้วในหัวข้อการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงาน โดยก่อนการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้อธิบายถึงข้อมูลต่างๆ ที่ทีมวิจัยต้องเก็บและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามให้กับทีมวิจัยเยาวชนเป็นครั้งสุดท้าย และเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยเยาวชนที่มีความข้องใจในตัวแบบสอบถามได้ซักถามถึงประเด็นที่ไม่เข้าใจ เป็นการดีก่อนการลงพื้นที่จริง โดยในการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มนั้นจะมีนักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วมให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและช่วยในการอธิบายการใช้แบบสอบถามและให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าพบเกษตรกรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้แจกให้กับทีมวิจัยเยาวชนได้แจกตามจำนวนเกษตรกรที่ทีมวิจัยเยาวชนต้องเก็บ และได้กำหนดวันประชุมเพื่อให้แต่ละทีมนำข้อมูลและมาประชุมกันเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคของการทำงาน

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของทีมวิจัยเยาวชนแต่ละทีมนั้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์การเก็บข้อมูลของทีมเยาวชนด้วย เพื่อสังเกตการณ์ถึงทักษะและให้คำปรึกษาแก่ทีมวิจัยเยาวชนในสิ่งที่ทีมวิจัยเยาวชนไม่สามารถตัดสินใจได้ แต่ปัญหาของการลงพื้นที่ไปกับทีมวิจัยนั้นคือ เวลาที่ทีมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านนั้นไม่ค่อยตรงกัน ทำให้การที่ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ไปด้วยต้องมีการ

นัดหมายก่อนล่วงหน้าและบางครั้งทีมวิจัยเปลี่ยนเวลาทำให้การลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลทำได้ไม่ครบทุกหมู่บ้านเท่าที่

บทวิเคราะห์

กิจกรรมการเก็บข้อมูลของทีมเยาวชนใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน เนื่องจากเยาวชนมีกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบมาก อีกทั้งเกษตรกรในพื้นที่บางคนไม่มีเวลาในการให้ข้อมูลเนื่องจากเป็นช่วงที่เกษตรกรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ เยาวชนที่เก็บข้อมูลมีการใช้หลากหลายวิธีในการเก็บเช่น การสัมภาษณ์เกษตรกรโดยตรง การทิ้งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเก็บข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บข้อมูลการทำนาของทีมวิจัยเยาวชน ได้มีการนัดประชุมกันเพื่อสรุปถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา และสรุปประสบการณ์ในการทำงานวิจัย โดยการประชุมนั้นได้แบ่งการประชุมตามกลุ่มย่อยและได้มีเยาวชนในบางหมู่บ้านได้แยกออกไปประชุมเพียงหมู่บ้านเดียว เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ดังสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาของเยาวชน

หมู่บ้าน	ปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล - เยาวชนไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูล
หมู่ 9 บ้านกอเปา	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล - เกษตรกรไม่เข้าใจคำถามบางคำถามในแบบสอบถาม - เกษตรกรบางรายมีอายุมาก ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับทีมวิจัย - เกษตรกรบางรายก็ให้ความร่วมมือ แต่ก็มียางรายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	- ทีมวิจัยเยาวชนมีการจิกมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร

ตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาของเยาวชน (ต่อ)

หมู่บ้าน	ปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	- เกษตรกรไม่ค่อยรู้หนังสือทำให้ไม่ค่อยเข้าใจในแบบสอบถาม - เกษตรกรไม่ได้จดบันทึกข้อมูลการทำนาทำให้ข้อมูลบางส่วนสูญหาย - เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง	- ทีมวิจัยเยาวชนมีภารกิจมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร - ทีมวิจัยเยาวชนมีภารกิจมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ	- เกษตรกรไม่ค่อยอยู่บ้านในขณะที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูล - คำถามในแบบสอบถามบางคำถามทีมเยาวชนไม่เข้าใจ

ภายหลังจากการประชุมเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคของทีมวิจัยเยาวชน ทีมวิจัยเยาวชนได้เริ่มทำการเก็บข้อมูลการทำนาในส่วนที่ยังไม่ครบให้ครบตามจำนวน และทีมวิจัยเยาวชนได้เข้าร่วมในเวทีสัญจร โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและสังเกตการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำนาเพิ่มเติมจากข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม ซึ่งในบางประเด็นนั้นในแบบสอบถามได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร จึงต้องจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บข้อมูลจากเกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อใช้ข้อมูลในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปประสบการณ์และการตรวจสอบความความสมบูรณ์ของข้อมูล

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่นไทย

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการเก็บโดยเยาวชนนั้นทีมวิจัยได้ใช้การประชุมรายหมู่บ้านเพื่อลดปัญหาการเดินทางไปต่างหมู่บ้านของเยาวชนและเป็นการให้เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้านที่มีความสนใจในการทำวิจัยได้เข้าร่วมในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของ

แบบสอบถามที่ได้เก็บมา อีกทั้งเป็นการวางแผนการบันทึกข้อมูลลงใน โปรแกรมท้องทุ่งไทยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน โดยเยาวชนผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้แก่เยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมคนละเท่าๆกันและช่วยกันตรวจสอบไปพร้อมๆกัน โดยผู้วิจัยให้เยาวชนซึ่งเป็นแกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านเป็นคนดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้นำเยาวชนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

แบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนเกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ของตน ซึ่งสามารถสรุปจำนวนแบบสอบถามที่เยาวชนเก็บข้อมูลได้ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนแบบสอบถามที่เยาวชนเก็บข้อมูลได้

หมู่บ้าน	จำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล (คน)
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	56
หมู่ 9 บ้านกอเปา	57
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	23
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	64
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลื่อง	15
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	61
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ	83
รวม	359

บทวิเคราะห์

การจัดการประชุมเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามนั้น ใช้ระยะเวลาที่นานเนื่องจากเยาวชนใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามนานมาก ทำให้ระยะเวลาในการนัดหมายการประชุมล่าช้า และการทำงานในขั้นตอนต่อไปต้องล่าช้าไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนเพื่อบันทึกข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านลงในโปรแกรมท้องทุ่งไทยเยาวชนได้เสนอให้ใช้เวลาในวันหยุดเสาร์และวันอาทิตย์เนื่องจากเป็นช่วงเปิดภาคเรียนของเยาวชนรวมทั้งมีเยาวชนส่วนหนึ่งที่เพิ่งจะสำเร็จการศึกษาและมีงานประจำ ทำให้ต้องใช้เวลาในวันหยุดในการประชุม

กิจกรรมที่ 2 การเข้าร่วมเวทีสัญจร โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

ทีมวิจัยเยาวชนได้เข้าร่วมเวทีสัญจรของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีสัญจรเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาเพิ่มเติมจากส่วนที่ตกค้างจากการเก็บแบบสอบถาม และเพื่อรวบรวมข้อมูลมูลในส่วนของวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก โดยเวทีสัญจรครั้งนี้ให้ชื่อเวทีว่า “ตวงอู้อ้า.....ชานาป่าสัก” มีการจัดเวทีสัญจรเวียนไปตามหมู่บ้าน แบ่งเป็นโซนตามกลุ่ม โดยให้หมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันได้เข้าร่วมในเวที กระบวนการในการจัดเวทีสัญจรเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรชาวนาในหมู่บ้านที่เข้าร่วมในเวทีโดยมีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักเป็นแกนนำในการพูดคุยในเวทีสัญจร

ในส่วนของทีมวิจัยเยาวชนซึ่งได้มีโอกาสเข้าร่วมในเวทีสัญจรนี้เพื่อร่วมศึกษาความรู้เกี่ยวกับการทำนา ภูมิปัญญาที่ใช้ในการทำนา อีกทั้งร่วมศึกษาถึงกระบวนการในการจัดเวทีสัญจรด้วย โดยการรับหน้าที่ช่วยเหลือผู้ดำเนินเวทีในการบันทึกข้อมูลลงสมุด ถ่ายภาพ เขียนสรุปข้อมูลบนกระดาน และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนาด้วย ในการร่วมเวทีสัญจรทีมวิจัยได้ถือโอกาสในการประชาสัมพันธ์โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อให้เกษตรกรผู้ทำนาได้รับรู้โดยตรงว่าเยาวชนในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งให้เกษตรกรได้รับรู้ว่ามีการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเยาวชนในพื้นที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลและพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับประสบการณ์จากการรับหน้าที่ต่างๆ ในการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและได้แสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการทำนาให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมเวทีได้รับทราบการจัดเวทีสัญจรทั้ง 4 ครั้ง เยาวชนเข้าร่วมได้ไม่ครบทุกเวที จึงเป็นการเสียโอกาสของเยาวชนที่จะได้ร่วมเรียนรู้ถึงการทำนาของคนในพื้นที่ ส่วนตัวเกษตรกรเองนั้นก็ได้รับรู้ถึงกิจกรรมของเยาวชนที่ทำในชุมชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และเกษตรกรได้ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทย

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวโปรแกรม และสามารถใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาได้ การฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยที่มิจัยได้ให้เยาวชนจากหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอมเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ เพราะเยาวชนจากหมู่ที่ 1 มีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยมาก่อน และมีทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยเป็นอย่างดี

กิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยมีเยาวชนจาก 4 หมู่บ้านเข้าร่วมในการอบรมได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ที่ 9 บ้านกอบเปา หมู่ที่ 15 บ้านน้ำบ่อเหล็ก และหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง ใช้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเป็นสถานที่ในการฝึก การฝึกทักษะเป็นบรรยากาศของเพื่อนสอนเพื่อน แต่เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมบางหมู่บ้านมีปัญหาความขัดแย้งกันทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมในการอบรมแบ่งเป็น 2 กลุ่มและไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ จึงเป็นผลให้การฝึกอบรมทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

บทวิเคราะห์

จากการที่เยาวชนจาก 2 กลุ่ม มีความขัดแย้งกัน ซึ่งทีมวิจัยไม่ทราบข้อมูลมาก่อนทำให้กิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมในงานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้การทำกิจกรรมหยุดชะงักเป็นช่วงๆ และต้องเปลี่ยนจากการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่หลายๆ หมู่บ้านมาเป็นการรวมกลุ่มขนาดเล็กเพียง 1-2 หมู่บ้าน หรือทำกิจกรรมรายหมู่บ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้งกันของเยาวชน

ขั้นตอนที่ 5 การบันทึกข้อมูลการทำนาลงในโปรแกรม

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

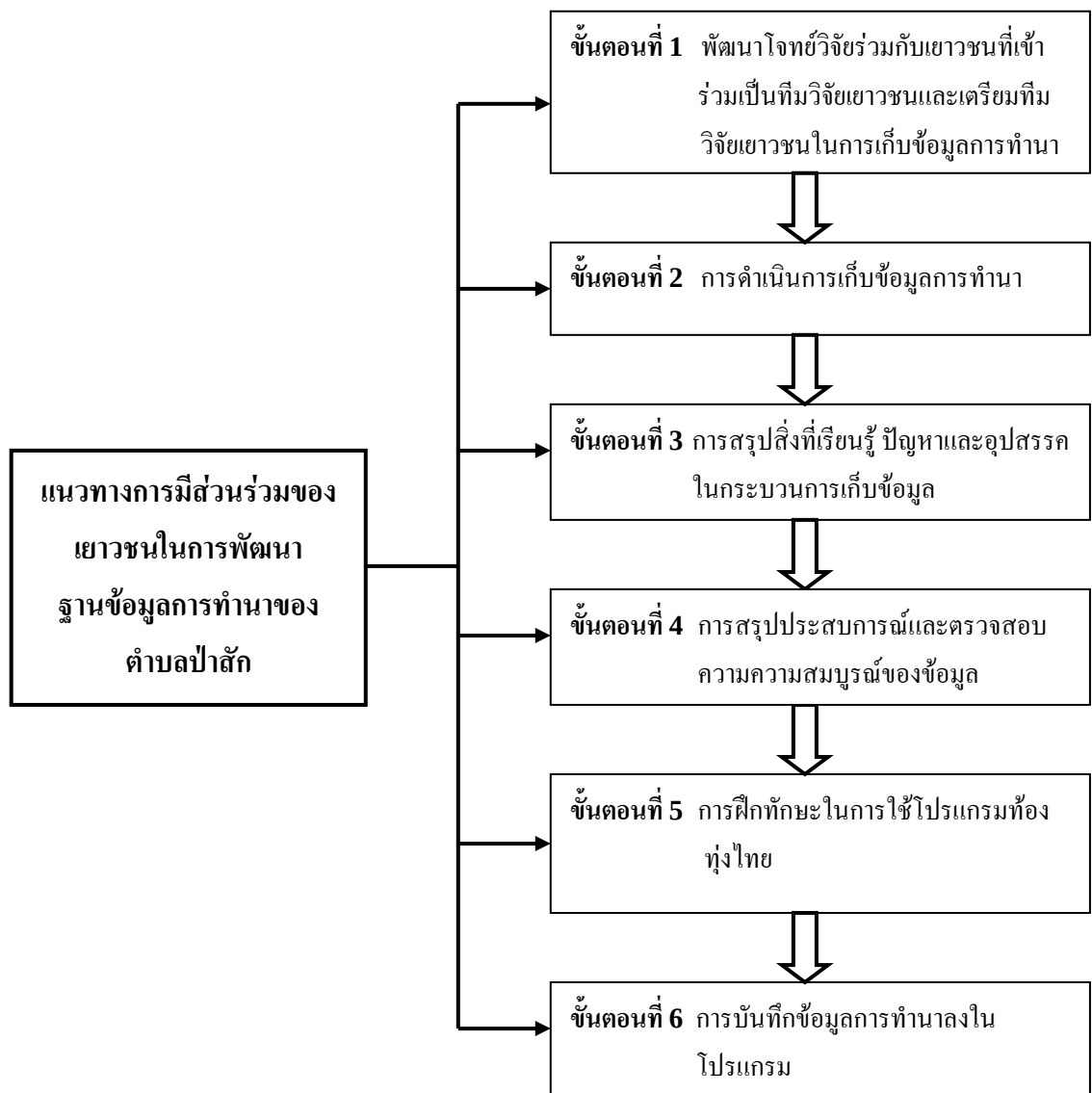
จากกิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ทีมวิจัยได้เปลี่ยนกระบวนการจากการรวมกลุ่มเยาวชนหลายหมู่บ้าน มาดำเนินการฝึกทักษะที่ละหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามจริงในการฝึก และให้เยาวชนบันทึกข้อมูลการทำนาลงในโปรแกรมห้องทุ่งไทยด้วยการบันทึกข้อมูลที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กสน.) ตำบลป่าสัก โดยมีทีมวิจัยเยาวชนเข้ามาบันทึกข้อมูลการทำนาทุกวันเสาร์ เนื่องจากวันเสาร์เป็นวันที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนไม่มีการเรียนการสอน และเป็นวันหยุดเรียนของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัย การบันทึกข้อมูลการทำนาของทีม

วิจัยเยาวชนใช้วิธีการทำไปเรียนรู้ไป นอกจากนั้นเยาวชนยังได้เรียนรู้กิจกรรมการทำงานจากข้อมูลการทำงานจากแบบสอบถามที่ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน เยาวชนได้มีการซักถามถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานในหัวข้อที่ยังไม่ทราบด้วย

บทวิเคราะห์

การบันทึกข้อมูลค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากโปรแกรมท้องถิ่นที่ทีมวิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานนั้น ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้นำมาบันทึกบางข้อ ไม่มีพื้นที่ให้บันทึก และโปรแกรมท้องถิ่นมีบางจุดที่ไม่สมบูรณ์เมื่อกรอกข้อมูลแล้วบันทึก ไม่สามารถบันทึกได้ นอกจากตัวโปรแกรมแล้วเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการบางกลุ่มก็ไม่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากต้องทำงานประจำ และไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม ทำให้กิจกรรมต่างๆ ต้องล่าช้ากว่าที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหานี้ในเรื่องของโปรแกรมโดยให้ผู้เขียนโปรแกรมมาแก้ไขความผิดพลาดของโปรแกรม และให้เยาวชนกรอกข้อมูลในส่วนที่กรอกได้ก่อน และได้ให้เยาวชนร่วมกันคิดหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยเยาวชนได้เสนอการใช้ฐานข้อมูลจากโปรแกรม Microsoft Access เป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลเนื่องจากเป็นโปรแกรมพื้นฐานซึ่งมีใช้ในคอมพิวเตอร์ทั่วไป ส่วนในเรื่องเวลาของเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยได้ให้เยาวชนเป็นผู้กำหนดวันที่จะบันทึกข้อมูลเองเพื่อให้เยาวชนสามารถจัดเวลาว่างของทีมตนเองในการทำงาน

แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน ของตำบลป่าสัก สามารถสรุปตามขั้นตอนต่างๆ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาพบว่าข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยในแต่ละหมู่บ้านนั้นมีทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละแห่งที่แตกต่างกันดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ชุมชนบ้านสันคะยอมเป็นชุมชนที่มีการทำงานวิจัยมาแล้วหลายๆ เรื่อง สมาชิกของชุมชนมีความคุ้นเคยกับการทำงานวิจัยของนักศึกษาเป็นอย่างดีเพราะได้มีการทำงานวิจัยหลายๆ เรื่องได้ใช้พื้นที่บ้านสันคะยอมเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา และจากเหตุผลนี้ทำให้เยาวชนในพื้นที่บ้านสันคะยอมมีกิจกรรมที่ต้องร่วมในการทำมาก ร่วมกับการะในการเรียนซึ่งมีกิจกรรมมากทั้งการเรียนพิเศษในวันหยุด งานที่ทางโรงเรียนได้มอบหมาย และกิจกรรมของชุมชน เช่น การซ่อมการฟ่อนรำ เป็นต้น ทำให้เยาวชนในบ้านสันคะยอมไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของงานวิจัยเรื่องนี้เท่าที่ควร

หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก ชุมชนบ้านสันป่าสักเป็นชุมชนใหญ่ของตำบลป่าสัก มีประชากรจำนวนมากและเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดสันป่าสัก ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมประจำตำบลป่าสัก เยาวชนในบ้านสันป่าสักมีจำนวนมาก แต่มีเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพียง 2 คนซึ่งทั้ง 2 คนก็ได้เข้ามาในช่วงแรกเท่านั้นในระยะเวลาที่การทำงานจริงเยาวชนทั้ง 2 ก็ไม่ได้เข้าร่วม ซึ่งมาจากการที่เยาวชนทั้ง 2 ทำงานเป็นช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ส่วนเยาวชนกลุ่มอื่นนั้นที่วิจัยไม่สามารถติดต่อเยาวชนเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน หรือใช้วิธีการจัดการประชุมในพื้นที่บ้านสันป่าสักและประชาสัมพันธ์ แต่เยาวชนในชุมชนบ้านสันป่าสักก็ไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ไม่มีเยาวชนจากบ้านสันป่าสักเข้ามามีส่วนร่วม แต่ที่วิจัยได้ใช้พื้นที่บ้านสันป่าสักเป็นพื้นที่ในการจัดรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัย เพราะในชุมชนบ้านสันป่าสักเป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน คลื่น 90.25 MHz.

หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง ชุมชนบ้านห้วยม้าโค้งเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับหมู่ 16 บ้านทรายทอง ซึ่งเดิมทั้ง 2 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเดียวกัน แต่ปัจจุบันบ้านทรายทองได้แยกออกไป เยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านมีความสนิทสนมกันเนื่องมาจากเรียนอยู่ที่เดียวกันและเป็นญาติพี่น้องกัน จึงทำให้ในการทำงานสามารถติดต่อไปที่หัวหน้ากลุ่มก็สามารถทราบข้อมูลข่าวสารทั้งหมดทุกคน เยาวชนจากชุมชนทั้ง 2 ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทุกกิจกรรมตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าเยาวชนบางคนจะไม่ได้ได้เข้าร่วมแล้วแต่เยาวชนส่วนใหญ่ก็ยังเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนเพศหญิงทั้งหมด ข้อจำกัดและอุปสรรคของเยาวชนกลุ่มนี้มีไม่มาก ยกเว้นแต่เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับเยาวชนหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ดังนั้นในบางกิจกรรมที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกันทำให้ ต้องมีการระงับในเรื่องของการเผชิญหน้ากัน

หมู่ 9 บ้านกอเปา เยาวชนจากชุมชนนี้ไม่ค่อยมีปัญหามากนัก เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมเสริม และตัวเยาวชนเองที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมก็มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชน

จากชุมชนบ้านกอเปาดำเนินไปด้วยความราบรื่น อีกทั้งเยาวชนบ้านกอเปายังเป็นแกนหลักในการทำงานของงานวิจัยเรื่องนี้

หมู่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนจากพื้นที่บ้านหนองหลุมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมครั้งแรกเพื่อรับฟังคำชี้แจงจากผู้วิจัยในเรื่องของรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ แต่เมื่อได้ติดต่อไปยังหัวหน้ากลุ่มเยาวชนเพื่อนัดหมายในการทำงานจริงเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมในการทำกิจกรรมได้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำเสนอให้แก่เยาวชนไม่เป็นที่น่าสนใจ และเยาวชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม เนื่องจากมีภาระในการเรียน และภาระทางบ้านมากจนไม่สามารถเข้าร่วมในการทำงานได้ อีกทั้งผู้ปกครองของเยาวชนไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์งานวิจัยจากผู้นำชุมชนทำให้ไม่ทราบรายละเอียดและไม่อนุญาตให้เยาวชนเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ด้วยเหตุนี้เยาวชนจากพื้นที่บ้านหนองหลุมจึงไม่ค่อยจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักมากเท่าที่ควร

หมู่ 12 บ้านสันหลวง เยาวชนบ้านสันหลวงมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการทำงานเนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมเรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ชั้นปีสุดท้ายเมื่อทำงานไปไ้ระยะหนึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมส่วนหนึ่งเรียนจบ และได้ทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการทำงานวิจัย ทั้งที่เยาวชนมีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของตนเองเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งมีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก อีกทั้งเยาวชนยังได้รับการสนับสนุนในการทำงานวิจัยครั้งนี้จากผู้นำชุมชนและผู้ปกครองอีกด้วย

หมู่ 13 บ้านหนองซิว เยาวชนบ้านหนองซิวมีข้อจำกัดคล้ายกับเยาวชนบ้านสันหลวงเนื่องจากเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านเรียนอยู่ที่เดียวกันคือวิทยาลัยเทคนิคลำพูนชั้นปีสุดท้ายและเมื่อทำงานไปไ้ระยะหนึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมทีมวิจัยจบการศึกษาและได้ทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆในงานวิจัยเหมือนกับเยาวชนบ้านสันหลวงทำให้การทำงานแต่ละครั้งต้องนัดหมายเยาวชนก่อนหลานสัปดาห์ทำให้การทำงานล่าช้า

หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง ข้อจำกัดของเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลืองคือจำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมมีน้อย เพราะส่วนหนึ่งต้องทำงานประจำ และเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมเหลือเพียง 2 คนเท่านั้น รวมถึงยังมีปัญหาในเรื่องของเวลา เพราะเวลาของเยาวชนกับทีมวิจัยไม่ค่อยตรงกันทำให้เยาวชนจากบ้านน้ำบ่อเหลืองไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากนัก

หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ พื้นที่ของบ้านใหม่ร่องเกลบติดกับบ้านกอเปาทำให้เยาวชนจาก 2 หมู่บ้านรู้จักกันและในการนัดหมายในการประชุมจะมาประชุมในที่เดียวกัน เยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบมีจำนวนมากที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรม แต่การเข้าร่วมนั้นเข้ามาไม่สม่ำเสมอ คือในการ

นัดหมายในการประชุมบางครั้งเยาวชนก็เข้าร่วมจำนวนมาก แต่บางครั้งเยาวชนก็เข้าร่วมเพียงคนถึงสองคนเท่านั้น การเข้าร่วมของเยาวชนที่ไม่สม่ำเสมอทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และเยาวชนบางคนต้องทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ส่งผลให้มีจำนวนเยาวชนในทีมวิจัยของบ้านใหม่ร่องเกลบลดน้อยลง

จากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นอกจากการวิจัยแล้วผู้วิจัยยังต้องทำงานด้านการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การเข้าชุมชนและการทำความคุ้นเคยกับเยาวชนในพื้นที่ ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรเยาวชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมจึงให้ความสนิทสนมกับผู้วิจัย ส่งผลให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเองขึ้นในการทำงาน และผู้วิจัยยังได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านในพื้นที่ตัวอย่างเช่นการร่วมในประเพณีวันลอยกระทง ผู้วิจัยได้ร่วมจัดกิจกรรมการประกวดภาพวาดในวันลอยกระทงโดยได้จัดหาของรางวัลและอุปกรณ์ในการจัดการแข่งขันร่วมในการจัดกิจกรรมวันลอยกระทง นอกจากนั้นผู้วิจัยยังร่วมเป็นกรรมการตัดสินการประกวดหนูน้อยนพมาศของหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอมด้วย และผู้วิจัยได้ร่วมหาของขวัญไปร่วมในการจัดงานวันเด็กแก่หมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเยาวชนและผู้ปกครอง ซึ่งการสร้าง ความคุ้นเคยดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการทำงานวิจัยลดน้อยลง และได้รับความร่วมมือในการทำงานมากยิ่งขึ้น เพราะชาวบ้านได้เห็นถึงความตั้งใจของผู้วิจัยที่ได้เข้าไปทำงานในพื้นที่จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาประมาณ 14 เดือนแล้ว

บทบาทของนักวิจัยในการเป็นผู้กระตุ้นประสาสนั้น บทบาทหลักๆจะเป็นการเสริมหนุนกระบวนการวิจัย การสร้างนักวิจัยหน้าใหม่ที่เป็นเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งในการดำเนินงานนั้นนอกจากจะมีกิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้เสริมกิจกรรมที่เพิ่มทักษะให้เกิดการเรียนรู้แก่ทีมวิจัยเยาวชน ได้แก่ ทักษะการจับประเด็น ทักษะในการจัดกระบวนการประชุม ทักษะในการเก็บข้อมูล ทักษะในการประสานงาน และทักษะในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งยังมีกิจกรรมที่ต้องเพิ่มเติมเสริมให้กับเยาวชนในการทำงานระยะต่อไปเพื่อการเรียนรู้ของทีมวิจัยเยาวชนได้แก่ ทักษะการเป็นผู้นำในการประชุม ทักษะในการนำเสนอข้อมูลจากที่ประชุม ทักษะในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

ในช่วงแรกของการวิจัยนั้น บทบาทหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้วิจัย ที่จะคอยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการต่างๆ แต่ในระยะต่อไปผู้วิจัยควรจะให้เยาวชนเข้ามามีส่วนในบทบาทหน้าที่นั้น เพื่อฝึกให้เยาวชนสามารถทำงานต่อในพื้นที่ได้ เมื่อผู้วิจัยได้ออกจากพื้นที่ไป โดยเยาวชนเหล่านี้จะเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมโดยไม่ต้องคอยความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกพื้นที่ เพื่อให้เกิดกลุ่มเยาวชนและกลุ่มคนในพื้นที่ที่ทำงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ต่อไป

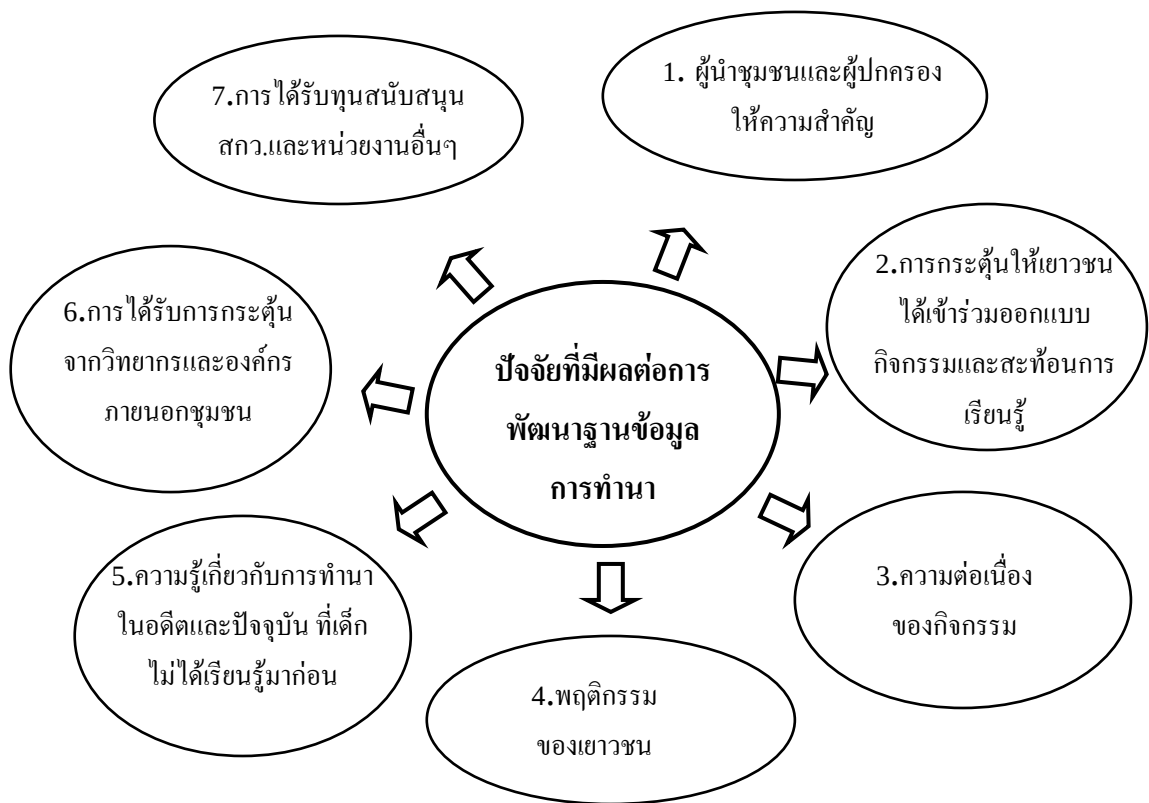
การเข้าไปทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสักและการที่ผู้วิจัยเป็นคนนอกพื้นที่ทำให้การทำงานในช่วงแรกชุมชนได้มีการตั้งคำถามว่า “เมื่อนักศึกษามาเอาข้อมูลเสร็จแล้วก็จะทิ้งพื้นที่ไปไม่มีอะไรที่จะ

ทำให้ชุมชนดีขึ้น” ทำให้ผู้วิจัยต้องสร้างทัศนคติใหม่ให้กับชุมชน และอธิบายให้กับชุมชน โดยผ่านทางผู้นำชุมชนว่าการที่ได้เข้ามาทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสัก เพื่อต้องการช่วยให้เกษตรกรผู้ทำนาสามารถหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาคือ โดยสิ่งที่จะเกิดขึ้นเมื่องานวิจัยเรื่องนี้สิ้นสุดลงคือ ฐานข้อมูลการทำนา ซึ่งเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการทำนาได้ อีกทั้งผู้วิจัยเป็นผู้ที่จะกระตุ้นให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนได้เข้ามามีส่วนรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน และได้เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาด้วย นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเป็นผู้ประสานงานให้เยาวชนแต่ละหมู่บ้านจากพื้นที่เป้าหมายได้เข้ามาทำงานร่วมกัน รวมทั้งขอความร่วมมือจากเกษตรกรผู้ทำนาเป็นพี่เลี้ยงและให้ความรู้กับเยาวชน โดยผ่านกิจกรรม และเวทีต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ร่วมกับเยาวชนได้คิดและวางแผนการทำงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย เยาวชน และเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก ซึ่งหลังจากนี้ ผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างเยาวชนกับแหล่งทุน และหนุน/เสริมในเยาวชนในส่วนที่ขาดอยู่ เพื่อให้เยาวชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดการกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

จากกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ร่วมกันปฏิบัติ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการทำงานที่เยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้นต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรม ได้แก่

- การที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมในโครงการวิจัย เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ
- การกระตุ้นให้เยาวชนได้เข้าร่วมออกแบบกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค การที่เยาวชนซึ่งมีความต้องการในเรื่องเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องเดียวกันเข้ามารวมตัวกันเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเหล่านั้น เยาวชนเป็นกลุ่มคนที่มีพลังและมีศักยภาพสูงมากในการทำงาน
- ความต่อเนื่องของกิจกรรม เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและเกิดความยั่งยืนของกลุ่มเยาวชน
- พฤติกรรมของเยาวชน ที่ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีตและปัจจุบัน ที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน
- การได้รับการกระตุ้นจากวิทยากรและองค์กรภายนอกชุมชน ทำให้เยาวชนในพื้นที่เกิดแรงผลักดันในการร่วมคิด ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
- การได้รับทุนสนับสนุนสกว. สำนักงานภาค และหน่วยงานอื่นๆ ทำให้สามารถจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นมาใช้ในการทำงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดย การมีส่วนร่วมของเยาวชน สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

4.5 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

งานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของ เยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นงานวิจัยที่เริ่มมาจากความต้องการของเกษตรกรตำบลป่า สักในการแก้ไขปัญหา ดันทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นและหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดย ให้เยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมในการรับทราบถึงปัญหาและร่วมหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว เยาวชนได้เข้ามาจัดการเกี่ยวกับข้อมูลการทำนาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาของพื้นที่จะเป็นเครื่องมือที่ ใช้วิเคราะห์หาเหตุใดต้นทุนการทำนาจึงสูงขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยหาวิธีในการหาแนวทางการ แก้ไขปัญหาต่อไป

ดังนั้นฐานข้อมูลการทำงานที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเยาวชนในพื้นที่จึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากในการช่วยให้เกษตรกรสามารถศึกษา และใช้เป็นตัวช่วยในการวางแผนการแก้ไขปัญหาต้นทุนการทำงานได้ และจำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรในพื้นที่ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับรู้ว่ามีข้อมูลการทำงาน อยู่ในฐานข้อมูล เพื่อเมื่อต้องการข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวางแผนเกี่ยวกับการทำงาน สามารถนำไปใช้ได้เลย ด้วยเหตุนี้การประชาสัมพันธ์ในส่วนของฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก จึงมีความสำคัญ

แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก ได้ให้เยาวชนในทีมวิจัยได้มีส่วนในการคิด วางแผนและลงมือประชาสัมพันธ์งานวิจัย โดยใช้สื่อต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาเพื่อหาแนวทางในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงาน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การประชุมทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนในทีมวิจัยทราบถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์และขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์ โดยใช้การประชุมรายหมู่บ้านในการทำความเข้าใจ การประชุมใช้โอกาสการประชุมเพื่อวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงานในการทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ได้ดำเนินไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง ในการประชุมผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูล เยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง หมู่ที่ 8 ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การประชาสัมพันธ์จะทำให้ผู้ปกครองอนุญาตให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัยได้และไม่ถูกมองว่าเยาวชนมาว่สุ่มกันทำสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์”

และเยาวชนบ้านกอเปา หมู่ที่ 9 ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การประชาสัมพันธ์เป็นการเพิ่มทักษะในเรื่องของการนำเสนอและได้เรียนรู้ถึงการใช้สื่อต่างๆ ในงานการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งการทำให้คนในชุมชนทราบว่ามีการทำกิจกรรมการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนในการให้ข้อมูลมากขึ้น”

การประชุมทำความเข้าใจในแต่ละหมู่บ้านผู้วิจัยได้ให้ทีมวิจัยเยาวชนแต่ละหมู่บ้าน ร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์และนัดประชุมแกนนำเยาวชนของแต่ละทีมเพื่อนำแผนของแต่ละหมู่บ้านมานำเสนอและวางแผนการทำงานต่อไป

บทวิเคราะห์

การประชุมในแต่ละหมู่บ้านเยาวชนได้ให้ความสนใจกับงานการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถวัดได้จากการแสดงความคิดเห็นในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เยาวชนได้เสนอสื่อประชาสัมพันธ์ที่ตนอยากเรียนรู้และอยากใช้กันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ เยาวชนบ้านกอบเปา เสนอให้ใช้สื่อวิทยุในการประชาสัมพันธ์ เยาวชนบ้านห้วยม้าโค้งเสนอให้ใช้เสียงตามสายในหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์ เยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบเสนอให้ใช้สื่อโทรทัศน์ในกาประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากความคิดเห็นของเยาวชนดังกล่าวผู้วิจัยได้ให้เยาวชนแต่ละหมู่บ้านกลับไปร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อนำมาเสนอในการประชุมแกนนำเยาวชนครั้งต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำา โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากกิจกรรมการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูล ได้มีการนัดหมายให้แกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านมาประชุมเพื่อนำเสนอแผนการประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้าน และร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์งานวิจัยร่วมกัน การนำเสนอแผนการประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้านนั้นเยาวชนได้นำเสนอเฉพาะสื่อประชาสัมพันธ์เท่านั้น แต่ไม่ได้นำเสนอแผนการทำงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ต้องมารวางแผนการประชาสัมพันธ์ร่วมกัน โดยให้เยาวชนร่วมกันคิดขั้นตอนการวางแผนการประชาสัมพันธ์และร่วมกันวางแผนตามขั้นตอนดังกล่าวได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการประเมินถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วมกันทำมาตั้งแต่เริ่มงานวิจัยเพื่อประเมินสถานการณ์และหากิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงสถานการณ์ของงานวิจัยขณะนี้และอนาคตต่อไป
2. กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายหลักของการประชาสัมพันธ์งานวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ไปได้อย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยซึ่งเยาวชนสรุปร่วมกันคือ 1) เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รับรู้ถึงการทำกิจกรรมในโครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำา โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เพื่อฝึกทักษะในการประชาสัมพันธ์
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้ร่วมกันคิดว่ากลุ่มเป้าหมายใดที่จะได้ใช้ประโยชน์เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนได้สรุปกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เกษตรกรชาวนาของตำบลป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก นักเรียน/นักศึกษา ที่ต้องการศึกษาข้อมูลการทำาของตำบลป่าสัก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการทำาเช่นเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาที่ดิน ประชาชนในตำบลป่าสัก และพื้นที่ใกล้เคียง

4. กำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน กิจกรรมในงานประชาสัมพันธ์ที่ทีมเยาวชนได้สรุป

- 4.1 กิจกรรมการจัดรายการวิทยุ วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนเข้ารับการอบรมการจัดรายการวิทยุและจัดรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฝึกทักษะในการจัดรายการวิทยุ
- 4.2 กิจกรรมการนำเสนอกิจกรรมที่ได้ทำมาแล้วในเวทีการประชุมของโครงการ แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนและเวทีสัญจร “เวทีตวงอุ้งเจ้า.....ชาวนาป่าสัก” วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนเป็นผู้นำเสนอกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำในงานวิจัย ประสพการณ์ที่ได้รับจากงานวิจัยและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนาของเยาวชน
- 4.3 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัย วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนในทีมวิจัยกลับไปประชาสัมพันธ์เรื่องราวของการทำกิจกรรมต่างๆ ในงานวิจัยให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนได้รับทราบ

5. การเลือกเครื่องมือและสื่อประชาสัมพันธ์ ทีมเยาวชนได้เลือกเครื่องมือและสื่อที่จะใช้ในงานประชาสัมพันธ์ดังนี้

- 5.1 สื่อคำพูด โดยเยาวชนเป็นผู้พูดประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ เวทีสัญจร การประชุมประจำเดือนของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน การประชุมหมู่บ้าน และการพบปะคนในชุมชน
- 5.2 เสียงตามสาย เยาวชนแต่ละหมู่บ้านใช้เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความก้าวหน้าของงานวิจัย
- 5.3 วิทยุ เยาวชนเข้าไปจัดรายการวิทยุ โดยขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปุ่น FM 90.25 MHz. ในการให้เยาวชนเข้าไปจัดรายการเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัย
- 5.4 จดหมายข่าว ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดทำจดหมายข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์และรายงานความก้าวหน้า รวมถึงกิจกรรมของงานวิจัยต่างๆ การประชาสัมพันธ์งานวิจัยโดยให้เยาวชนในทีมเขียนบทความเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อตีพิมพ์ในจดหมายข่าว เป็นการประชาสัมพันธ์งานวิจัย
- 5.5 อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์งานวิจัยผ่านอินเทอร์เน็ตโดยการใช้นพื้นที่บนเว็บไซต์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(<http://www.thongthinvijai.com>) ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ในงานวิจัย โดยให้เยาวชนเขียนบทความพร้อมด้วยรูปกิจกรรมต่างๆ แสดงในเว็บบอร์ดดังกล่าว

การเลือกใช้สื่อของเยาวชนผู้วิจัยเป็นผู้แนะแนวทางให้สื่อที่ใช้สามารถเข้าถึงบุคคลเป้าหมายได้ดีที่สุด เพื่อให้บุคคลเป้าหมายสามารถรับทราบและสามารถนำฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยสามารถรับทราบความเคลื่อนไหวของงานวิจัย

บทวิเคราะห์

เยาวชนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องของสื่อเป็นอย่างดี เยาวชนมีความต้องการที่จะเรียนรู้การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ที่แตกต่างกันออกไปและเยาวชนหญิงได้แสดงความคิดเห็นมากกว่าเยาวชนชาย ซึ่งอาจมาจากจำนวนของเยาวชนหญิงที่มากกว่าทำให้เยาวชนชายไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากแผนการประชาสัมพันธ์ที่ทีมเยาวชนได้ร่วมกันวางแผนและสื่อต่างๆ ที่เลือกใช้สามารถสรุปกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก สรุปได้ดังนี้

1. **ประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุม** โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก โดยในการประชุมทบทวนวิจัยของโครงการแต่ละครั้งที่ทีมวิจัยเยาวชนได้ใช้สื่อคำพูดในการประชาสัมพันธ์ โดยได้เข้าร่วมในการประชุมและได้เล่าถึงตัวงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูล เนื่องจากทีมวิจัยผู้ใหญ่มีสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนอยู่หลายท่านทำให้ข่าวสารดังกล่าวสามารถเข้าถึงสมาชิกของชุมชนด้วย
2. **ประชาสัมพันธ์โดยใช้เวทีสัญจรของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักเป็นเวทีการประชาสัมพันธ์** การจัดเวทีสัญจรมีเกษตรกรผู้ทำนาเข้าร่วมในเวทีจำนวนมาก ทีมวิจัยได้ถือโอกาสใช้เวทีนี้เป็นเวทีการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลที่เยาวชนได้ช่วยกันพัฒนาขึ้นให้กับเกษตรกรเหล่านั้นได้รับทราบ และได้ให้เยาวชนได้มีโอกาสนอกเล่าประสบการณ์ในการทำกิจกรรมให้เกษตรกรซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ปกครองของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยได้รับทราบ
3. **เยาวชนผู้เข้าร่วมงานวิจัยเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านได้รับทราบ** เยาวชนผู้เป็นคนพัฒนาฐานข้อมูลได้กลับไปบอกเล่าเรื่องราวของฐานข้อมูลการทำนา และ

กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำให้ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง รวมทั้งเกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบในช่วงการเก็บข้อมูลการทำนา และให้เยาวชนได้ใช้เสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้านประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนของคนได้ทราบข้อมูลและความเคลื่อนไหวของโครงการ

4. **การอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชน** การจัดอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชนเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยและเยาวชนที่มีความสนใจในการจัดรายการวิทยุได้มีโอกาสมาเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุและเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฐานข้อมูลการทำนา โดยได้รับความอนุเคราะห์สถานที่และคลื่นวิทยุ FM 90.25 MHz “วิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน” ซึ่งมีคุณประเสริฐ กิตติศักดิ์ เป็นประธานสถานีวิทยุเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยได้ให้ช่วงเวลาที่เยาวชนสามารถจัดรายการได้ 3 วันได้แก่ วันพุธและวันเสาร์ เวลา 18.00-19.00 น. และวันอาทิตย์ เวลา 14.00-16.00 น. โดยเยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมได้มีโอกาสได้จัดรายการจริงและเป็นช่องทางในประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนา และกิจกรรมของงานวิจัย รวมทั้งข้อมูลข่าวประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้านด้วย
5. **ทีมเยาวชนเขียนบทความเพื่อส่งเสริมพลังในจดหมายข่าวและเว็บไซต์** ภายหลังจากการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยได้ให้เยาวชนเขียนบทความส่งเพื่อนำบทความเหล่านั้นส่งให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อคัดเลือกบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในจดหมายข่าวของศูนย์ฯและเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. **การประกาศเสียงตามสาย** เยาวชนแต่ละหมู่บ้านประชาสัมพันธ์กิจกรรมและงานวิจัยโดยใช้เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ การใช้เสียงตามสายสามารถนำทักษะในการจัดรายการวิทยุมาใช้ในการประกาศเสียงตามสายได้

บทวิเคราะห์

จากกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัย โดยการใช้สื่อต่างๆ ในโอกาสและกิจกรรมต่างๆ ทีมเยาวชนให้ความร่วมมือค่อนข้างดี โดยเยาวชนจากหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ที่ 9 บ้านกอกเปาและหมู่ที่ 16 บ้านทรายทองได้เข้าร่วมในการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องมากที่สุด เยาวชนจากทั้ง 3 หมู่บ้านดังกล่าวได้จัดรายการวิทยุเป็นผู้ดำเนินรายการประจำสถานีทุกวันพุธเวลา 18.00-19.00 น. และวันอาทิตย์ 14.00-16.00 น. เป็นประจำ ส่วนเยาวชนอีก 4 หมู่บ้านเข้าร่วมในการประชาสัมพันธ์ในบางกิจกรรมเนื่องจากเวลาในการทำกิจกรรมไม่ตรงกับเวลาว่างของเยาวชน และเยาวชนส่วนหนึ่งต้องทำงานทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรมได้ แต่เยาวชนเหล่านี้ก็ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่บ้านของตน รวมถึงญาติพี่น้องได้รับทราบถึงงานวิจัย

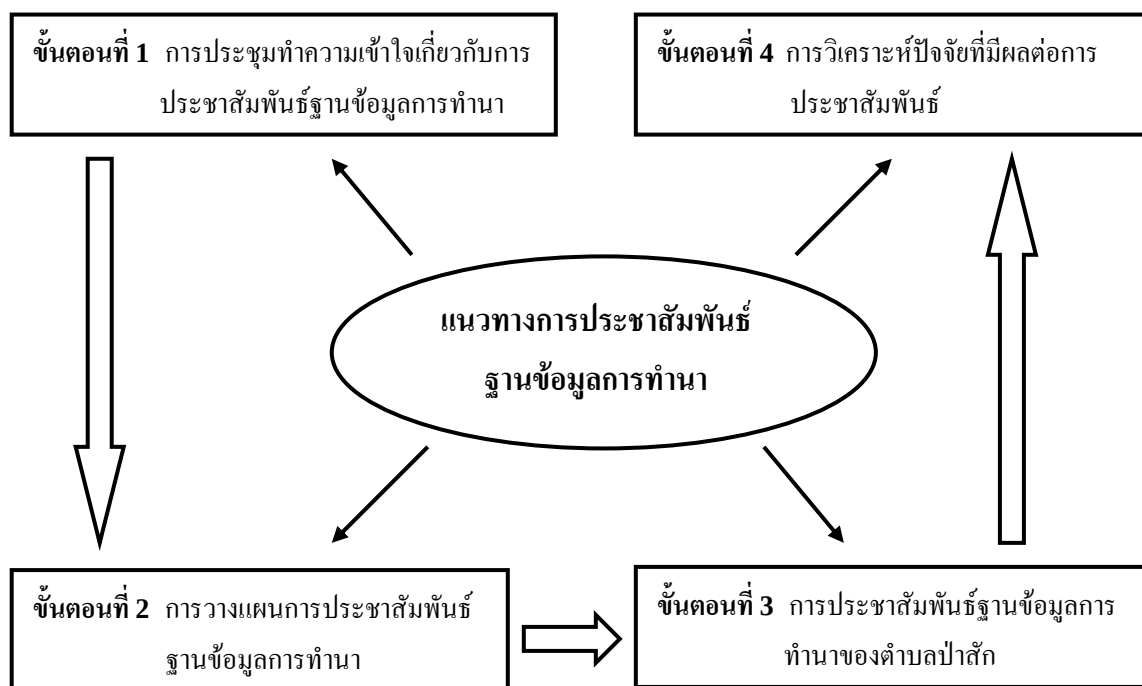
ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนในพื้นที่

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้ให้เยาวชนร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ของทีมนักวิจัยเยาวชน ซึ่งสามารถได้ดังนี้

1. การได้รับการร่วมมือจากคนในชุมชน งานการประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้ประชาสัมพันธ์และผู้รับข่าวสารก็ต้องเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ต่อไป เพราะหากว่าคนในชุมชนมีการช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยแล้ว ฐานข้อมูลการทำนาที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเยาวชนตำบลป่าสักก็จะได้รับการรู้จักและถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการทำนาในพื้นที่ได้
2. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรภายในชุมชน การประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นที่ต้องใช้สถานที่และอุปกรณ์เพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น หอกระจายเสียง วิทยุชุมชน กระดานข่าวตามหมู่บ้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ของเยาวชนก็จะทำให้งานการประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จได้
3. การได้การสนับสนุนทั้งจากหน่วยงาน/องค์กร ภายในและภายนอก เยาวชนได้รับโอกาสให้เข้าไปเรียนรู้ถึงการจัดการรายการวิทยุจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน FM 90.25 MHz. เป็นโอกาสดีที่เยาวชนจะได้จัดการรายการวิทยุและประชาสัมพันธ์งานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนั้นทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังได้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยผ่านทาง <http://www.thongthinvijai.com>
4. การเรียนรู้ของเยาวชน การที่เยาวชนได้รับโอกาสในการร่วมกิจกรรม และได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ จากทั้งวิทยากร นักวิจัย และเพื่อนๆ ผู้มีประสบการณ์ การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์เยาวชนต้องนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ และปรับให้เป็นวิธีการที่ตนเองนั้นถนัดและเหมาะสม เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จมากที่สุดและเกิดการเรียนรู้ของเยาวชน

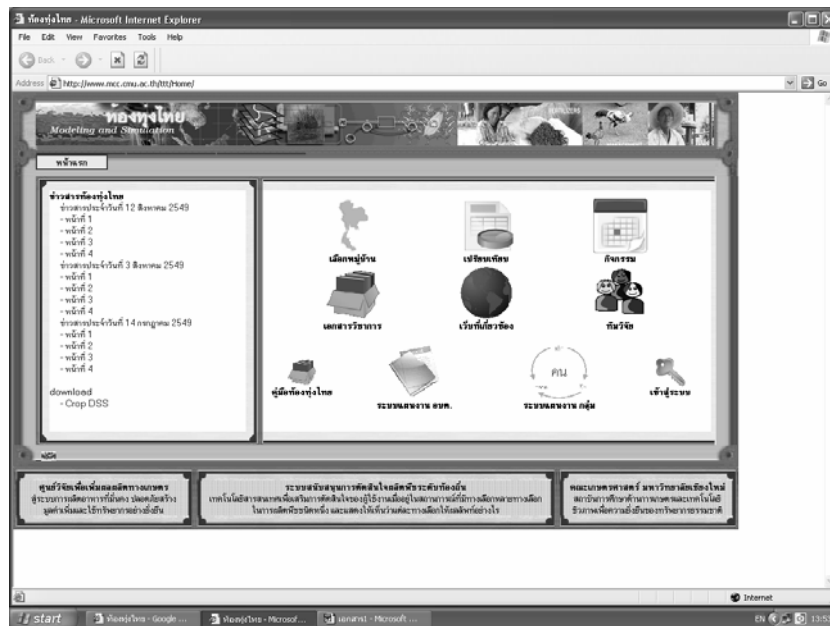
จากขั้นตอนทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นแนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยสามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

4.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักในงานวิจัยเรื่องนี้ ได้ใช้โปรแกรมท้องทุ่งไทยเป็นฐานข้อมูล เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้การทำงานที่เยาวชนได้เก็บจากเกษตรกรไว้เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อไป โปรแกรมท้องทุ่งไทยประกอบด้วย ระบบฐานข้อมูลการผลิตพืชในระดับหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกรระบบการผลิตพืชโดยแบบจำลองพืชจำนวน 5 พืช และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบจำลองสำหรับการตัดสินใจเพื่อเลือกผลิตพืช และได้พัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถนำเข้า-จัดเก็บข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีข้อมูลเพียงพอจะนำเสนอระดับดังกล่าวให้แก่เกษตรกรผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล เพื่อใช้งานในการปรับปรุงระบบการผลิตของแต่ละครัวเรือน อีกทั้งได้พัฒนาโปรแกรมเชื่อมโยงท้องทุ่งไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเข้าและแสดงผลข้อมูลในระดับหมู่บ้าน ระดับครัวเรือนเกษตรกรพร้อมการใช้งานในระดับหมู่บ้านและครัวเรือน อรรถชัย และคณะ (2547) โดยโปรแกรมท้องทุ่งไทยประกอบด้วยหน้าต่าง ที่สำคัญดังนี้

ภาพที่ 2 โปรแกรมทอ้งทุ้งไทย หน้าแรก

จากภาพที่ 2 เป็นหน้าต่างของโปรแกรมทอ้งทุ้งไทยหน้าแรก ซึ่งเป็นหน้าแรกของฐานข้อมูล ซึ่งแสดงรายละเอียดทั้งหมดของโปรแกรม ได้แก่ เลือกหมู่บ้าน เปรียบเทียบ กิจกรรม เอกสารวิชาการ เว็บที่เกี่ยวข้อง ทีมวิจัย คู่มือทอ้งทุ้งไทย ระบบแผนงาน อบต. ระบบแผนงานกลุ่ม และเข้าสู่ระบบ โดยฐานข้อมูลการทำนาในโปรแกรมทอ้งทุ้งไทยจะถูกนำเสนอด้วยภาพที่ 3

พันธุ์ข้าว	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	รวม	ร้อยละ
เบญจรงค์	34	28	62	7.44
เบญจรงค์เบญจ	0	0	0	0.00
เบญจรงค์เบญจ	0	0	0	0.00
เบญจรงค์	1	11	12	1.44
รับจ้างทั่วไป	81	79	160	19.21
ข้าวขาว	13	19	32	3.84
ข้าวขาว	0	0	0	0.00
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	10	7	17	2.04
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	0	0	0	0.00
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	0	4	4	0.48
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	0	1	1	0.12
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	0	0	0	0.00
เจ้าหน้าทีหรือมีงานราชการ	59	68	127	15.25
ไม่มีการ	13	19	32	3.84
อื่นๆ	1	3	4	0.48
รวม	170	212	382	45.86
	382	451	833	100.00

ภาพที่ 3 โปรแกรมทอ้งทุ้งไทยแสดงฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลปาก

จากการที่ได้เก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก โดยเขวชนได้ใช้แบบสอบถาม
โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ทำนาในตำบลป่าสักจำนวน 485 ราย จาก 13หมู่บ้าน
ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลการทำนาในปี 2548 โดยได้ข้อมูลการทำนาดังนี้

ตารางที่ 11 ข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกรผู้ทำนาที่ เขวชนเก็บข้อมูล (คน)	จำนวนพื้นที่นา (ไร่)
หมู่ 1 บ้านสันคะยอม	33	224
หมู่ 3 บ้านป่าตึงงาม	3	22
หมู่ 5 บ้านหนองปลาขอ	27	201
หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก	64	475
หมู่ 7 บ้านน้ำพุ	34	246
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	48	457
หมู่ 9 บ้านกอเปา	67	442
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	33	166
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	49	227
หมู่ 14 บ้านหนองไซ	11	71
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง	9	48
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	43	348
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ	64	293
รวม	485	3,220

จากข้อมูลพื้นที่การทำนาของเกษตรกรจำนวน 485 ราย มีพื้นที่ในการทำนารวม 3,220 ไร่
เมื่อนำมาเฉลี่ยพบว่าเกษตรกร 1 รายทำนาประมาณ 6.6 ไร่ และจากข้อมูลเดิมตำบลป่าสักมีเกษตรกร
จำนวน 739 ราย แต่เขวชนสามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 485 ราย อันเนื่องมาจากเกษตรกรผู้ทำนาบาง
รายไม่ได้ทำนาแล้ว และแบบสอบถามบางชุดไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้
เขียนชื่อและที่อยู่ไว้ และนอกจากข้อมูลพื้นที่การทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาแล้ว มีข้อมูลต้นทุนการ
ผลิตโดยได้เก็บข้อมูลจากเวทีสัญจร และได้สรุปต้นทุนการผลิตข้าว โดยแยกตามโซนพื้นที่ของ
เกษตรกรที่ได้เข้าร่วมในเวทีสัญจรดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สรุปต้นทุนในการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก

โซน	ค่าใช้จ่าย การ เตรียมดิน (บาท)	ค่าใช้จ่าย ปุ๋ยและ สารเคมี (บาท)	ค่าจ้าง (บาท)			รวม (บาท)
			ใช้ แรงงานคน	ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว		
				ใช้ แรงงานคน	ใช้ เครื่องจักร	
1 : หมู่ที่ 1,5,6,15	900	489	800	1,637	650	3,886 (แรงงานคน) 3,149 (เครื่องจักร)
2 : หมู่ที่ 8,16	700	450	700	1,300	-	3,320
3 : หมู่ที่ 9,11,112, 13,17	700	830	700	1,250	-	3,720
4 : หมู่ที่ 7	1,200	410	700	950	-	3,765

จากตารางที่ 12 สรุปต้นทุนในการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก จะเห็นได้ว่าในโซนที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ที่ 5 บ้านหนองป่าขอ หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก และหมู่ที่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง มีการนำเครื่องจักรมาใช้ในขั้นตอนการเก็บเกี่ยวและทำให้ต้นทุนในการผลิตข้าวลดลงกว่าการใช้แรงงานคน และเมื่อศึกษาจากข้อมูลในตารางพบว่าต้นทุนในการผลิตโดยเฉลี่ยของตำบลป่าสักอยู่ที่ประมาณ 3,100-3,900 บาท โดยข้อมูลจากตารางที่ได้สรุปออกมาเกษตรกรยังไม่ได้รวมค่าแรงงานของตัวเองเกษตรกรในการผลิตข้าว

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสามารถสรุปข้อมูลการทำนาเป็นหมวดต่างๆ ได้ดังนี้

4.6.1 หมวดสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการเผาตอซังข้าวในพื้นที่ตำบลป่าสัก เกษตรได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้แก่ ให้นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลกระทบจากการเผาตอซังและประกาศห้ามเผาตอซัง รวมกลุ่มกันรณรงค์ต่อต้านการเผาตอซัง ส่งเสริมให้เกษตรกรนำตอซังไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น เช่น ทำปุ๋ยนำไปทำอาหารสัตว์ นำไปเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น วางกฎระเบียบร่วมกันในหมู่บ้าน ช่วยกันสอดส่องดูแลเรื่องไฟ ทำแนวป้องกันไฟหรือปลูกพืชหมุนเวียน ซึ่งปัญหาในเรื่องของการเผาตอซังทำให้เกิดปัญหาต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้ เกิดมลพิษทางอากาศ มีสารพิษเจือปนในน้ำ เป็นต้น

4.6.2 หมวดการผลิตและเทคโนโลยี

ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่ดิน ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากการเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังทำให้พื้นที่การเกษตรลดลง และเกิดสารเคมีตกค้างในดิน และล้าหัวยั้งดินเงิน ซึ่งเกษตรกรผู้นำนาต้องการให้ทางหน่วยงานราชการ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนามูที่ 1,3,9,12,17 ใช้ลำน้ำแม่สารในการทำนา และหมู่ที่ 17 มีการขุดบ่อน้ำเพื่อใช้ในการทำนา หมู่ที่ 11 และ 12 ใช้น้ำบาดาล และการทำนาในตำบลป่าสักอาศัยน้ำฝนในการทำนาเป็นหลัก ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องน้ำในการทำนาคือ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล น้ำฝนมีสารพิษเจือปน และเหมืองฝายที่ใช้ในการทำนาดินเงิน รวมทั้งน้ำในแม่น้ำเน่าเสียนำมาใช้ในการทำนาได้น้อย ซึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องน้ำดังนี้ ขุดสระน้ำเพิ่ม ทำร่องเก็บน้ำ ขุดบ่อบาดาล มีการวางแผนในการใช้น้ำร่วมกัน ช่อมแซมเหมืองฝาย มีการปล่อยน้ำทุก 15 วัน และเกษตรกรต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำนา

นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้วในการทำนายังมีปัญหาเรื่องแมลงศัตรูข้าวที่พบในพื้นที่ตำบลป่าสักได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยไฟ ตั๊กแตน ไธแดง โรคที่เกิดในนาข้าว ได้แก่ โรคใบไหม้คอรวง โรคกอแห้ง โรคหาลาวข้าว โรคใบจุด และศัตรูข้าวอื่นๆ ได้แก่ หอยเชอรี่ หนู ปูนา

4.6.3 หมวดเศรษฐกิจ

ในการทำนาในเรื่องของแรงงานมีการใช้แรงงานในครัวเรือน มีการจ้างแรงงานนอกพื้นที่ และมีการลงแขกกันเพื่อช่วยเหลือกันในการทำนา การทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักในบางปีเกษตรกรได้หยุดการทำนาไปเนื่องมาจากสาเหตุ ได้แก่ ขาดน้ำในการทำนา ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ไม่มีทุนในการทำนา ไม่มีคนทำนา น้ำท่วมพื้นที่ทำนา และเกษตรกรผู้ทำนาหันไปประกอบอาชีพอื่น และเกษตรกรที่หยุดการทำนาให้เหตุผลได้แก่ การทำงานในอาชีพอื่นได้เงินมากกว่า เช่นทำงานในนิคมอุตสาหกรรม รับจ้าง และช่างฝีมือต่างๆ เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้สามารถหารายได้ได้มากกว่าการทำนา

3.6.4 หมวดสังคมและวิถีการทำนา

การดำเนินชีวิตในการทำนาในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างมาก เพราะในอดีตชาวนาสามารถหาอาหารได้จากทุ่งนาแต่ปัจจุบันไม่สามารถหาได้เพราะปลาในนาไม่มีหรือมีอยู่น้อยและมีสารเคมีตกค้างในตัวปลา อีกทั้งการนำเครื่องจักรมาใช้ในการทำการทำนาทำให้ต้นทุนการทำนาสูงขึ้น คนในชุมชนทำอาชีพหลากหลายทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน เนื่องจากต่างคนก็ต้องไปทำงานต่างจากอดีตซึ่งคนในชุมชนทำนาเหมือนกัน พบกันจากตากทากกัน อีกทั้งในปัจจุบันคนหนุ่มสาวไม่นิยมประกอบอาชีพการงานเนื่องจาก การทำนาเหนื่อยและได้ผลตอบแทนน้อย คนหนุ่มสาวนิยมไปทำงานอย่างอื่นมากกว่า เช่น เข้าไปเป็นลูกจ้างในนิคมอุตสาหกรรม การที่คนหนุ่มสาวมีการศึกษาที่

สูงขึ้นทำให้โอกาสในการทำงานมีมากขึ้นทำให้ไม่กลับมาทำนา และคนหนุ่มสาวไม่มีความรู้ ขาดทักษะในการทำนา ส่งผลให้ทำนาไม่เป็น

4.6.5 หมวดยุทธศาสตร์ข้าวในวิถีชาวนา

การทำนาในปัจจุบันยังมีพิธีกรรมต่างๆ ที่เป็นความเชื่อของชาวนาที่สืบทอดจากอดีต ได้แก่ การทำขวัญข้าว การไหว้พระแม่ธรณี การไหว้พระแม่โพสพ การทำบุญทานข้าวใหม่ การบูชาเจ้าที่ และหาฤกษ์ยามในการปลูกข้าว การสืบชะตาและแรกรนาขวัญ โดยเกษตรกรผู้ทำนาต้องการสืบทอดวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ให้แก่คนรุ่นต่อไปเพื่อเป็นการสืบทอดสิ่งที่สั่งสมต่อไป โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วัด ต้องให้ความร่วมมือในการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้

เกษตรกรผู้ทำนายังได้สะท้อนความต้องการให้มีคนรุ่นต่อไป สืบทอดวิถีการทำนารวมทั้ง วัฒนธรรมต่างๆ ต่อไป โดยให้เหตุผลว่าการทำนาทำให้มีข้าวกินและไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร แต่ปัญหาที่ต้องแก้ไขในการทำนา ได้แก่ งบประมาณที่เรามีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต แก้ไขปัญหาในเรื่องของ น้ำในการทำนาให้มีเพียงพอต่อการทำนา หาข้าวพันธุ์ดีมาปลูก การทำนาควรมีอาชีพเสริมรายได้เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำมาเป็นข้อมูลโดยสรุปที่ได้จากแบบสอบถาม โครงการแนวทางการ พัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และการจัดเวทีสังเคราะห์ เพื่อเก็บข้อมูลในการทำนาเพิ่มเติม ซึ่งทีมวิจัยเยาวชนได้ร่วมในการเก็บข้อมูลและการจัดเวทีสังเคราะห์ ได้ร่วมในการสรุปข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

4.7 การเรียนรู้ของเยาวชน

จากการที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาและทำให้ได้เห็น พัฒนาการของเยาวชนในการมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย โดยเฉพาะแกนนำเยาวชนของแต่ละ หมู่บ้านมีทักษะและความสามารถในการร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีความกล้าแสดงความคิดเห็นต่างๆ มากขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยถึงพัฒนาการของเยาวชนแกนนำที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยอย่าง สม่ำเสมอสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงของแกนนำเยาวชน ดังนี้

เยาวชนหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง ประกอบด้วย ค.ญ.สุธนา ใจสัน, ค.ญ.อรณี นันตะสิน ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง และค.ญ.ชลธิชา บุรีรัตน์ศรีสกุล เยาวชนทั้ง 4 คนเข้าร่วมในการทำงานวิจัยตั้ง ขึ้นตอนการทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการทำงานวิจัย เริ่มแรกที่เยาวชน ทั้ง 4 คนเข้าร่วมนั้นทั้งหมดไม่แสดงความคิดเห็นหรือพูดตอบโต้กับผู้วิจัย แต่เมื่อได้เข้าร่วมใน กิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นเยาวชนทั้ง 4 คนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ได้แก่

1)ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ชลธิชาได้พัฒนาตัวเองเป็นผู้ประสานงานในทีมเยาวชนในหมู่บ้านของตนเอง ชลธิชาเป็นผู้ติดต่อเพื่อนเยาวชนในหมู่บ้านเมื่อมีการประชุมนัดหมายต่างๆ รวมทั้งเป็นแกนนำในการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ติดต่อกับผู้นำชุมชนและจัดการเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

ชลธิชา ได้สรุปประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่า

“ในการเข้ามาสู่โครงการวิจัยในครั้งแรก เริ่มจากการที่มีพี่ ๆ ได้เข้ามาในหมู่บ้าน เพื่อหากลุ่มเยาวชนเข้าร่วมทำงานวิจัย ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ได้มีส่วนร่วมในการทำงานในครั้งนี้ โครงการวิจัยที่กลุ่มข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วม เป็นโครงการที่มีประโยชน์และสำคัญมาต่อคนในชุมชน เพราะเป็นโครงการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน ซึ่งโครงการนี้ได้ช่วยหาปัญหาในการทำงาน เมื่อหาปัญหาแล้วก็จะมามีวิธีการในการแก้ไขปัญหานั้นต่อไป กิจกรรมที่ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน คือ ได้เก็บข้อมูลการทำงานในตำบลป่าสัก ได้ทำกิจกรรมร่วมกับหมู่บ้านอื่น ๆ ได้ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ใหญ่ และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย คือ ได้ประสบการณ์ในการทำงาน ได้รู้จักเพื่อนใหม่ที่อยู่มหาวิทยาลัยอื่น ได้รู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มจะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำ งานจึงจะสำเร็จ

2)ค.ญ.ชลธิชา บุรีรัตน์ศรีสกุล เป็นเยาวชนที่ทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี มีทักษะในการเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย หลังจากเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ชลธิชาได้มีทักษะในการหาข้อมูลเพิ่มมากขึ้นและเป็นผู้ที่สามารถจับประเด็นในการพูดคุยได้ดี อีกทั้งมีทักษะในการจัดรายการวิทยุที่ดี หาข้อมูลในการจัดรายการวิทยุได้เนื้อหาที่น่าสนใจตามรับฟัง

ชลธิชา ได้สรุปประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่า

“การเข้ามาสู่โครงการนี้ เริ่มจากการที่หมู่บ้านของเรามีกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านอยู่แล้ว และได้มีรุ่นพี่จากกลุ่มวิจัยของ ม.ช. เข้ามาชวนร่วมกิจกรรมในการทำวิจัย เข้ามาทำกิจกรรมกับชุมชน ข้าพเจ้าเกิดความสนใจ จึงเข้าร่วมกิจกรรม มีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น เก็บข้อมูลการทำงานของหมู่บ้าน การรวบรวมข้อมูล มีการจัดกิจกรรมร่วมกับหมู่บ้านอื่น ๆ มีการร่วมประชุมกับผู้ใหญ่ เข้าร่วมงานวิจัยใน ม.ช. และสิ่งที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย

ได้ฝึกการเก็บข้อมูลกับผู้อื่น ได้เพื่อนใหม่ ประสบการณ์ในการทำงาน ได้ฝึกการทำงานกับผู้อื่น ทำให้เราเข้ากับคนอื่นได้”

3)ค.ญ.สุธนา ใจสัน เริ่มแรกสะนาเป็นคนพูดน้อย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ภายหลังจากการเข้าร่วมในกิจกรรมสุธนาเป็นผู้ที่นำเสนอข้อมูลและความก้าวหน้าของงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในเวทีสัญจร อีกทั้งเป็นผู้ที่มีทักษะในการจับประเด็นต่างๆ ได้ดี

สุธนา ได้สรุปประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่า

“การเข้ามาสู่โครงการวิจัยของดิฉัน ได้เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของเยาวชนในหมู่บ้าน จากนั้นได้มีกิจกรรมให้ทำมากมายจนมีปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มาชักชวนให้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชน ก็ทำให้เยาวชนมีความสนใจมาก กิจกรรมที่ดิฉันมีส่วนร่วมนั้นมีหลายกิจกรรม อย่างเช่น เก็บข้อมูลการทำงานในตำบล ป้ายกรรวบรวมข้อมูล และลงข้อมูล เวทีสัญจรในหมู่บ้านต่าง ๆ รับความรู้จากวิทยากรในตำบลป้ายักได้ไปร่วมเวทีวิชาการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสิ่งที่ดิฉันได้รับในโครงการวิจัย ดิฉันได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ได้ทั้งเพื่อน ได้ทั้งพี่ และได้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ที่จะไม่มีวันลืม”

4)ค.ญ.อรณี นันตะสิน เข้าร่วมในกิจกรรมจากการแนะนำของ ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง และได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อรณีมีความเป็นผู้นำสามารถชักนำให้เยาวชนคนอื่นๆ คล้อยตามได้ มีทักษะในการทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้ดีและสามารถแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้ดี

อรณี ได้สรุปประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการว่า

“การเข้ามาสู่โครงการนี้ คือ เริ่มจากการที่เพื่อนในหมู่บ้านชวนเข้ามาในกลุ่ม แล้วรุ่นพี่ใน ม.ช ก็เข้ามาชวนทำกิจกรรมในการทำวิจัย แล้วข้าพเจ้าก็เกิดความสนใจในการทำวิจัย ข้าพเจ้าจึงเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่เข้าร่วมในโครงการ เช่น เก็บข้อมูลการทำงานของคนในหมู่บ้าน การลงข้อมูลแต่ละหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านอื่น ๆ เข้าร่วมประชุมกับผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้ประสบการณ์ในการทำงาน ได้รู้วิธีเข้าสังคม และเปิดโลกภายนอก”

เยาวชนทั้ง 4 คนเป็นแกนนำในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักและสามารถวางแผนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินได้จากการเก็บข้อมูลของบ้านห้วยม้าโก้งสามารถเก็บข้อมูลครบถ้วนและใช้เวลาไม่มากนัก อีกทั้งยังเป็นเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องมากที่สุด

เยาวชนหมู่ที่ 9 บ้านกอเปา ได้แก่ นายวิรพงศ์ ราชสัก, น.ส.สุภารัตน์ ตูรคณาคร, น.ส.ศุภยา พิลานตร เยาวชนทั้ง 3 คนเข้าร่วมในงานวิจัยจากการติดต่อของผู้ใหญ่บ้านและเป็นผู้จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการประชุมต่างๆ เยาวชนทั้ง 3 คนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี หลังจากได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างเยาวชนได้พัฒนาในเรื่องของการวางแผนการทำงาน วิรพงศ์และศุภยา เรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ มากมายแต่ทั้ง 2 สามารถหาเวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ทั้ง 2 คนเป็นผู้ประสานงานติดต่อเยาวชนคนอื่นๆ ในการนัดหมายแต่ละครั้ง ทั้งสองคนมีทักษะเพิ่มขึ้นในการจัดกระบวนการประชุมและการวางแผนการทำงานโดยใช้เครื่องมือการประชุม และสุภารัตน์ ตูรคณาคร เป็นคนที่มีทักษะเพิ่มขึ้นในเรื่องของการจัดรายการวิทยุ เป็นผู้วางผังรายการและหาข้อมูลในการจัดรายการวิทยุร่วมกับศุภยา เยาวชนบ้านกอเปาได้รับการสนับสนุนในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ทำให้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจะมีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก

เยาวชนหมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง ได้แก่ นายปิยพันธ์ ย่องห้วย แกนนำเยาวชนบ้านสันหลวง คนนั้นเข้าร่วมในงานวิจัยโดยการแนะนำของเจ้าอาวาสวัดสันหลวง ปิยพันธ์มีความเป็นผู้นำสามารถประสานงานและควบคุมดูแลเยาวชนในหมู่บ้านได้ดี การเข้าร่วมในการทำงานวิจัยทำให้ปิยพันธ์ มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลต่างๆ มากขึ้น มีทักษะในการพูดในที่ชุมชนและสามารถจัดกระบวนการประชุมมากขึ้น ปัจจุบันปิยพันธ์สำเร็จการศึกษาและทำงานประจำ ทำให้เวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมน้อยลง

เยาวชนหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง ได้แก่ ด.ญ.อภิญญา สัจจัง บ้านทรายทองเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับบ้านห้วยม้าโก้งหมู่ที่ 8 ทำให้เยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านสนิทกัน อภิญญาเข้าร่วมในการทำงานโดยการแนะนำของเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง อภิญญาเข้าร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีพัฒนาการเรื่องของการใช้โปรแกรมท่องเที่ยวและเป็นคนที่มีความสามารถในการตั้งคำถามที่ดี

การเรียนรู้ของเยาวชนนั้น นอกแกนนำเยาวชนแล้วเยาวชนคนอื่นๆ ก็ได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรม ซึ่งในการะบวนการประชุมเยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมก็จะได้เห็นขั้นตอนต่างๆ ที่แกนนำได้จัดการตั้งแต่เริ่มประชุม ไปตลอดจนจบการประชุมซึ่งเยาวชนผู้เข้าร่วมในการประชุมก็จะเรียนรู้ด้วย นอกจากนั้นทีมวิจัยยังได้สอบถามและพูดคุยกับเยาวชนที่เข้าร่วมถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยและได้สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 13

ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชนในการร่วมกิจกรรม

เยาวชนจากหมู่บ้าน	ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชน
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	- ได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย - ได้มีโอกาสในการจัดรายการวิทยุ - มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย
หมู่ 9 บ้านกอเปา	- มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย - ได้รู้ถึงความเป็นมาของการทำนาข้าวว่ามีความลำบากเพียงใด - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีต และปัจจุบัน - ได้รับความรู้และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีโอกาสในการจัดรายการวิทยุ
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	- มีความกล้าแสดงออก - ได้ฝึกการทำงานที่เป็นระบบและทำงานเป็นทีม - มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	- ได้รู้แนวทางในการทำนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น - ได้ความรู้และประสบการณ์ของการทำนาของคนในชุมชน - ได้ทราบถึงข้อมูลการทำนาและทราบถึงปัญหาการทำนาที่เกิดขึ้นในชุมชน - ฝึกการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือของชุมชน
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	- ได้ฝึกการทำงานที่เป็นระบบและทำงานเป็นทีม - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	- ได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทย

เยาวชนที่ได้เข้าร่วมในงานวิจัยได้สะท้อนสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมาโดยเยาวชนได้รับความรู้ในเรื่องการทำงานจากเกษตรกรผู้ทำนาในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทั้งความรู้ในอดีตและในปัจจุบัน รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการทำงานวิจัย ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม มีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูล ได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ และเยาวชนยังได้แสดงความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในชุมชนของตัวเอง

ในการดำเนินการตามแผนกิจกรรมนอกจากกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติร่วมกับเยาวชนแล้ว ยังมีกิจกรรมอีกหลายกิจกรรมที่ทีมวิจัยได้เข้าร่วมและได้ชวนเยาวชนเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมด้วย เช่นเวทีสานฝันงานวิจัยที่จัดขึ้นโดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กิจกรรมพัฒนาชุมชนป่าสัก เวียงยองและศรีบัวบาน ที่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร่วมกับโครงการการเรียนรู้ลำน้าสารอย่างมีส่วนร่วมได้จัดกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ โดยทีมวิจัยได้พาเยาวชนเข้าร่วมด้วย การเข้าร่วมในการประชุมสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก เป็นต้น

4.8 การเรียนรู้ของผู้วิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่อง แนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการทำควมคุ้นเคยกับพื้นที่ตำบลป่าสัก รวมถึงการทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสักเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี 6 เดือน การทำงานวิจัยในพื้นที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การทำงานร่วมกับชุมชน การประสานงานกับคนในชุมชน การทำงานวิจัยร่วมกับเยาวชน การเป็นผู้กระตุ้นประสานให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการวิจัย และการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ สามารถสรุปการเรียนรู้ของผู้วิจัยได้ดังนี้

1. การวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการทำงานร่วมกับชุมชน การลงพื้นที่ครั้งแรกของผู้วิจัยในเวทีโครงการการเรียนรู้ลำน้าสารอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าในพื้นที่ชุมชนตำบลป่าสัก มีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัย โดยมีบุคคลนอกพื้นที่ทั้งอาจารย์จากมหาวิทยาลัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้กระตุ้นประสานและอำนวยความสะดวก โดยเป็นผู้นำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการแก้ไขปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้เรียนรู้จากพื้นที่ตำบลป่าสัก อีกทั้งในการเข้าชุมชนโดยการเข้าร่วมการประชุมโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก การเข้าร่วมการประชุมทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเกษตรกรเจ้าของปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวของผู้วิจัยอย่างต่อเนื่องทำให้ได้ทำงานร่วมกับเกษตรกร โดยการร่วมพิจารณาเครื่องมือที่เกษตรกรคิดค้นเพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม และการได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเกษตรกรทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงแนวคิด และประสบการณ์ในการทำงานวิจัยของ

เกษตรกรเป็นการเรียนรู้ที่มีค่ากับผู้วิจัยเป็นอย่างมาก การเรียนรู้ครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการพัฒนาชุมชนโดยการที่ให้เจ้าของปัญหา เป็นผู้มองปัญหาเองและหาวิธีแก้ไขปัญหา เพื่อให้การแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหายั่งยืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยจะนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชุมชนของผู้วิจัยในอนาคตต่อไป

2. การประสานงานกับคนในชุมชน ในการทำงานวิจัยโดยที่ผู้วิจัยเป็นคนนอกพื้นที่ การทำความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้คนในพื้นที่ยอมรับ การประสานงานกับคนในชุมชนทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนต่างพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยไม่เคยรู้จักมาก่อน และการทำงานวิจัยนั้นจำเป็นต้องมีการประสานงานกับผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความนับถือเพื่อให้การทำงานวิจัยประสบผลสำเร็จและชุมชนให้การสนับสนุน ในประสานงานผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการเลือกใช้สื่อเพื่อเป็นตัวช่วยในการประสานงาน ได้ใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน

3. การทำงานวิจัยร่วมกับเยาวชน การทำงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักได้เข้ามาเรียนรู้ปัญหาในพื้นที่และร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น อีกทั้งร่วมเรียนรู้กระบวนการวิจัย รวมถึงเรียนรู้ถึงการทํานาในพื้นที่ผ่านกิจกรรมต่างๆ การทำงานกับเยาวชนทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมกับเยาวชน และได้เรียนรู้ความคิดของเยาวชนในเรื่องต่างๆ ทั้งแนวคิดในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน แนวคิดในเรื่องของการทํานาในมุมมองของเยาวชน อีกทั้งเยาวชนเหล่านี้ยังได้เห็นถึงน้ำใจของคนรุ่นใหม่ในการร่วมทำงานกับบุคคลจากนอกพื้นที่ที่เยาวชนเหล่านั้นไม่รู้จักร โดยเยาวชนให้ความร่วมมือและให้ความไว้วางใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยประทับใจมาก

4. การทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นประสาน เพื่อให้เยาวชนเกิดแรงผลักดันในการทำงานวิจัย การทำหน้าที่นี้ผู้วิจัยได้เรียนรู้การประสานงานกับบุคคลภายนอกอื่นๆ นอกจากคนในพื้นที่ การหาทุนวิจัยเพื่อให้เป็นปัจจัยในการทำงานวิจัย การประสานงานเพื่อหาวิทยากรเพื่อให้ความรู้กับเยาวชน การหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่เยาวชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถทำงานต่างๆ ได้สำเร็จ

5. การเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ ได้แก่ การเรียนรู้ในการจัดการการวิทยุเป็นการเรียนรู้ร่วมกับเยาวชน การมีความกล้าพูดในที่ชุมชน การเรียนรู้เรื่องการทํานาเพิ่มมากขึ้น การได้มีโอกาสเข้ามาร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่นเวทิงงานสานฝันงานวิจัย งานรวมพลคนวิจัย การเข้าร่วมในการประชุมในโครงการวิจัยต่างๆ การรายงานความก้าวหน้างานวิจัย เป็นต้น การเรียนรู้ทั้งหมดเป็นประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานวิจัยเรื่องนี้เป็นประสบการณ์ที่ทำให้การศึกษาในระดับปริญญาโทเกิดคุณค่ามาก และการทำวิทยานิพนธ์ทำให้เกิด

ประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้รับประโยชน์จากการทำงานวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
ผู้วิจัย

บทที่ 4

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการลงพื้นที่ทำโครงการแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน ได้ดำเนินการขึ้นเพื่อหาแนวทางในพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา โดยให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาว่าควรเป็นอย่างไร โดยนักวิจัยได้ร่วมกับเยาวชนในพื้นที่ร่วมกันเป็นทีมวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบและตอบข้อสงสัยข้างต้น ซึ่งในการทำงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 3) เพื่อหาแนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่ ระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 1 ปี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ขั้นตอนส่วนใหญ่เป็นการรวมเยาวชนให้เข้ามาร่วมพูดคุย และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลการทำนา และให้เยาวชนได้มีส่วนในการวางแผนการทำกิจกรรมต่างๆ โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 1 ปี

5.1 สรุปผลโครงการวิจัย

5.1.1 แนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน สามารถสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

1. การทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ทีมวิจัยท้องถิ่นและผู้ปกครอง โดยวิเคราะห์สถานการณ์การทำนา เริ่มจากการเข้าร่วมเวทีของโครงการกระบวนการเรียนรู้ลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับพื้นที่ตำบลป่าสัก และค้นหาประเด็นปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขเพื่อนำมาเป็นโจทย์ของงานวิจัย อีกทั้งเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน และเข้าร่วมการประชุม “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อรับทราบปัญหาและทำความเข้าใจกับเกษตรกรผู้ทำนา โดยเข้าร่วมการประชุม “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ซึ่งในนักวิจัยท้องถิ่นในโครงการเป็นเกษตรกรผู้ทำนาและเป็นผู้นำชุมชน ทีมวิจัยได้จัดทำเอกสารเพื่อชี้แจงกิจกรรมเป้าหมายและผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นแจกแก่ทีมวิจัย อีกทั้งผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลรายละเอียดของงานวิจัยควบคู่กับเอกสารเพื่อเพิ่มความเข้าใจแก่นักวิจัยท้องถิ่นด้วย

2. การเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน โดยลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนให้เยาวชนในพื้นที่เป้าหมายเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน เพื่อร่วมกันเรียนรู้ถึงกระบวนการในการทำงานวิจัย และหา

แนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานร่วมกัน โดยใช้รูปแบบการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้วิจัยกับเยาวชนเกี่ยวกับงานวิจัย

3.การพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและเตรียมทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำงาน โดยใช้กระบวนการจัดเวทีประชุมเยาวชนเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่น อีกทั้งกิจกรรมเวทีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับแบบสอบถามและรับแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูลการทำงาน

4.การดำเนินการเก็บข้อมูลการทำงาน โดยเยาวชนแต่ละทีมทีมวิจัยเยาวชนเก็บข้อมูลการทำงานในพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง และมีนักวิจัยท้องถิ่นเป็นผู้เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา อีกทั้งมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรได้รับทราบในกิจกรรมการเก็บข้อมูลของทีมวิจัยเยาวชน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์การทำงานของเยาวชนด้วย นอกจากนั้นเยาวชนยังได้เรียนรู้การจัดกระบวนการเวทีสัญจร โดยทีมวิจัยเยาวชนร่วมในเวทีสัญจรโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและสังเกตการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงาน เพื่อใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักต่อไป

5.การสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเก็บข้อมูล

6.การสรุปประสบการณ์และการตรวจสอบความความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยจัดการประชุมเป็นรายหมู่บ้าน และให้เยาวชนเป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลการทำงาน

7.การฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน โดยใช้แบบสอบถามฉบับจริงในการฝึกทักษะการบันทึกข้อมูลการทำงานลงในโปรแกรมท้องถิ่น เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักต่อไป

8.การบันทึกข้อมูลการทำงานลงในโปรแกรม โดยเยาวชนแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลการทำงาน ใช้เวลาในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ในการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งเยาวชนได้เรียนรู้ถึงความรู้เกี่ยวกับการทำงานจากข้อมูลการทำงานในแบบสอบถามด้วย

9.การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนผู้วิจัยได้ให้เยาวชนระดมความคิด และสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดกิจกรรมว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมในงานวิจัยชิ้นนี้ อีกทั้งร่วมวิเคราะห์ถึงปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมด้วย

10.การประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก โดยทีมวิจัยเยาวชนร่วมในการอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชน เพื่อเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุและใช้สื่อวิทยุในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในงานวิจัย และการประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุม

โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลปาลัก ใช้เวทีสัญจรของโครงการ
แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลปาลัก เป็นเวทีการประชาสัมพันธ์ และ
เยาวชนผู้เข้าร่วมงานวิจัยเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านได้รับทราบ

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลปาลัก อำเภอเมือง จังหวัด ลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน ได้แก่

- 1.การที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมใน
โครงการวิจัย เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ
- 2.การกระตุ้นให้เยาวชนได้เข้าร่วมออกแบบกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้ รวมทั้งปัญหา
และอุปสรรค การที่เยาวชนซึ่งมีความต้องการในเรื่องเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องเดียวกันเข้ามา
รวมตัวกันเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเหล่านั้น เยาวชนเป็นกลุ่มคน
ที่มีพลังและมีศักยภาพสูงมากในการทำงาน
- 3.ความต่อเนื่องของกิจกรรม เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็น
ทีมและเกิดความยั่งยืนของกลุ่มเยาวชน
- 4.พฤติกรรมของเยาวชน ที่ส่งเสริมให้เข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบล
ปาลัก
- 5.ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีตและปัจจุบัน ที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน
- 6.การได้รับการกระตุ้นจากวิทยากรและองค์กรภายนอกชุมชน ทำให้เยาวชนในพื้นที่เกิด
แรงผลักดันในการร่วมคิด ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
- 7.การได้รับทุนสนับสนุน สกว. สำนักงานภาคและหน่วยงานอื่นๆ ทำให้สามารถจัดหา
อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นมาใช้ในการทำงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

5.1.3 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลปาลัก

- 1.ประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาเพื่อให้
เยาวชนในทีมวิจัยทราบถึงความสำคัญและขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์
- 2.การวางแผนการจัดทำรายการวิทยุชุมชนเกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนา โดยการมีส่วนร่วม
ของเยาวชน เพื่อนำเสนอแผนการประชาสัมพันธ์ของทีมวิจัยเยาวชนแต่ละหมู่บ้านและร่วมวางแผน
การประชาสัมพันธ์งานวิจัยร่วมกัน โดยมีแผนการประชาสัมพันธ์ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์

2.3 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

2.4 กำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

2.5 การเลือกเครื่องมือและสื่อประชาสัมพันธ์

3. ฝึกจัดรายการวิทยุชุมชนเกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนได้ร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่วางแผนไว้และใช้สื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดรายการวิทยุชุมชน โดยเยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดรายการวิทยุชุมชน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 แนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

จากการศึกษาวิจัยโดยเริ่มจากทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ตำบลป่าสักเพื่อค้นหาประเด็นปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไข เพื่อนำมาเป็นโจทย์ของงานวิจัย โดยได้เริ่มเข้าร่วมเวทีของโครงการกระบวนการเรียนรู้ลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นที่ตำบลป่าสัก และได้มีโอกาสพบกับเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ และได้รับทราบว่าเป็นพื้นที่ตำบลป่าสักเกษตรกรผู้ทำนากำลังประสบปัญหาด้านทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น และมีกลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เมื่อผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลดังกล่าวจึงได้หาโอกาสเข้าร่วมในการประชุมของเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น และได้พัฒนา “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ขึ้นโดยเกษตรกรผู้ทำนาเป็นนักวิจัยเอง จึงเกิดกลุ่มนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 18 คนและนักวิจัยท้องถิ่นเหล่านั้นได้พยายามค้นหาวิธีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการดังกล่าวคือ ข้อมูลพัฒนาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสัก ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลป่าสัก ด้วยเหตุนี้ทีมวิจัยจึงได้เข้าไปร่วมในการประชุมและได้เสนอแนวคิดที่จะให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักเข้ามาจัดการเกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนา เพราะนอกจากเยาวชนที่เข้าร่วมจะได้มีส่วนในการช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนแล้ว เยาวชนเหล่านั้นยังได้มีโอกาสในการเรียนรู้ถึงการทำนาในพื้นที่ ภูมิปัญญาต่างๆ และได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวิจัยด้วย ประกอบกับทีมวิจัยได้เสนอเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมท่องเที่ยวไทยในการจัดการเกี่ยวกับฐานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ณ บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านทำให้ในหมู่บ้านร่มโพธิ์ทองมีฐานข้อมูลหมู่บ้านซึ่งมีข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับสมาชิกในหมู่บ้านทั้งหมดอยู่และสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการจัดสรรงบประมาณและ

โครงการต่างๆ ได้ง่าย โดยดึงข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลจากโปรแกรมท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว ทำให้นักวิจัยท้องถิ่นเกิดความสนใจ จากนั้นทีมวิจัยได้ชวนนักวิจัยท้องถิ่นคิดเกี่ยวกับคำถามว่า

จะสามารถพัฒนาข้อมูลการทำนาของกลุ่มเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในโครงการ “แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก” เพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูลการทำนาโดยใช้โปรแกรมท้องถิ่นของไทยได้หรือไม่ วิธีการใดที่จะทำให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาในโปรแกรมท้องถิ่น และทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดการประยุกต์ใช้ข้อมูล เก็บข้อมูล และป้อนข้อมูลโดยเยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เมื่อเกิดคำถามดังกล่าว นักวิจัยท้องถิ่นจึงให้ทีมวิจัยศึกษาและหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนเข้ามาพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำวิจัยเรื่อง **“แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน”**

กิจกรรมหลังจากได้โจทย์วิจัยและทำความเข้าใจกับชุมชนแล้ว ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ตามพื้นที่เป้าหมายของงานวิจัยคือ 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอกเปา หมู่ 10 บ้านหนองหลุม หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองซิว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ เพื่อเชิญชวนให้เยาวชนในพื้นที่เป้าหมายดังกล่าวเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน การลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนทีมวิจัยได้ขอความร่วมมือให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ติดต่อ และนัดหมายเยาวชนให้เข้ามาประชุมกัน จากนั้นทีมวิจัยก็ได้เข้าไปอธิบายถึงงานวิจัย กิจกรรมต่างๆ และสิ่งที่จะได้รับหากเข้าร่วมในการทำงานวิจัย ผลของการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนเข้าทีมวิจัย มีเยาวชนที่สนใจเข้าร่วม จำนวน 96 คน จาก 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอกเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองซิว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องเกลบ ส่วนอีก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนมีกิจกรรมอย่างอื่นมากแล้วจึงไม่สามารถเข้าร่วมในการทำกิจกรรมได้ ทำให้ในการดำเนินกิจกรรมของงานวิจัยมีเยาวชนจาก 7 หมู่บ้านเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน

เมื่อมีเยาวชนสนใจเข้าร่วมในการเป็นทีมวิจัยเยาวชนแล้ว กิจกรรมต่อจากนั้นเป็นกิจกรรมเวทีการประชุมและเตรียมทีมวิจัยเยาวชน เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา การจัดเวทีการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับทีมวิจัยเยาวชนในเรื่องบทบาท หน้าที่ในการทำงานวิจัย

และเพื่อให้ทีมวิจัยเยาวชนทั้ง 10 หมู่บ้านได้พบปะและทำความรู้จักกัน และเพื่อฝึกทักษะการเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำงาน เมื่อเยาวชนได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และได้ทราบถึงการใช้แบบสอบถาม กิจกรรมต่อจากนั้นเป็นการใช้กระบวนการเวทีประชุมอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการให้นักวิจัยท้องถิ่นซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการเก็บแบบสอบถามและทีมวิจัยเยาวชนได้พบปะกัน และเพื่อประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นกับทีมวิจัยเยาวชนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงาน และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการทำงาน การประชุมในครั้งนี้เป็นการวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลการทำงานจริงในพื้นที่ และเมื่อวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการทำงานแล้ว ทีมวิจัยเยาวชนก็ได้เริ่มการเก็บข้อมูลการทำงานโดยใช้แบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน และแบบสอบถามที่นำไปกรอกลงในโปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทย เพื่อพัฒนาเป็นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต การเก็บข้อมูลการทำงานที่ทีมวิจัยเยาวชนใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรโดยตรง และทิ้งแบบสอบถามไว้เพื่อให้เกษตรกรทำเอง และเมื่อทำการเก็บแบบสอบถามได้ครบทั้งหมดแล้ว ทีมวิจัยได้นัดหมายให้เยาวชนนำแบบสอบถามมาช่วยกันตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและสรุปประสบการณ์ที่ได้จากเก็บข้อมูลการทำงาน

เมื่อได้ข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักและข้อมูลพร้อมที่จะบันทึกลงโปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทย ทีมวิจัยได้ให้เยาวชนได้มีโอกาสได้ทดลองใช้โปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะใช้พัฒนาเป็นฐานข้อมูลการทำงาน โดยการจัดกิจกรรมฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทย เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวโปรแกรม และสามารถใช้โปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานได้ การฝึกทักษะเป็นบรรยากาศของเพื่อนสอนเพื่อน แต่เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมบางมีปัญหาความขัดแย้งกันทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมในการอบรมแบ่งเป็น 2 กลุ่มและไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ ทำให้การฝึกอบรมทักษะการใช้โปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทยไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อกิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทยไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ทีมวิจัยได้เปลี่ยนกระบวนการจากการรวมกลุ่มเยาวชนหลายหมู่บ้าน มาดำเนินการฝึกทักษะที่ละหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามจริงในการฝึกและให้เยาวชนบันทึกข้อมูลการทำงานลงในโปรแกรมท้องถิ่นทั้งไทยด้วย การบันทึกข้อมูลใช้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ตำบลป่าสัก เป็นสถานที่ที่ใช้บันทึกข้อมูล โดยมีทีมวิจัยเยาวชนเข้ามาบันทึกข้อมูลการทำงานทุกวันเสาร์ เนื่องจากวันเสาร์เป็นวันที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไม่มีการเรียนการสอน และเป็นวันหยุดเรียนของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัย การบันทึกข้อมูลการทำงานของทีมวิจัยเยาวชนใช้วิธีการทำไปเรียนรู้ไป นอกจากนั้นเยาวชนยังได้เรียนรู้จากข้อมูลการทำงานจากแบบสอบถามที่ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน เยาวชนได้ซักถามถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานในหัวข้อที่ไม่ทราบคำตอบ

การประชาสัมพันธ์งานวิจัยฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก นอกจากจะเป็นการทำให้เกษตรกรชาวนาในพื้นที่ได้รับทราบว่า ได้มีการรวบรวมข้อมูลการทำนาไว้เพื่อใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ แล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของเยาวชนในพื้นที่ที่ได้ร่วมกันทำงานเพื่อให้ชุมชนของตนเองสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทำนาได้ และทำให้ประชาชนให้ร่วมมือในการทำกิจกรรมของเยาวชน ทีมวิจัยได้มีการประชาสัมพันธ์และได้จัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุมโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก ประชาสัมพันธ์โดยใช้เวทีสัญจรของ “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก” เป็นเวทีการประชาสัมพันธ์ เยาวชนผู้เข้าร่วมงานวิจัยเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านได้รับทราบกิจกรรม “การอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชน” เพื่อการประชาสัมพันธ์งานวิจัยฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก ซึ่งสอดคล้องกับ สะอาด อ่างโดย พรทิพย์ (2530) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันอันมีการวางแผนและกระทำต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันหรือกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินการไป ได้ผลดีสมความมุ่งหมาย โดยมีประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐานอันสำคัญด้วย

จากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาการศึกษาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา โดยให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา การดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้นประสบผลสำเร็จในพื้นที่เป้าหมายได้แก่ หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอกเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลียง หมู่ 16 บ้านทรายทอง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องกล้วย ส่วนอีก 3 หมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ไม่ประสบความสำเร็จในการเชิญชวนเยาวชนให้เข้าร่วมในการทำงานวิจัย

พื้นที่เป้าหมายที่ประสบความสำเร็จในการทำงานวิจัยทั้ง 7 หมู่บ้าน สามารถประเมินได้จากการที่มีเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน และเข้าร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ แม้ในบางครั้งเยาวชนจะมีจำนวนลดลงในบางกิจกรรม เนื่องมาจากปัจจัยในเรื่องของเวลาว่างของเยาวชนที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมนั้นมีน้อย แต่เมื่อกิจกรรมถัดมาที่จัดกิจกรรมให้เวลาตรงกับเยาวชน ก็มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก อีกทั้งพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของเยาวชนได้ให้ความร่วมมือและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าร่วมในกิจกรรม บางครั้งผู้ปกครองยังเป็นคนพาเยาวชนมาฝากให้เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วย และเยาวชนในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านยังให้ความสนใจกับการร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองและอยากจะช่วยแก้ปัญหาของชุมชนด้วย โดยมีเยาวชนจากบางหมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ที่ 13 บ้านหนองชีว และหมู่ที่ 17 บ้านใหม่ร่องกล้วย ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้าน แต่ทางกลุ่มเยาวชนยังขาดกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องทำให้กลุ่มไม่ค่อยมีผลงานให้ชุมชนได้เห็นมากนัก การที่ทีมวิจัยเขาไปเสนอกิจกรรม

ให้กับเยาวชนกลุ่มเหล่านี้จึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก แต่เยาวชนในพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้านดังกล่าว ส่วนหนึ่งเรียนจบแล้วและต้องทำงานประจำทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมการทำกิจกรรมได้อีก ทำให้จำนวนเยาวชนในทีมลดลงจำนวนหนึ่ง แต่ทีมวิจัยก็ขอให้แกนนำเยาวชนได้ชวนเยาวชนกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมเพื่อเพิ่มจำนวนเยาวชนให้เพิ่มขึ้นอีก ในส่วนของกิจกรรมที่ทีมวิจัยต้องมีการปรับปรุง เพราะกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นค่อนข้างจะเป็นวิชาการมากเกินไป ส่งผลให้ความสนใจของเยาวชนมีจำกัด คือสนใจในระยะเวลาด้าน เมื่อทำกิจกรรมไปได้ระยะหนึ่งเยาวชนก็เกิดความเบื่อ ดังนั้นทีมวิจัยจึงต้องหาวิทยากรมาเพิ่มเติมในส่วนของกิจกรรมให้มีทั้งแนววิชาการ และนันทนาการ ร่วมกันไปเพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรมให้มากขึ้น

ส่วนพื้นที่ 3 หมู่บ้านที่ไม่ประสบผลสำเร็จนั้น ประเมินได้จากการที่ไม่มีเยาวชนเข้าร่วมในทีมวิจัยเยาวชน และในหมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก มีเยาวชนเข้ามาในช่วงเริ่มแรกและก็ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมถัดมา ซึ่งการที่เยาวชนทั้ง 3 หมู่บ้านไม่เข้าร่วมในงานวิจัยนั้นเกิดจากเงื่อนไขในเรื่องของเวลาของเยาวชนที่ไม่มีให้กับการเข้าร่วมในการจัดกิจกรรม เพราะเยาวชนมีภาระงานจากการเรียน ต้องเรียนพิเศษ ทำการบ้าน และยังมีกิจกรรมของครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้เยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในการทำงานวิจัย โดยหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม เยาวชนมีกิจกรรมเสริมมากได้แก่การเรียนพิเศษ การทำกิจกรรมกับงานวิจัยเรื่องอื่นๆ การต้องทำกิจกรรมของหมู่บ้าน ทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของงานวิจัย หมู่ที่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนมีภาระการเรียนและงานที่บ้านมาก อีกทั้งเยาวชนส่วนใหญ่มีอายุน้อยทำให้ความสนใจในเรื่องของงานวิจัยมีน้อย และหมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก เยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมในทีมช่วงแรกเป็นเยาวชนที่มีงานประจำทำ และต้องการเข้ามาสังเกตการณ์ในการทำกิจกรรม อีกทั้งเยาวชนมีภาระที่ต้องทำงานจึงไม่สามารถเข้าร่วมในการทำกิจกรรมได้ และทีมวิจัยต้องมีการปรับในส่วนของกิจกรรมเนื่องจากกิจกรรมที่นำไปเสนอให้เยาวชนนั้น เยาวชนทั้ง 3 หมู่บ้านคงไม่สนใจและกิจกรรมไม่มีแรงจูงใจมากพอให้เยาวชนเข้าร่วมทำกิจกรรม ดังนั้นทีมวิจัยจะได้ปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจให้แก่เยาวชนต่อไป

ในการเข้าไปเชิญชวนเยาวชนให้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมในงานวิจัย ทีมวิจัยได้เชิญเยาวชนผ่านทางผู้นำชุมชน ทำให้เยาวชนกลุ่มที่รับทราบข่าวก็เข้าร่วมรับฟัง แต่ยังมีกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้มีจำนวนค่อนข้างมาก ดังนั้นหากสามารถดึงเยาวชนเหล่านั้นเข้าร่วมในการทำงานได้ มีกิจกรรมที่สร้างความสนใจให้กับเยาวชนเหล่านั้นได้ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเยาวชนก็จะประสบความสำเร็จมากขึ้นอีก

ในส่วนของการมีส่วนร่วมนั้นจากการที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม นั้นพบว่าผู้ศึกษาอยู่มากพอสมควร ดังจะพบได้จากงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) ที่มุ่งเน้นสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Action Research) โดย กำธร (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบบริหารกองทุนหมู่บ้านของตำบลทาลาด อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่าผู้นำและองค์กรชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อกระบวนการบริหารของกองทุนที่แสดงถึงความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนอย่างมีหลักเกณฑ์เท่าเทียมกัน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพึ่งตนเองได้และยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่าสอดคล้องกันกับงานวิจัย ผู้นำและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนอย่างมากในการให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชน และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการทำกิจกรรมของเยาวชนในท้องถิ่น เพราะว่าผู้นำชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อถือของคนในชุมชน ซึ่งรวมถึงผู้ปกครองของเยาวชน ดังนั้นหากผู้นำชุมชนตัดสินใจให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนแล้วกิจกรรมเหล่านั้นก็จะประสบผลสำเร็จ อีกทั้งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครองและคนในชุมชน นอกจากนี้การที่เกษตรกรชาวนาในตำบลป่าสักยังได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้านทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น โดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โกมล (2543) ได้ศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยในเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของ องค์การบริหารส่วนตำบลสันทรายและแม่แฝดใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำไปแก้ไขปัญหของชุมชนได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ชุมชนจะสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ไปพัฒนา ประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านอื่น ๆ ของชุมชนอีกด้วย นอกจากประเด็นในการศึกษาวิจัยแล้ว งานวิจัยนี้ได้มีการวิจัยต่อยอดจากการศึกษากลุ่มอาชีพเกษตรกรจนพัฒนาเป็นเครือข่าย เพื่อการจัดการที่ยั่งยืนและงานวิจัยของ สุวรรณ (2543) ซึ่งได้ทำการศึกษาต่อยอดงานวิจัยของคุณโกมล สนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มอาชีพของเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมนี้ทำให้กลุ่มเกษตรกรตำบลสันทราย ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรตำบลสันทรายได้ โดยมีรูปแบบการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

อีกทั้งงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ได้มีโอกาสทำงานวิจัยร่วมกับเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นคนกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการในการทำงานวิจัยเพื่อนำไปสู่หนทางในการแก้ไขปัญหา เป็นผู้ประสานงานในเรื่องต่างๆ ให้แก่ผู้เข้าร่วมงานวิจัย โดยใช้การประชุมและการจัดเวทีต่างๆ ในการให้เยาวชนเข้ามาร่วมตัวกันเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สุรินทร์ (2542) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของบ้านหนองผึ้ง ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า การจัดการป่าชุมชนของบ้านหนองผึ้งนั้นประสบความสำเร็จได้ก็เพราะการมีส่วนร่วม การดึงบุคคล หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัยด้วยนั้น ทำให้เกิดความร่วมมือของหลาย ๆ กลุ่ม บุคคลหรือองค์กรในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการป่าของชุมชน ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะเห็นได้ว่ามีข้อค้นพบร่วมกัน คืองานวิจัยดังกล่าวนี้มีลักษณะการดำเนินงานในลักษณะของการที่คนนอกชุมชนเข้าไปดำเนินการวิจัยร่วมกับคนในชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นประสาน (Facilitation) ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีเครื่องมือที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้หลายวิธีด้วยกัน และจากที่กล่าวมานั้น พบว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นการเสริมพลังความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีคนนอกชุมชนเป็นเพียงพี่เลี้ยง ทำหน้าที่หลักเพียง กระตุ้น ประสานให้เกิดพลังชุมชน และชุมชนสามารถนำเอากระบวนการวิจัยไปใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้ด้วยคนในชุมชนเอง ซึ่งในที่สุดแล้วจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

5.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน ได้แก่

1. การที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมในโครงการวิจัย การที่เยาวชนในพื้นที่จะได้แสดงออกถึงศักยภาพและความต้องการของตนเองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงถึงความสามารถของเขา โดยมีพื้นที่ให้เยาวชนเหล่านั้นแสดงออกหรือหาพื้นที่เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนไปแสดงออกในทางที่ไม่ดี และการเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนจะทำให้เยาวชนได้รับรู้ปัญหาและได้เรียนรู้ถึงกระบวนการแก้ไขปัญหา เพื่อในเวลาที่เยาวชนเหล่านี้กลายเป็นผู้ใหญ่จะได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับ พัฒนา (2542) อ้างโดย สิริพันธุ์ (2544) ที่กล่าวว่า เยาวชนเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งธรรมชาติของวัยนี้ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสที่เกิดขึ้นรอบตัว และส่งผลถึงพัฒนาการในการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ฉะนั้น เยาวชนจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชน

ในการเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องการทำนา เพราะการทำนาเป็นอาชีพหลักและเก่าแก่ของคนในชุมชน ดังนั้นถ้าเยาวชนให้ความสำคัญและรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ปัญหานั้นก็จะคลี่คลายเร็วขึ้นและยั่งยืนต่อไป

2. การกระตุ้นให้เยาวชนได้เข้าร่วมออกแบบกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เยาวชนเป็นกลุ่มที่ได้รับการกระตุ้นจากผู้นำชุมชนและผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลภายนอก โดยได้สนับสนุนให้เยาวชนได้เข้ามาร่วมกันในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาตั้งแต่ร่วมในการวางแผนการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูล และการบันทึกข้อมูลเพื่อพัฒนาฐานข้อมูล เยาวชนที่ได้เข้ามาร่วมในทุกขั้นตอนดังกล่าว สามารถเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการทำงานวิจัยและการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน อุทัย และ อรศรี (2540) กล่าวว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน คือ การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ การที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องานอาชีพ ต่อกลุ่มและต่อสังคม ทำให้โอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ เป็นการเพิ่มความสามารถและความชำนาญมากยิ่งขึ้น ส่วน อคิน (2531) ได้สรุปเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในการพิจารณาปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา ได้แก่ วางแผนโครงการเป็นขั้นตอนนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา เช่น การดำเนินโครงการ ซึ่งต้องทำประโยชน์กับโครงการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม

3. ความต่อเนื่องของกิจกรรม การที่เยาวชนได้มีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างต่อเนื่องจะทำให้เยาวชนได้รับการพัฒนาในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม และได้รับการพัฒนาในส่วนของแนวคิดในการพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกทั้งการที่เยาวชนได้เข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเย็นเป็นการเพิ่มประสบการณ์และความรู้ในห้องเรียน และเป็นการฝึกในเรื่องของการจัดแบ่งเวลาทั้งการเรียนและกิจกรรมเสริมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน จากศึกษาวิจัยในเรื่องนี้พบว่าเยาวชนยังขาดการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะการจัดแบ่งเวลาที่ไม่เหมาะสม และการขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทำให้เยาวชนไม่มีพื้นที่ในการแสดงออกในทางที่ดี และได้ทำกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การรวมกลุ่มกันเพื่อมั่วสุมยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งหากเยาวชนมีกิจกรรมที่ดีและได้รับการสนับสนุน และเห็นความสำคัญในการทำกิจกรรมของเขานอกจากจะเกิดประโยชน์แก่เยาวชนแล้วยังเกิดประโยชน์กับชุมชนด้วย ซึ่งพัฒนา (2542) อ้างโดย สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเยาวชนในด้านสังคม จะเน้นที่บทบาทในครอบครัวเป็นสำคัญ ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของการกล่อมเกลา เป็นเป้าหมายให้เยาวชนมีแนวคิดแบบอย่างของการดำรงชีวิตในอนาคตจากกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา ความสำนึกใน

ความเป็นชุมชนท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดศักยภาพ จากการได้รับโอกาสของการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ของเยาวชน ที่จะทำงานร่วมกับสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พฤติกรรมของเยาวชน เยาวชนเป็นกลุ่มคนในชุมชนที่กำลังเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและภูมิปัญญา เป็นกลุ่มคนที่เติบโตขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ เป็นกำลังหลักของชุมชนต่อไป พฤติกรรมบางอย่างของเยาวชนเป็นตัวสะท้อนถึงความต้องการของเขา เช่น พฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจจากการแต่งตัว จากการทำตัวเกรี้ยว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากการขาดพื้นที่ในการแสดงออกในทางที่ดี พฤติกรรมต่างๆ นั้น เกิดจากปัจจัยภายในของเยาวชนโดยที่ สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในตัวเยาวชน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมและการเกิดความคิดสร้างสรรค์ จากลักษณะธรรมชาติของวัย ได้แก่ (1) ความกระตือรือร้น อยากเรียน อยากรู้ และสนใจติดตามสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ พร้อมทั้งจะรับและเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ สำรวจ ทดลอง และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง (2) พัฒนาการด้านร่างกาย สมองและจิตใจ เนื่องมาจากการเจริญเติบโตทำให้เยาวชนมีแรงจูงใจสูง และค้นพบความสามารถของตนได้ และสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (3) ความมีอิสระและเสรีภาพทางความคิด การเลือกและสามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มักจะไม่ชอบการบังคับด้วยอำนาจ แต่ต้องการการชี้แนะด้วยเหตุผล (4) ความมีอุดมการณ์และปรัชญาชีวิตที่สูงส่ง มีความเชื่อมั่นและพยายามทำให้เป็นไปได้ (5) มีความคิดฝันและจินตนาการเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตของตน และ(6) ต้องการการแสดงออก ซึ่งมีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์ สร้างสรรค์และพัฒนาทักษะ ความสามารถและความถนัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และการรวมกลุ่ม ก็ถือได้ว่าเป็นเวทีแห่งการตอบสนองความต้องการของเยาวชน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลต่อลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเยาวชน ได้แก่ (1) มีความสนใจ มีความสุขที่จะได้อยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน มีค่านิยม ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ความสามารถ พื้นฐานทางนิสัยลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน (2) การคบเพื่อน ชอบคบกันเป็นกลุ่มก้อน กลุ่มเพื่อมีความสำคัญที่สุดสำหรับชีวิตทางสังคมของวัยรุ่น การตัดสินใจต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตมักอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือสถาบันการศึกษาใด ๆ การมีกลุ่มเพื่อนที่ดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชน (3) ความสนใจในเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของเยาวชน เป็นการฝึกในการรับรู้ในบทบาทของชายและหญิง และ(4) ความเป็นผู้นำ การมีบุคคลที่มีความเก่ง มีความสามารถมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกลุ่ม โดยปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเยาวชน เป็นการแสดงออกของเยาวชนเป็นผลมาจากอิทธิพลของปัจจัยภายในตัวเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่มีความ

ต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้เป็นที่ปรากฏต่อสังคมจากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการรวมกลุ่มเพื่อเข้าไปมีบทบาทหรือแสดงศักยภาพของตนอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม

5. ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีตและปัจจุบันที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน จากบทเรียนที่ผ่านมาเยาวชนได้รู้ตัวเองว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งที่มีจากชุมชนเกษตร แต่ขาดความรู้ในเรื่องการเกษตรเป็นอย่างมาก ไม่รู้ถึงภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นของบรรพบุรุษ ทำให้เยาวชนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ถึงการทำการเกษตรในพื้นที่ของตน มีการร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแนวโน้มในเรื่องของการเกษตรในอนาคต และมีความต้องการที่จะสืบทอดวิถีทางของการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

6. การได้รับการกระตุ้นจากวิทยากรและองค์กรภายนอกชุมชน การได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐ นักวิชาการต่างๆ และนักวิจัยภายนอกที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ในทุกๆ ขั้นตอน โดยมีบทบาทเป็นเพียงผู้กระตุ้น ประสานทางความคิดให้กับชุมชน และมีส่วนร่วมในกระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาชุมชน การระดมความคิดเห็น รวบรวมปัญหา และร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ จากผลการวิจัยพบว่า เยาวชนได้รับการกระตุ้นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนจากนักวิจัยภายนอกชุมชน ทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในทักษะในการทำงานวิจัย ทั้งการวางแผนการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การเก็บแบบสอบถาม และการพัฒนาฐานข้อมูล ซึ่งเห็นได้จากการที่เยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยได้มีการตื่นตัวในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Sansak (1996) อ้างโดย สุภาวิณี (2545) พบว่าการใช้กระบวนการ การกระตุ้นของนักวิจัยเพื่อเสริมพลังอำนาจให้กับกลุ่มสตรีเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชีวิตของชุมชน แต่จะต่างกับการศึกษารุ่นนี้ในกรณีที่นักวิจัยเป็นคนภายในชุมชนและวิมลลักษณ์ (2542) อ้างโดย สุภาวิณี (2545) พบว่าการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนของกลุ่มฮักเมืองน่านนั้นเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน โดยได้รับการกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายจากพระครูพิทักษ์นันทคุณ ที่เป็นคนนอกชุมชนและเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ทำให้ชุมชนมีการรวมตัวกันในการรักษาป่าไม้ของหมู่บ้านอำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือนักวิจัยที่รับบทบาทในการกระตุ้นเป็นบุคคลที่คนในชุมชนไม่รู้จักและไม่ได้เป็นคนที่ได้รับความนับถือจากคนในชุมชน

7. การได้รับทุนสนับสนุนสกว. สำนักงานภาค และหน่วยงานอื่นๆ การรวมกลุ่มของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานนั้น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรม จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ถึงกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีนักวิจัยที่เป็นคนนอกชุมชนเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้กระตุ้น ประสานให้เยาวชนได้คิด ฝึกฝนและเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้และปรับใช้กระบวนการดังกล่าวในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นด้วยตัวเองและไม่หวังพึ่งพิง

ภายนอกเพียงอย่างเดียว ซึ่งนับเป็นโอกาสดีของเยาวชนตำบลป่าสักที่ได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ และยังได้รับการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้ เยาวชนยังได้รับการสนับสนุนในเรื่องของสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ จากทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก และจากทางหมู่บ้านต่างๆ ด้วย และได้รับการสนับสนุนในเรื่องของสถานที่ฝึกการจัดรายการวิทยุจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองห้วยโป่งอีกด้วย การได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีทำให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่องและพัฒนาสู่การเรียนรู้ในการสร้างฐานข้อมูลการทำงานต่อไป

โดยสรุปข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน ของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนนั้น ได้แก่ การที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมในโครงการวิจัย เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงความรู้นอกห้องเรียน และมีการฝึกในเรื่องของการแบ่งเวลา และการสนับสนุนให้เยาวชนมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนเองและชุมชน การกระตุ้นให้เยาวชนได้เข้าร่วมออกแบบกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้เยาวชนนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการเรียนและการแก้ไขปัญหาต่อไป ความต่อเนื่องของกิจกรรม พฤติกรรมของเยาวชนผลจากปัจจัยภายในของเยาวชนเองที่ส่งผลต่อการร่วมกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน ความรู้เกี่ยวกับการทำงานในอดีตและปัจจุบันที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน การได้รับการกระตุ้นจากวิทยากรและองค์กรภายนอกชุมชน ทำให้เยาวชนมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการทำกิจกรรม การได้รับทุนสนับสนุนสกว. สำนักงานภาค และหน่วยงานอื่นๆ จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

5.2.3 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนในพื้นที่ ได้แก่ 1) ประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงาน เพื่อให้เยาวชนในทีมวิจัยทราบถึงความสำคัญและขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์ 2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงาน โดยมีแผนการประชาสัมพันธ์ดังนี้ การวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน การเลือกเครื่องมือ และสื่อประชาสัมพันธ์ 3) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ (2542) ที่ได้แบ่งขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้ 1) วิเคราะห์สถานการณ์ (ค้นหาข้อมูล) 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 4) กำหนดโครงการ / กิจกรรม / วิธีการ 5) เลือกเครื่องมือ หรือสื่อ 6) กำหนดงบประมาณ 7) กำหนดการประเมินผล

5.2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนในพื้นที่

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนในพื้นที่ มีปัจจัยในการพัฒนาได้แก่

1. การได้รับการร่วมมือจากคนในชุมชน งานการประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้ประชาสัมพันธ์และผู้รับข่าวสารก็ต้องเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ต่อไปด้วย เพราะหากว่าคนในชุมชนมีการช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยแล้ว ฐานข้อมูลการทำนาที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเยาวชนตำบลป่าสักก็จะได้รับการรู้จักและถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการทำนาในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นงลักษณ์ (2539) ที่ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่าหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และอลิศรา (2544) ที่ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการของสถาบันที่มีการวางแผน มีการกระทำต่อเนื่อง และประพฤติปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของความจริงโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันและกลุ่มประชาชน

2. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรภายในชุมชน การประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นที่ต้องใช้สถานที่และอุปกรณ์เพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น หอกระจายเสียง วิทยุชุมชน กระดานข่าว ตามหมู่บ้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ของเยาวชนก็จะทำให้งานการประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อकिन (2531) อ้างโดย นิสากร (2530) และบัณฑิต (2533) ที่เน้นว่าประชาชนจะเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่ทำทุกอย่างไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนเป็นผู้คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนเป็นผู้ที่คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมที่มีความเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชนจากความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบกับความชำนาญ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนในการแก้ปัญหาร่วมกัน มีการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ สะอาด อ้างโดย พรทิพย์ (2530) ที่ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์คือ วิธีการของสถาบันอันมีการวางแผนและกระทำต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชนเพื่อให้สถาบันหรือกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสนับสนุนอันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินการไปได้ผลดีสมความมุ่งหมาย

3. การได้การสนับสนุนทั้งจากหน่วยงาน/องค์กร ภายในและภายนอก เยาวชนได้รับโอกาสให้เข้าไปเรียนรู้ถึงการจําการวิทยุจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน FM 90.25 MHz. เป็น

โอกาสที่เยาวชนจะได้จัดรายการวิทยุและประชาสัมพันธ์งานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนั้นทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังได้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยผ่านทาง <http://www.thongthinvijai.com> และการได้รับการสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์นอกจากจะทำให้งานวิจัยรู้จักกันในวงกว้าง อีกทั้งเยาวชนยังได้เรียนรู้ถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ด้วย

4. การเรียนรู้ของเยาวชน การที่เยาวชนได้รับโอกาสในการร่วมกิจกรรม และได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ จากทั้งวิทยากร นักวิจัย และเพื่อนๆ ผู้มีประสบการณ์ การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์เยาวชนต้องนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ และปรับให้เป็นวิธีการที่ตนเองนั้นถนัดและเหมาะสม เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จมากที่สุดและเกิดการเรียนรู้ของเยาวชน

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของ ตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่ ได้แก่ การได้รับการร่วมมือจากคนในชุมชนในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยและกิจกรรมของเยาวชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรภายในชุมชนในส่วน of สถาน that และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชาสัมพันธ์ การได้รับการสนับสนุนทั้งจากหน่วยงาน/องค์กรภายในและภายนอก ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเยาวชน และการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อนำไปปรับใช้กับการประชาสัมพันธ์งานวิจัยต่อไป

5.2.4 อภิปรายผลการวิจัยโดยใช้แนวคิดในการวิจัยเป็นเกณฑ์

จากผลการศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายได้โดยใช้แนวคิดในการวิจัยเป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูล

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลโดยปริชา และ เสาวรส (2531) ได้กล่าวถึงฐานข้อมูล (Database) ว่า เป็นหัวใจสำคัญของการประมวลผลข้อมูลในองค์กร ข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ในองค์กรต้องการใช้จะถูกเก็บไว้ในที่เดียวกัน ข้อมูลเหล่านี้จะสัมพันธ์กัน แต่จะไม่มีข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ โดยใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) หรือที่เรียกว่า DBMS ช่วยในการจัดเก็บข้อมูล แก้ไขข้อมูล เพิ่มเติมข้อมูล และค้นหาข้อมูล ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการทำงานส่วน วิชัยและสมชัย (2543) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของฐานข้อมูล ว่าฐานข้อมูลจะช่วยสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลขององค์กรให้เป็นระเบียบ แยกแยะข้อมูลตามประเภท ทำให้ข้อมูลประเภทเดียวกันจัดเก็บอยู่ด้วยกัน สามารถค้นหาและเรียกใช้ได้ง่าย ไม่ว่าจะนำมาพิมพ์รายงาน นำมาคำนวณ หรือนำมาวิเคราะห์ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยนั้นพบว่าปรากฏการณ์ต่างๆ ที่พบ

นั้นสอดคล้อง และสัมพันธ์กันกับแนวคิดดังกล่าว กล่าวคือ การพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลโดยใช้โปรแกรมท้องถิ่นในการเก็บเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล แก้ไขข้อมูลเพิ่มเติมข้อมูล และค้นหาข้อมูล ซึ่งการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานขึ้นมาก็เพราะว่าข้อมูลที่ถูกรวบรวมอย่างเป็นระเบียบสามารถแยกแยะข้อมูลตามประเภทได้ ทำให้ข้อมูลประเภทเดียวกันจัดเก็บอยู่ด้วยกัน สามารถค้นหาและเรียกใช้ได้ง่ายนำมาคำนวณ หรือนำมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาการทำงานได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการทำนา

การทำนาในอดีตนั้น มุลินีข้าวขวัญ (2549) ได้กล่าวว่า ในอดีตขั้นตอนการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบจะเป็นกระบวนการใช้แรงงานคนและสัตว์คือ วัว ควาย ซึ่งต้องพึ่งพากัน ด้วยเมตตาธรรม สามัคคีธรรมและความกตัญญู นอกจากสัตว์จะช่วยเป็นแรงงานให้แล้ว มุสัตว์ยังเป็นปุ๋ยธรรมชาติ ช่วยบำรุงดินไปในตัว ซึ่งจากการที่ทีมวิจัยได้เข้าไปเรียนรู้จากการเก็บแบบสอบถามได้ข้อมูลที่ตรงกันคือการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักในอดีตมีการใช้แรงงานสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ในการไถนา มีการใช้สารเคมีน้อยมาก มีการกำจัดศัตรูพืชของข้าวโดยวิธีกล เช่น การถอนด้วยมือ การตัดหญ้า การเก็บหอยเชอรี่ เป็นต้น ส่วนในเรื่องของการใช้ปุ๋ยในอดีตใช้ปุ๋ยจากมูลวัว ควายอย่างเดียวในการทำนา โคนมูลสัตว์ที่ได้นั้นมาจากสัตว์ที่ตนเลี้ยง แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องจักรในการไถนา เนื่องจากความสะดวกและรวดเร็วกว่าการใช้แรงงานสัตว์ มีการใช้สารเคมีมากขึ้น เช่น ยาคุมหญ้า ยาฆ่าหอยเชอรี่ ยาฆ่าปู เป็นต้น และมีการนำปุ๋ยเคมีมาใช้ ปุ๋ยเคมีที่นำมาใช้มี 2 สูตรคือ ปุ๋ย 16-20-0 และ 46-0-0 นอกจากนั้นยังมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้วัว เพื่อปรับปรุงด้วย และใส่ปุ๋ยเหล่านี้เพื่อจะทำให้ข้าวขึ้นสมบูรณ์ และปุ๋ยเหล่านี้เกษตรกรต้องซื้อจากร้านเคมีเกษตร แม้แต่ปุ๋ยคอกยังต้องซื้อจากคนที่เลี้ยงวัวหรือพ่อค้า การนำเทคโนโลยีต่างๆ เหล่านี้มาใช้เพื่อเพิ่มความรวดเร็วและสร้างความสะดวกให้กับเกษตรกรแต่ผลที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้คือเกิดต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น เกษตรกรมีสุขภาพที่แย่ลง ซึ่งมุลินีข้าวขวัญ (2549) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเริ่มเปลี่ยน โดยเปลี่ยนการทำงานแบบยังชีพเป็นการทำนาแบบใช้สารเคมี และอาศัยปัจจัยการผลิตที่ต้องซื้อหาจากภายนอกชุมชนและต่างประเทศมากขึ้น ทั้งปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และสารเคมีต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่เครื่องจักรกลการเกษตร กระทั่งผลพวงจากการพึ่งพิงปัจจัยภายนอกเริ่มปรากฏปัญหาเช่น สภาพะต้นทุนที่สูงขึ้นขณะที่ผลผลิตราคาตกต่ำ สุขภาพชาวนาล้มป่วย สิ่งแวดล้อมทรุดโทรม ราคาพันธุ์ข้าวสูงขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยอย่างรุนแรงรวดเร็วและขยายวงกว้างครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นเป็นปัญหาที่เกษตรกรตำบลป่าสักประสบอยู่ เพราะการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการทำนามากเกินไปทำให้ค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ สูงขึ้น โดยกรมวิชาการเกษตร (2545) กล่าวถึงปัญหาการเรื่องการผลิตข้าว

ว่าต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรไทย ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปี ข้อมูลการผลิตในช่วงปี 2538 - 2543 ข้าวนาปีมีต้นทุนการผลิตต่อตันเฉลี่ย 4,160 บาท ในปี 2538/39 และเพิ่มขึ้นประมาณ 4,800 บาท ในปี 2542/43 นอกจากนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร (2542) รายงานว่า การระบาดของศัตรูข้าวมากยิ่งขึ้น และมีต้นทุนในการนํานาสูง จนไม่มีกำไรข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวปี พ.ศ.2539-2541 โดยเฉลี่ยคิดเป็นเงิน 1,997 2,152 และ 2,157 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยได้ จำนวน 721, 663 และ 676 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นรายได้ 3,237 4,562 และ 3,390 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เมื่อคิดคำนวณค่าแรงงานของตัวเกษตรกรด้วยแล้ว จะไม่มีกำไรเลย ทำให้เกษตรกรจำนวนมาก พยายามที่จะคิดค้นหาวิธีการทำนาใหม่ ๆ ที่จะลดต้นทุนการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร เช่นค่าเตรียมดิน ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูข้าว และค่าจ้างแรงงาน ซึ่งจากการศึกษาวิจัย นั้นพบว่าปรากฏการณ์ต่างๆที่พบนั้นสอดคล้อง และสัมพันธ์กันกับแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ การรวมตัวกันของเกษตรกรและเยาวชนเพื่อร่วมกันศึกษาและเก็บข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าว เพื่อหาวิธีการในการลดต้นทุนในส่วนนั้นลง โดยการที่มีนักวิจัยจากภายนอกเข้าไปร่วมโดยเป็นผู้กระตุ้นและประสานงานในเรื่องของกระบวนการและกิจกรรมให้แก่เกษตรกรและเยาวชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนปัญหาต่อไป

3.แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมท้องทุ่งไทย

การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักได้ใช้โปรแกรมที่มีชื่อว่า ท้องทุ่งไทย เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานข้อมูล โดยที่ อรรถชัย และคณะ (2547) ได้ศึกษาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการผลิตพืชในระดับท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐ เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาให้ผู้ใช้งานระบบใช้เสริมการตัดสินใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีทางเลือกหลายทางเลือกในการผลิตพืชชนิดหนึ่ง และผู้ใช้งานต้องการทราบว่าแต่ละทางเลือกจะให้ผลลัพธ์อย่างไร ต้องมีการเตรียมการทรัพยากรด้านต่างๆ อย่างไร และระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการผลิตพืชในระดับท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐(Decision Support System for Village Level Crop Production Systems: DSSVLCP) ประกอบด้วยระบบฐานข้อมูลการผลิตพืชในระดับหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกร (Database Management System: DBMS) ระบบการผลิตพืชโดยแบบจำลองพืชจำนวน 5 พืช (Model base Management System: MBMS) และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบจำลองสำหรับการตัดสินใจเพื่อเลือกผลิตพืช และได้พัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถนำเข้า-จัดเก็บข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีข้อมูลเพียงพอจะนำเสนอระดับดังกล่าวให้แก่เกษตรกรผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล เพื่อใช้งานในการปรับปรุงระบบการผลิตของแต่ละครัวเรือน อีกทั้งได้พัฒนาโปรแกรมเชื่อมโยงท้องทุ่งไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเข้าและแสดงผลข้อมูลในระดับหมู่บ้าน-ครัวเรือนเกษตรกรพร้อมการใช้งานในระดับหมู่บ้านและครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าโปรแกรมท้องทุ่งไทยยังต้องมีการปรับปรุงในส่วนของการใช้งาน เพื่อให้เกษตรกรและเยาวชนที่จะ

เข้ามาปรับปรุงข้อมูลสามารถทำได้โดยไม่ต้องอาศัยผู้จัดทำโปรแกรมมาแก้ไขตลอด เพราะการที่ทีมวิจัยได้ใช้โปรแกรมนี้นี้ข้อมูลบางชุดไม่มีพื้นที่ให้บันทึก และเมื่อบันทึกข้อมูลแล้วโปรแกรมก็ไม่ได้ทำงาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการทำงาน และการจัดการของทีมวิจัย ดังนั้นในการที่จะนำโปรแกรมนี้นี้มาใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลและให้เกษตรกรเป็นผู้จัดการควรมีการปรับปรุงในส่วนของการใช้ให้ง่ายต่อการใช้และการทำความเข้าใจ

4. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนที่ พัฒนา (2542) อ้างโดย สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวว่า ถ้าเยาวชนสามารถรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มเยาวชนได้ จะทำให้เกิดศักยภาพและพลังอย่างมหาศาล ที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่จะเป็นผู้อยู่ในชุมชนและเป็นผู้บริหาร จัดการชุมชนนั้นๆ ต่อไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่ การรวมกลุ่มของเยาวชนในการทำงานหรือพัฒนาชุมชนจึงเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่และนำไปสู่การสนับสนุนอย่างยิ่ง และสิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของเยาวชนว่า ความต้องการของเยาวชนนั้น ไม่แตกต่างไปจากมนุษย์โดยทั่วไป และเป็นไปตามแนวคิดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความต้องการเพื่อการอยู่รอด อันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกายที่จำเป็น เพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ ในขณะที่ความต้องการความรัก เป็นความต้องการของเยาวชนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากกลุ่มว่าเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม โดยเฉพาะเพื่อน ซึ่งมีความสำคัญมากต่อเยาวชน รวมทั้งความต้องการเป็นตัวของตัวเอง เป็นความต้องการในส่วนลึกของจิตใจแต่ละบุคคล ที่จะเป็แรงผลักดันที่อยู่ในใจของเยาวชนในการที่จะสนับสนุนและจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม ซึ่งจากการศึกษาวิจัยนั้นพบว่าปรากฏการณ์ต่างๆ ที่พบนั้นสอดคล้อง และสัมพันธ์กันกับแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ 1) เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักได้รวมตัวกันเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา โดยกิจกรรมการเก็บข้อมูลเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องใช้ความร่วมมือจากเยาวชนทั้งหมดเพราะว่าจำนวนของแบบสอบถามมีจำนวนมาก การที่เยาวชนได้รวมตัวกันเพื่อช่วยทีมผู้ใหญ่ในการเก็บข้อมูลจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังในความสัมพันธ์ของเยาวชนในพื้นที่และพลังที่เกิดจากการรวมตัวกันของเยาวชน 2) การที่เยาวชนได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเกิดจากการชักชวนกันระหว่างเพื่อนทำให้มีเยาวชนเข้าร่วมในกิจกรรม และการที่เยาวชนเข้าร่วมทำให้เพื่อนที่เข้าร่วมในกิจกรรมยอมรับ และเยาวชนกลุ่มที่ออกจากทีมวิจัยไปก็เป็นเพราะเพื่อนในกลุ่มไม่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมเยาวชนกลุ่มนั้นจึงออกจากทีมตามไป 3) เยาวชนบางคนมีความต้องการที่จะร่วมในกิจกรรมแม้ไม่มีเพื่อนเข้าร่วมในกิจกรรมแต่เยาวชนคนนั้นก็เข้าร่วมเพราะความต้องการในการเรียนรู้และความต้องการตนเองเป็นสิ่งสำคัญ

5. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของ ยูว์ตันน์ (2526) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวเอง และจากแนวคิดของ อकिन (2531) อ้างโดย นิสากร (2530) และบัณฑิต (2533) ที่เห็นว่าประชาชนจะเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่ไม่ทำทุกอย่างไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนเป็นผู้คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนเป็นผู้ที่คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนจากความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบกับความชำนาญ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนในการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ ปาริชาติ (2543) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า “คือการที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สถิติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิตด้วยตนเอง ถือได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน” ซึ่งจากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่พบจากการศึกษาวิจัยพบว่า มีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี โดยในส่วนที่สอดคล้องกับทฤษฎี ได้แก่ 1) กรณีที่เกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ป่าสักได้รวมตัวกันเพื่อพิจารณาค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยเกษตรกรได้ร่วมในกระบวนการตั้งแต่การร่วมกันสรุปปัญหาต่างๆ พิจารณาปัญหาที่ต้องการแก้ไขที่ด่วนที่สุด หาแนวทางในการแก้ไขปัญห วางแผน และร่วมกันปฏิบัติตามแผน 2) การที่กลุ่มเกษตรกรได้เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมรับรู้ และร่วมในการคิดหาวิธีในการแก้ไขปัญหาด้านทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น เพื่อร่วมกันป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองร่วมกัน โดยให้เยาวชนเข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องทราบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการผลิตข้าวและทราบต้นทุนการผลิต เพื่อพิจารณาปรับลดต้นทุนในส่วนที่สูงลงไป

ในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวคือการที่เยาวชนในพื้นที่ไม่ได้เสนอปัญหาในส่วนที่เยาวชนคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา และการที่เยาวชนเข้ามาในระยะที่ทีมผู้ใหญ่ได้ดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว ซึ่งหากเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะการสรุปปัญหาเยาวชนจะได้เสนอปัญหาที่เยาวชนคิดว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเกษตรในความคิดของเยาวชน และจะได้ร่วมในการวางแผนการทำงานของหมู่บ้านด้วย

ข้อจำกัดของงานวิจัย

ในส่วนของการสร้างการมีส่วนร่วมนั้นจากแนวคิดของ อคิน (2531) อ้างโดย นิศากร (2530) และบัณฑิร (2533) ที่เห็นว่าประชาชนจะเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่ทำทุกอย่างไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนเป็นผู้คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนเป็นผู้ที่คิดขึ้นเอง โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชนจากความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบกับความชำนาญ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนในการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ปรีชา (2543) ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่มวลชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเป้าหมายสูงสุดของสังคม รวมทั้งโอกาสในการกำหนดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน การดำเนินงานในโครงการพัฒนาและการประเมินผลซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตามแนวทางที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน จากแนวคิดดังกล่าวที่เน้นให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมต้องคิดค้นสิ่งที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นมาเอง ทั้งเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการกระบวนการต่างๆ แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลปาสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และแบบสอบถามจากโปรแกรมท้องถิ่นไทย สาเหตุที่นำเครื่องมือแบบสอบถามทั้ง 2 มาใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ด้วยเหตุว่าผู้วิจัยและเยาวชนได้มีความเห็นร่วมกันว่าข้อมูลต่างๆ ที่จะได้จากการใช้เครื่องมือทั้ง 2 เป็นข้อมูลที่ตรงกับสิ่งที่ทีมวิจัยต้องการและในส่วนของแบบสอบถามจากโปรแกรมท้องถิ่นนั้นข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปบันทึกลงโปรแกรมได้เลย ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว ส่วนประเด็นคำถามที่ทีมวิจัยสนใจในประเด็นอื่นๆ ทีมวิจัยได้ใช้โอกาสจากเวทีสัญจรในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และประเด็นอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจของทีมเยาวชนจะได้นำมาปรับเพื่อปรับปรุงเครื่องมือเก็บข้อมูลการทำนาต่อไป

6. แนวคิดและทฤษฎีการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

จากการที่ ฉัตยาพร และมัทนียา (2545) ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารว่า หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิดและความรู้สึกระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ส่งข่าวสาร อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับข่าวสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อกัน และ นรินทร์ชัย (2542) ได้นิยามคำว่า การสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการให้เกิดการรับรู้หรือให้เปลี่ยนทัศนคติ หรือให้เปลี่ยนพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง และกิดานันท์

(2536) กล่าวว่า การสื่อสาร (Communication) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน ความหมายของการสื่อสารดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทีมวิจัยเยาวชนและทีมวิจัยผู้ใหญ่ได้ว่าการสื่อสารที่จะสมบูรณ์ได้นั้นต้องมีการตอบสนองของผู้รับสารกลับมายังผู้ส่งสาร กล่าวคือเมื่อเยาวชนได้ถ่ายทอดความคิดต่างๆให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบผู้ใหญ่ต้องมีการแสดงความรู้สึกลงถึงความคิดของเยาวชนกลับมาด้วยเพื่อให้เยาวชนรับทราบข้อมูลของผู้ใหญ่

การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่มีความสำคัญต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เพราะการประชาสัมพันธ์จะทำให้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลการทำกิจกรรมนั้น เพื่อพิจารณาในการสนับสนุนหรือขัดแย้งต่อกิจกรรมนั้นๆ และการประชาสัมพันธ์นั้นต้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ อลิศรา (2544) ที่ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการของสถาบันที่มีการวางแผน มีการกระทำที่ต่อเนื่อง และประพฤติดุปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของความจริงโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันและกลุ่มประชาชน และสื่อในการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมากเพราะหากมีการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายรับทราบข้อมูลของงานวิจัยการประชาสัมพันธ์ก็จะประสบผลสำเร็จ โดยวิรัช (2535) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานด้านประชาสัมพันธ์ว่าส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับเลือกใช้เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมถูกต้องตามลักษณะการใช้สื่อและต้องพิจารณาศึกษาถึงข้อดี/ข้อเสียของเครื่องมือและสื่อแต่ละประเภท รวมทั้งลักษณะการใช้ที่แตกต่างกันด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ในการลงพื้นที่ทำโครงการแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน ทีมวิจัยพบว่ามีปัจจัยและข้อจำกัดบางประการในการดำเนินงาน ทีมวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การทำงานวิจัยกับเยาวชนควรมีการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของเยาวชนถึงรายละเอียดของงานวิจัยและสิ่งที่เยาวชนจะได้รับจากการร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ปกครองของเยาวชนทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

2. เชิญชวนเยาวชนจากทุกกลุ่มเยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทำงานวิจัย และเข้าหาเยาวชนเหล่านั้นเพื่อชักชวนให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน นอกจากนั้นการทำงานกับเยาวชนก็ควรเรียนรู้ถึงพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงความขัดแย้งของเยาวชนด้วยเพื่อหาวิธีที่จะทำให้เยาวชนมีความสามัคคีกัน

3. โจทย์วิจัยควรมาจากสิ่งที่เยาวชนสนใจ เพื่อให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าและมีความรู้สึกรักอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะเป็นสิ่งที่เขาสนใจอยากรู้คำตอบ และให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกของกระบวนการทำงาน ตั้งแต่การพิจารณาปัญหา สรุปปัญหา พัฒนาโจทย์ วางแผน และดำเนินงานตามแผน จนถึงสรุปผลการทำงาน จะทำให้เขาได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานทั้งหมดอย่างแท้จริง

4. กิจกรรมที่จะทำให้เยาวชนสนใจและเข้าร่วมต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การรวมกลุ่มกันของเยาวชน ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องทั้งจากทางหน่วยงานต่างๆ และองค์กรส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้ปกครองของเยาวชนควรมีการสนับสนุนในเรื่องของเงินทุนและกิจกรรมที่จะทำให้กลุ่มเยาวชนเหล่านี้ได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มเยาวชนควรมีการถ่ายทอดในลักษณะของพี่ชวนน้องให้เข้าร่วมในกลุ่มเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการหายไปของกลุ่ม โดยอาจตั้งกลุ่มเป็นเหมือนกับชมรม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม มีการเลือกประธานกลุ่ม มีการประชุมกลุ่มทุกๆ เดือนและมีกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อชุมชน อีกทั้งเพื่อให้เยาวชนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในกิจกรรมที่ขาดความต่อเนื่อง

5. โปรแกรมที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา ควรเป็นโปรแกรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของเยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย และเป็นโปรแกรมที่ง่ายต่อการใช้งาน โดยเยาวชนสามารถเรียนรู้ รวมทั้งแก้ไขปัญหาโปรแกรมได้เองเมื่อเกิดปัญหาขึ้นขณะใช้งานได้

6. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้เยาวชนดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่ฐานข้อมูล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการลงพื้นที่ทำโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน การดำเนินงานนั้นเพิ่งเริ่มต้นขึ้น ยังมีงานอีกหลายด้านที่ต้องการผู้เข้ามาศึกษาต่อ ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการศึกษาในประเด็น แนวทางการนำฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักไปใช้เพื่อลดต้นทุนในการทำนา ต่อไป ซึ่งนอกจากจะเป็นการหาแนวทางในการใช้แล้วยังเป็นการติดตามผลและปรับปรุงฐานข้อมูลการทำนาให้มีข้อมูลที่ทันต่อสถานการณ์ต่อไป

นอกจากนั้นยังมีประเด็นอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเยาวชนที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาต่อไป ได้แก่ การสืบทอดอาชีพการทำนาของเยาวชนว่าจะเป็นอย่างไร และความคิดเห็นของเยาวชนต่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเองจากเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรมว่าเป็นอย่างไร ซึ่งน่าจะพัฒนาให้เป็นโจทย์วิจัยต่อเนื่องได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. 2536. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำธร ชินลาด. 2543. โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านตำบลทาบลา ดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค. คณะ เกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกมล สนั่นก้อง. 2543. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรขององค์การบริหาร ส่วนตำบลสันทรายและแม่แฝกใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค. คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ข้าวขวัญ. มุลนิธิ. 2549. “การทำนา”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.sedb.org/farmersschool>.
- ข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. มุลนิธิ. 2549. “การทำนา”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thairice.org>
- จิตยาพร เสมอใจ และมัทนียา สมมิ. 2545. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด
- ชูเกียรติ สีสุวรรณ. 2535. ระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนบทภาคเหนือ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทักษิณา สนวนานนท์. 2530. คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. 2539. นักบริหารงานประชาสัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ออฟเซตเพรส.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2542. การสื่อสาร-รณรงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์. กรุงเทพฯ : ไร่เขียว
- นเรศ สงเคราะห์สุข. 2541. จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน : เชียงใหม่.
- นิสากกร วินิจนัยภาค. 2530. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมของสหกรณ์ การเกษตร. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์
- บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์ นยางค์. (แปลและเรียบเรียง). 2533. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย. ใน อลิน รพีพัฒน์. บรรณาธิการ. How to Develop the Small Farming Sector case of Thailand. กรุงเทพฯ: สาขาการพัฒนารัฐบาล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ประมาณ ตันติกุล. 2538. “กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการศึกษาและการพัฒนาชุมชนชนบท”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวิทย์ เรืองจำรัส. 2544. “การจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำแกว อำเภองาว จังหวัดลำปาง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2543. นิเวศวิทยาการเมือง: โลกาภิวัตน์และวิกฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อม. ใน **คู่มือประสานเศรษฐกิจ, บรรณาธิการ. วิทยานิพนธ์ใหม่แห่งการพัฒนา: วิทยานิพนธ์ศึกษาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา อัสวเดชากร และเสาวรส ใหญ่สว่าง. 2531. **คู่มือการใช้โปรแกรม dBASE III PLUS & Fox BASE+และเทคนิคการเขียนโปรแกรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2542. “รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- พรทิพย์ วรกิจโกมาตร. 2530. การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์. 2542. แนวทางการติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ส่วนนโยบายและแผนประชาสัมพันธ์แห่งชาติ. สำนักงานพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์. กรมประชาสัมพันธ์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2535. **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์.
- วิชัย ตฤณภักตร์ และ สมชัย ชัยสกุลสุรินทร์. 2543. **คู่มือเรียน Microsoft Access 200 step by step**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิชาการเกษตร, กรม. 2545. “ข้าว”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.doa.go.th>.
- วิรัช อภิรัตน์กุล. 2535. **การประชาสัมพันธ์ (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2542. “การทำนาเปิดโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยศักดิ์ ศรีนิเวศน์”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.doe.go.th>.
- สากล สถิตวิทยานันท์. 2532. **ภูมิศาสตร์ชนบท**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สิทธิชัย ประสานวงศ์. 2543. การใช้ Microsoft Access 2000. กรุงเทพฯ : ซอฟต์แวร์.

สิน พันธุ์พินิจ. 2544. การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น (1997) จำกัด.

สิริพันธุ์ อมรพันธุ์ปิติกุล. 2544. ศักยภาพของเยาวชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอัครแม่จริณ อำเภोजริน จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุชาติ ดันณะเดชะ. 2532. PC คลื่นลูกใหม่ในสถาบันอุดมศึกษา ใน **สู่เส้นทางใหม่ทางการศึกษา: คอมพิวเตอร์กับการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรินทร์ สุริยวงศ์. 2542. “โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพในการจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษำบ้านหนองผึ้ง หมู่ 11 ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค. คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุริย์พร สุธาสิ. 2544. “การพัฒนารู้นข้อมูลเชิงพื้นที่ชุดดินและกลุ่มชุดดิน”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐพีศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาวณิ ทรงพรวาณิชย์. 2545. “กาพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. คณะเกษตรศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวรรณ บัวพันธ์. 2543. “การพัฒนาศูนย์ข้อมูลกลุ่มอาชีพของกลุ่มเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. คณะเกษตรศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) สำนักงานภาค. 2549. “ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โดยสุชาดา จักรพิสุทธิ์”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.vijai.org> (6 ก.พ. 2549).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2541. รายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2540.

อกิน รพีพัฒน์, มรว. 2531. ปัญหาการพัฒนาชนบทบทเรียนจากกรณียกกระบัตรโครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลอง. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนุภาพ ธีรลาภ. 2528. การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรพินท์ สฟโชคชัย. 2538. รายงานประกอบการประชุม เล่ม 4 . การสร้างการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชน . การประชุมวิชาการประจำปี 2538 มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อรรถชัย จินตะเวช และคณะ. 2547. โครงการวิจัยเรื่อง ระบบสนับสนุนการตัดสินใจผลิตพืชระดับ
ท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อลิศรา เจริญวานิช. 2544. การประชาสัมพันธ์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540. ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและ
ข้อเสนอเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).

เอี่ยม ทองดี. 2537. พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนา (**Rice Culture: Ceremonies of Rice
and Rice Cultivation**). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
มหาวิทยาลัยมหิดล.